

PÉLDABESZÉDEK KÖNYVE 1-5. FEJEZET

Az első hat vers tulajdonképpen a könyv előszava.

„Salamonnak, Dávid fiának, Izráel királyának a példabeszédei” (1. vers).

Amikor Salamon átvette az uralmat édesapja Dávid után, Izráel legdicsőbb korszakát élte. Izráel volt akkor az egyik legerősebb királyság a földön, amelyet Isten hatalmasan megáldott. Amikor pedig Salamon került hatalomra, Isten a következőket mondta Salamonnak: *„Kérj valamit, én megadom neked!”* (1Királyok 3:5).

A 9. versben pedig így szól Salamon: *„Adj azért szolgálóknak engedelmes szívet (értelmes szívet – Károli), hogy tudja kormányozni népedet, különbséget téve a jó és a rossz között, különben ki tudná kormányozni a te nagy népedet?!”* A továbbiakban pedig ezt olvashatjuk: *„Tetszett az Úrnak, hogy ezt kérte Salamon. Azért ezt mondta neki Isten: „Mivel ezt kérted, és nem kértél magadnak hosszú életet, nem kértél gazdagságot, én nem kérted ellenségeid életét, hanem értelmet kértél, hogy nekem engedelmeskedve tudj kormányozni, ezért teljesítem kérésedet: olyan bölcs és értelmes szívet adok neked, hogy hozzád fogható nem volt előtted, és nem támad utánad sem. Sőt azt is megadom, amit nem kértél: olyan gazdagságot és dicsőséget is adok egész életedben, hogy nem lesz hozzád fogható senki a királyok között”* (1Királyok 3:10-13).

Az Ige tehát azt írja, hogy Isten bölcsességet adott Salamonnak. Sajnálatos módon azonban életének későbbi éveiben Salamon nem igazán követte saját tanácsait, amelyekkel itt ellátja fiát, nem járt a bölcsesség útján, és ennek tragikus következményeit a Prédikátor könyve tükrözi: egy olyan emberről tanúskodik, akinek bár mindene megvolt, nem volt semmilye. Egy olyan embert látunk ott, akinek mindene megvolt az életben, amit csak el tudunk képzelni, mégis kétségbeesetten kiáltja, hogy üres és hiábavaló az élet - mert nem maradt meg a bölcsesség útján. Erről majd részletesebben is szólnunk a hetes versnél.

Salamon igencsak termékeny író volt: írt dalokat, 3000 példabeszédet, továbbá biológiai, zoológiai és egyéb vonatkozású könyveket. Az emberek a világ minden tájáról ellátogattak hozzá, hogy meghallgassák bölcseleteit, ahogy a növény- és állatvilágról, illetve egyéb témákról tanított.

Salamon írta ezeket a Példabeszédeket is.

A példabeszédek célja a tanítás, illetve a bölcsesség átadása volt:

„Ismerd meg a bölcsességet és az intést, értsd meg az értelmes mondásokat!”

Legtöbbször úgy fogalmazták meg őket, hogy könnyen az ember emlékezetébe vésődhessenek: ellentétpárok szembeállításával, képekkel, vagy hasonlatokkal, hogy könnyű legyen őket megjegyezni.

*„Fogadd el az okos intést, az igazságot, a törvényt és a becsületességet” (3. vers).
„Ezek adnak az együgyűeknek okosságot, az ifjúnak ismeretet és megfontolást.”*

Hallgat rá a bölcs, és gyarapítja tudását, az értelmes útmutatást nyer, és megérti a példázatot és a hasonlatot, a bölcsök szavait és találós kérdéseit” (4-6. vers).

Ezután Salamon az egyik legfontosabb példabeszéddel kezdi:

„Az Úrnak félelme az ismeret kezdete.” Ezzel szemben pedig „a bölcsességet és intést csak a bolondok vetik meg” (7. vers).

„Az Úrnak félelme az ismeret kezdete.” A „kezdet” kifejezés szó szerint valaminek az összegét jelenti. Más szóval tehát úgy is fogalmazhatnánk, hogy az Úr félelme jelenti összességében a tudást.

A 9. fejezetben látszólag ismét visszaköszön ez a kijelentés: *„A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme”* (10. vers). Első hallásra úgy tűnik, mintha itt pontosan ugyanaz hangzana el, pedig nem így van. Ebben az esetben a „kezdet” helyén a héber eredetiben egy másik kifejezést használ az Ige, mint az 1. fejezetben, ami sokkal inkább megfelel a „kezdet” fordításnak: azt jelenti, hogy a bölcsesség első lépése, kezdete. Vagyis: az Úr félelme az első lépés, ugyanakkor pedig ugyanez a teljes ismeret is.

Most nézzük meg, mit jelent az Úr félelme. A 8. fejezet 13. versében ezt olvashatjuk: *„Aki féli az Urat, gyűlöli a rosszat.”* Erről szól az Úr félelme: hogy gyűlöljük a gonoszságot. Ez az első lépés a bölcsességhez vezető úton.

Ma olyan korban élünk, amelyet a tolerancia jellemez. Sajnálatos módon pedig tűrésküszöbünk igencsak magasra tolódott, nagyon toleránssá váltunk a gonoszsággal szemben. Hiányzik belőlünk a gonoszság gyűlölete. Azt tanították nekünk, hogy semmit sem szabad gyűlölünk, így a gyűlölet az intolerancia szinonimájává vált, azokat pedig, akik bármit is gyűlölnek, azonnal beskatulyázzák. Mi tehát elnézőek vagyunk, és egyre inkább toleráljuk a gonoszságot is.

Ne feledjük azonban, hogy a gonoszság mindig azt kívánja elérni, hogy elfogadják, hogy az ember kompromisszumra lépjen. Az igazi kezdet és az ismeret összessége azonban a gonoszság gyűlölete, mert Isten is gyűlöli a gonoszságot, ha pedig közösségben akarok lenni Istennel, akkor nekem is gyűlölöm kell a gonoszságot, és nem hunyhatok szemem a gonoszság felett az életemben.

Az Úr félelme tehát *„az ismeret kezdete, a bölcsességet és intést csak a bolondok vetik meg.”*

Salamon az egész első részt a fiának címzi: *„Hallgass, fiam, apád intésére, és ne hagyj el anyád tanítását, mert ékes koszorú ez e fejedem és ékszer a nyakadon! Fiam, ha vétkezők csábítanak, ne engedj nekik!”* (8-10. vers).

Minden héten találkozhatunk olyan csábításokkal, amelyek a bűnre ösztönöznek bennünket, de ne engedjünk nekik! Itt egyébként valódi rablókról van szó:

„Ha ezt mondják: Jöjj velünk, álljunk lesbe vérontásra, ólálkodjunk az ártatlanra, ok nélkül is. Nyeljük el őket, mint a holtak hazája az élőket, tökéletesen, mint akik sírba szállnak! Mindenféle drága kincset találunk, megtöltjük házunkat zsákmánnyal. Ha ránk bízod sorsodat, egy erszényünk lesz mindnyájunknak! Fiam, ne járj velük egy

úton, ne lépj rá ösvényükre! Mert ők rossz úton futnak, és vérontásra sietnek” (11-16. vers).

Ezután egy érdekes példabeszéd következik - nem vagyok teljesen biztos abban, miért pont itt említi a szerző -, így hangzik:

„De hiába feszítik ki a hálót a sok szárnyassal szemben” (17. vers).

Ha ugyanis a szárnyasok jelenlétében feszíti ki az ember a hálót, feleslegesen fárad, mert a madarak meglátván a hálót, nem sétálnak bele.

Ezután Salamon visszatér a rablókhoz: *„Mert ők a saját vérük ellen állnak lesbe, saját életül kárára ólálkodnak. Így jár minden haszonleső: tulajdon életét veszi el”*

„A bölcsesség az utcán kiált, a tereken hallatja szavát. Lärmás utcasarkon kiált, a városkapuk bejáratánál mondja mondásait” (20-21. vers).

Salamon a bölcsességről kezd írni, mégpedig úgy, hogy megszemélyesíti azt. Egyesek szerint Isten, vagy Jézus Krisztus ez a személy, bár később látni fogjuk, hogy ez a magyarázat sem teljesen elfogadható. Az azonban nyilvánvaló, hogy Salamon megszemélyesíti a bölcsességet, és így folytatja:

„Együgyűek, meddig szeretitek az együgyűséget, meddig gyönyörködnek a csúfolódók a csúfolásban, meddig gyűlölik az ostobák az ismeretet? Térjete meg, ha megdorgállak, és én kiárasztom rátok lelkemet, megismertetem veletek ígéimet. Kiáltottam nektek, de vonakodtatok, kinyújtottam kezem, de senki sem figyelt. Semmibe vettétek minden tanácsomat, és feddésemmel nem törődtek, ezért én is nevetek majd a bajotokon, kigúnyollak, ha eljön, amitől rettegtetek, ha eljön viharként, amitől rettegtetek, és megjön forgószélként a bajotok, ha eljön rátok a nyomorúság és az ínség. Akkor majd kiáltanak hozzám, de nem válaszolok, keresnek engem, de nem találják meg, mert gyűlölték a tudást, és nem az Úr félelmét választották” (22-29. vers).

Az Ige tehát figyelmeztet, hogy nyomorúság vár azokra, akik elutasítják a bölcsességet, ami nem más, mint a gonoszság gyűlölete. Amikor pedig eljön a nyomorúság, senki nem tud rajtuk segíteni:

„mert gyűlölték a tudást, és nem az Úr félelmét választották, nem törődtek tanácsommal, megvetették minden feddésemet. Ezért majd tetteik gyümölcsét eszik, és tanácsukkal laknak jól. Mert az együgyűeket saját ellenkezésük öli meg, és az ostobákat elbizakodottságuk pusztítja el. De aki rám hallgat, biztonságban lesz és nyugodtan, mert nem rettentí a baj” (30-33. vers).

Salamon továbbra is fiához intézi szavait:

„Fiam, ha megfogadod mondásaimat, és parancsaimat magadba zárod, ha figyelmesen hallgatsz a bölcsességre, és szívből törekszel értelemre, bizony, ha bölcsességért kiáltasz, és hangosan kéred az értelmet, ha úgy keresed azt, mint az ezüstöt, és úgy kutatod, mint az elrejtett kincseket, akkor megérted, mi az Úr félelme, és rájössz, mi az istenismeret. Csak az Úr ad bölcsességet, szájából ismeret és értelem származik. A becsületeseknek jutalmat tartogat, pajzsot a feddhetetlenül élőknek. Vigyáz a törvény ösvényeire, és híveinek útját megőrzi. Majd megérted, mi

az igazság és a törvény, a becsületesség és az igazán jó út. Bölcsesség költözik szívedbe, és az ismeret gyönyörködteti lelked. Megfontolás örködik feletted, értelem oltalmaz téged. Megment a helytelen úttól, és az álnokul beszélő embertől, azoktól, akik elhagyják az egyenes ösvényeket, és sötét utakon járnak. Örülnek, ha rosszat tehetnek, vigadnak a gonosz fonáságokon. Ösvényeik görbék, útjaik hamisak. De a bölcsesség megment a más asszonyától, a hízog szavú idegen nőtől, aki elhagyja ifjúkorának társát, és megfedekezik az Isten előtt kötött szövetségről. Mert halálba süllyed a háza, és útja az árnyak közé. Aki bement hozzá, nem tud visszafordulni, és nem talál rá az élet ösvényeire. Te azért járj a jók útján, és ügyelj az igazak ösvényeire! Mert a becsületesek fogják lakni a földet, és a feddhetetlenek maradnak meg rajta. De a bűnösök kivesznek a földről, és a hűtlenek kipusztulnak onnan” (2. fejezet).

Itt tehát egy apa utasításait olvashatjuk. Véleményem szerint sokszor apaként nem szánunk elég időt arra, hogy leüljünk fiunkkal, és elbeszélgessünk vele az életről, illetve az élet fontos kérdéseiről, hogy elmondjuk neki, hogy mennyire fontos törekedni Isten ismeretére és bölcsességére, ahelyett, hogy az ember gazdagságra és mindenféle kincs megszerzésére törekedne, mert Isten ismerete és bölcsessége az igazán nagy kincs a tulajdonos számára!

Ezután az apa figyelmezteti fiát a parázna asszonyra, és elmondja, hogy a bölcsesség megmenti őt az ilyen asszonytól, aki hízog szavaival próbálja lenyűgözni őt.

A legtöbb nő tisztában van azzal, hogy a férfiakat le lehet venni a lábukról hízog szavakkal: „Milyen erős vagy! Kinyitnád nekem ezt e befőttem? Ó, milyen erő van benned!” A férfiak pedig bedőlnek a mézes-mázás beszédnek. Szerencsétlenségünkre a feleségünk gyakran őszintébb hozzánk, és nyersebben is fogalmaz: „Megörültél? Hogy művelhettél ekkora ostobaságot?”

Itt pedig megjelenik ez az idegen nő, aki azt mondogatja: „Milyen okos vagy! Hát ezt meg hol tanultad? Soha nem találkoztam még egy ilyen okos emberrel!” Hány férfit sikerült már törbe csalni hízogszavakkal?

Az apa tehát figyelmezteti fiát a parázna nőre, aki édes szavakkal hízog. Vigyázz! Az Ige ugyanis azt írja, hogy ez a nő „megfedekezik az Isten előtt kötött szövetségről”, házassági esküjéről, és „elhagyja ifjúkorának társát.” Elhagyta őt, most is éppen új prédára vadászik, biztonságot keres. Hízogszavakkal jelenik meg, és amint azt Sámson esetében is láthatjuk, hízogszavakkal a legerősebb embert is kenyérré lehet kenni.

Az apa tehát figyelmezteti fiát, hogy legyen óvatos az ilyen nőkkel, akik eltántoríthatják a helyes útról, mert ők a halál ösvényén járnak, és ha belépsz házukba, nem jössz ki onnan többé. Útjukat pusztítás kíséri. Az apa így figyelmezteti fiát, és bizony nekünk is szükségünk van a figyelmeztetésre: ostobaság lenne megfedekeznünk a mi házassági eskünkről, inkább hallgatva egy hízogszavú nő beszédére. „Aki bement hozzá, nem tud visszafordulni, és nem talál rá az élet ösvényeire!”

„Fiam, ne felejtse el tanításomat, és parancsaimat őrizze meg szíved, mert hosszú életet, magas életkort és jólétet szereznek azok neked!” (1-2. vers).

Itt egyre több verspárt találunk. Ebben az esetben az apa először tanácsot ad, majd azt is elmondja, mi lesz az eredménye, ha fia megfogadja tanácsát. Azután pedig így folytatja:

„A szeretet és hűség ne hagyjon el téged: kösd azokat a nyakadba, írd fel a szíved táblájára! Így találsz kedvességre és jóindulatra Istennél és embereknél” (3-4. vers).

Itt ismét azt látjuk, milyen eredményt hoz, ha valaki felírja a szeretet és hűség törvényét szívének táblájára.

„Bízzál az Úrban teljes szívből, és ne a magad eszére támaszkodj! Minden utadon gondolj rá, és ő egyengetni fogja ösvényeidet” (5-6. vers).

Hogyan ismerhetem meg Isten akaratát? Három lépésben: elsősorban bízzál az Úrban teljes szívből, másodsorban ne a magad eszére támaszkodj, harmadsorban pedig minden utadon gondolj rá, ennek eredménye pedig az lesz, hogy „ő egyengetni fogja ösvényeidet.” Majd így folytatja Salamon:

„Ne tartsd bölcsnek önmagadat, féljed az Urat, és kerülj a rosszat!” (7. vers). Az eredmény: „Gyógyulás lesz ez testednek, és felüdülés csontjaidnak” (8. vers).

Következő tanács: *„Tiszteld az Urat vagyonodból és egész jövedelmed legjavából” (9. vers). Ennek eredményeként: „akkor bőségesen megtelnek csűreid, és must árad sajtóidból” (10. vers).*

Istennek van egy alaptörvénye, és most nem a tízparancsolatra gondolok, hanem sokkal inkább egyfajta törvényszerűsége, mint amilyent például a természetben is megfigyelhetünk: a mágnesesség törvénye, a gravitáció törvénye, az elektromosság törvénye.

Ezek egyszerűen csak jelen vannak a világban, mi pedig tanulmányoztuk őket, megfogalmaztuk őket, tisztában vagyunk működésükkel, bár nem feltétlenül értjük, miért működnek úgy, de a természet alapvető törvényszerűségeiként fogadjuk el őket.

Ugyanígy léteznek alapvető szellemi törvényszerűségek is, amelyeket Isten alkotott, ezek pedig szintén ok-okozati alapon működnek, mint a természet törvényei. Létezik például egy olyan szellemi törvény is, amely az adakozásra vonatkozik, és bár nem érthetjük, hogy pontosan hogyan is működik, azt látjuk, hogy igenis működik.

Ahhoz, hogy haszonélvezője lehessen az elektromosság nyújtotta előnyöknek, nem kell pontosan értenem, hogyan működik az elektromosság. Ugyanígy nem kell azt sem értenem, hogyan működnek Isten adakozásra vonatkozó törvényei ahhoz, hogy a hasznomra váljanak.

Ebben az ígerésben Isten egyik alapvető törvénye fogalmazódik meg: *„Tiszteld az Urat vagyonodból, és egész jövedelmed legjavából.”* Én hiszem, hogy az első zsenge

az Urat illeti, például a fizetésem első zsengeje. Ha például eladtam egy ingatlanomat, ez első zsenget Istennek adom.

Ezzel a törvényszerűséggel több helyen is találkozunk a Bibliában, sőt az Ige szemlélteti is azt nekünk. A Malakiás 3:8-ban a következőket olvashatjuk: *„Becsaphatja-e az ember Istent? Te mégis be akartok csapni engem! Ezt kérdezitek: Mivel akarunk becsapni? – A tizeddel és a felajánlásokkal!”*
„Hozzátok be a raktárba az egész tizedet, hadd legyen eleség a házamban, és így tegyetek próbára engem – mondja a Seregek Ura.”

Isten felhívást intéz hozzánk, hogy próbáljuk ki ezt a törvényszerűséget. Jézus azt mondta: *„Adjatok, és adatik nektek: jó, megnyomott, megrázott, megtetézett mértékkel adnak ötletekbe. Mert amilyen mértékkel ti mértek, olyan mértékkel mérnek viszonzásul nektek”* (Lukács 6:38).

Ez Isten egyik törvényszerűsége. Nem tudom megmagyarázni, hogyan működik, de azt ki tudom jelenteni, hogy igenis működik. Isten tiszteli ezt a törvényt. Salamon tehát arra biztatja fiát: *„Tiszteld az Urat vagyonodból, és egész jövedelmed legjavából”,* ennek eredményeként pedig *„bőségesen megtelnek csüreed, és must árad sajtóidból.”*

Majd így folytatja: *„Az Úr intését meg ne vesd, fiam, és dorgálását meg ne utáld! Mert akit szeret az Úr, azt megdorgálja, de mint apa a fiát, akit kedvel”* (11-12. vers).

A Zsidókhöz írt levél is ezt az ígérést idézi: *„Fiam, ne vesd meg az úr fenyítését, és ne csüggedj el, ha megfedd téged”* (Zsidók 12:5). A levél írója pedig hozzáteszi: *„mert akit szeret az Úr, azt megfenyíti, és megostoroz mindenkit, akit fiává fogad”*.

Ha azonban téged nem fényit meg az Úr, és bármilyen gonoszságot csak úgy szabadon megtehetsz, akkor én a te helyedben aggódnék, mert az Úr nem engedi, hogy az övéi csak úgy megússzák a dolgokat.

Sokszor, amikor olyasmit teszünk, amiről tudjuk, hogy helytelen, és rajtakapnak bennünket, Istenre haragszunk és azt mondogatjuk dühünkben: *„Hogy lehet, hogy ők megtehetik, és ők bezzeg megússzák! Ha meg én próbálkozom, azonnal rajtakapnak! Ez nem igazság!”*

Hadd mondjam el neked, hogy ha te zavartalanul tudsz Istennek nem tetsző dolgot cselekedni és megúszod, veszélyes helyen jársz, ez ugyanis arra utalhat, hogy nem is vagy igazán Isten gyermeke. Isten ugyanis csak az ő gyermekeit fényíti meg. Ennek fényében tehát Isten fényítése az életemben vigaszt is nyújt, mert bizonyítja, hogy gyermeke vagyok, és ezért nem engedi, hogy csak úgy rosszat tegyek, és megússzam a dolgot. Köszönöm, Uram!

Így hát *„az Úr intését meg ne vesd, fiam, és dorgálását meg ne utáld! Mert akit szeret az Úr, azt megdorgálja, de mint apa a fiát, akit kedvel.”*

„Boldog az az ember, aki megtalálja a bölcsességet, és az az ember, aki értelmet kap. Mert több haszna van ennek, mint az ezüstnek, és nagyobb jövedelme, mint a színananyának. Drágább ez a gyöngynél, és semmi sem fogható hozzá, amiben kedved leled” (13-15. vers).

Ó, bárcsak valóban szert tennénk Isten bölcsességére és ismeretére!

„Hosszú élet van a jobbában, baljában pedig gazdagság és dicsőség. Útjai kedves utak, és minden ösvénye békesség. Élet fája ez azoknak, akik megragadják, és akik rá támaszkodnak, boldogok” (16- 18. vers).

Mindazok a dolgok tehát, amelyeket fontosnak tartunk – kedvesség, békesség, élet, boldogság - megadatnak annak, aki szert tett bölcsességre és ismeretre.

„Az Úr bölcsességgel vetette meg a föld alapját, értelemmel erősítette meg az eget. Az ő tudása által váltak ketté a mélységes vizek, és harmatoznak a magas fellegek. Fiam, ne téveszd ezt szem elől, vigyázz arra, hogy okos és megfontolt légy! Ez élteti lelkedet, és ékesíti nyakadat. Utadon biztonságban jársz, és lábadat nem ütöd meg. Ha lefekszel, nem rettensz fel, hanem fekszel, és édesen alszol. Nem kell félned a hirtelen fölrettenéstől, sem attól, hogy viharként rád törnek a bűnösök” (19-25. vers).

Nem kell félned, amikor eljön az ítélet napja, bizonyosságod lehet, hogy az Úr gyermeke vagy, *„mert az Úrban bizakodhatsz, és ő megőrzi lábad a csapdától” (26. vers).*

„Ne késs jót tenni a rászorulóval, ha módodban van, hogy megtedd!” (27. vers).

Ezt az Újszövetség is kijelenti: *„Aki tehát tudna jót tenni, de nem teszi: bűne az annak” (Jakab 4:17).*

Ha módodban áll jót tenni valakivel, de nem teszed, az legalább annyira bűn, mint egyéb nyilvánvalóbb bűnök. Mert úgy is vétkezhetünk, ha nem tesszük azt, ami helyes, nem csupán akkor vétkezünk, ha közvetlenül bűnt cselekszünk.

„Ha van mit adnod, ne mondd embertársadnak: Menj el, jöjj holnap, majd akkor adok!” (28. vers). „Ne koholj rosszat embertársad ellen, aki gyanútlanul lakik melletted! Ne pörölj ok nélkül olyan emberrel, aki nem bánt rosszul veled! Ne irigykedj az erőszakos emberre, és egyik útját se válaszd! Mert a rossz úton járókat utálja az Úr, de a becsületesekkel közösségben van. Az Úr átká van a bűnösök házában, de az igazak lakóhelyét megáldja. A csúfolódókat ő megcsúfolja, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad” (29-34. vers).

„Alázzátok meg magatokat az Úr előtt, és ő felmagasztal titeket” (Jakab 4:10). „Mert aki felmagasztalja magát, megaláztatik, és aki megalázza magát, felmagasztaltatik” (Máté 23:12). Mindezek az igeversek ugyanazt az igazságot fejezik ki.

„Dicsőséget örökölnék a bölcsek, az ostobáknak pedig nő a gyalázatuk” (35. vers).

Majd így folytatja a 4. fejezetben: *„Hallgassatok, fiaim, az atyai intésre, és figyeljete az okos tudományra! Mert jó tanulságot adok nektek, ne hagyjátok el tanításomat! Mikor még mint gyermek apámnál voltam, mint kicsi és egyetlen anyám mellett” (1-3. vers).*

Salamon itt édesapjára, Dávidra utal, illetve édesanyjára Betsabéra. Majd így folytatja édesapjáról:

„tanítgatott, és ezt mondta nekem: Támaszkodjék szavaimra szíved, tartsd meg parancsaimat, és élni fogsz! Szerezz bölcsességet, szerezz értelmet, ne felejtsd el szavaimat, és ne térj el tőlük! Ne hagyd el, és megőriznek téged, szeresd, és megoltalmaznak téged! A bölcsességnek ez a kezdete: Szerezz bölcsességet, és minden szerzeményeden szerezz értelmet!” (4-7. vers).

Tudod, sok olyan ember létezik, aki hatalmas tudással bír, mégis ostoba, nem tudja megfelelően használni tudását, nem bölcs. Ha választanunk kéne a tudás és a bölcsesség között, bizony érdemesebb a bölcsességet választani.

Olyan ez, mint amikor az édesanya azt mondja fiának: „Drágám, mivel nem jártál iskolába, kénytelen leszel a józan paraszti eszedet használni.” Válasszuk inkább a bölcsességet, mint a tudást, mert bölcsesség nélkül igencsak veszélyes és pusztító lehet a tudás. A bölcsesség a legfontosabb, amely pedig nem más, mint a tudás megfelelő alkalmazása.

Itt tehát Dávid a következőket mondja Salamonnak: „Figyelj csak, fiam, a bölcsesség a legfontosabb, úgyhogy szerezz bölcsességet, és ha már arról beszélünk, mit szerezz még, hát szerezz értelmet is.” Micsoda ajándék az értelmes szív, amely telve van bölcsességgel! És ne feledjük, hogy az Úr félelme a bölcsesség kezdete.

„Becsüld nagyra, és felmagasztal téged. Dicsőséget hoz rád, ha magadhoz öleled. Ékes koszorút tesz a fejedre, díszes koronát ajándékoz neked” (8-9. vers).

Majd ismét Salamon veszi át a szót: *„Hallgasd meg, fiam, és fogadd el mondásaimat, mert megsokasítják életed éveit. A bölcsesség útjára tanítottalak, helyes ösvényen vezettelek téged. Jártodban semmi sem gátolja lépteidet, és ha futsz, nem botlasz el. Ragaszkodj az intellemezhez, ne térj el tőle, mert ez a te életed! A bűnösök ösvényére ne lépj, ne járj a gonoszok útján! Ne törődj vele, ne menj arra, kerüld el azt, és menj másfelé! Mert azok aludni sem tudnak, ha rosszat nem tehetnek, és elrabolja álmukat, ha nem vethetnek gáncsot. Bűnnel szerzett kenyeret esznek, és erőszakkal szerzett bort isznak. Az igazak ösvénye olyan, mint a felragyogó világosság, mely egyre világosabb lesz délig” (10-18. vers).*

Itt ismét egy ellentétpárt találunk: kontraszt húzódik meg azok között, akik a sötétségben járnak, és aludni sem tudnak, amíg rosszat nem tesznek, illetve azok között, akik az igaz ösvényén járnak, ami „olyan, mint a felragyogó világosság, mely egyre világosabb lesz délig.”

„A bűnösök útja olyan, mint a sűrű homály, nem tudják, miben botlanak majd meg. Fiam, figyelj szavaimra, hajtsd füledet mondásaimra! Ne téveszd szemed elől, őrizd meg azokat szíved mélyén, mert életet adnak azoknak, akik megtalálják, és gyógyulást egész testüknek. Minden féltve őrzött dolognál jobban óvd szívedet, mert onnan indul ki az élet!” (19-23. vers).

Véleményem szerint a 23. vers kulcsfontosságú: minden féltve őrzött dolognál jobban kell óvni szívünket.

Az Ige beszél az ember érzéseiről, amelyeket tudatosítunk, emellett azonban szól az ember szívéről is, amely minden esetben egy mélyebb szintet képvisel. Az Ige azt írja, hogy *„amivel csordultig van a szív, azt szólja a száj” (Máté 12:34).*

„Nincs semmi, ami kívülről jutva az emberbe tisztátalanná tehetné őt, hanem ami kijön az emberből, az teszi tisztátalanná” (Márk 7:15).

„Mert belülről, az ember szívéből jönnek elő a gonosz gondolatok, paráznaságok, lopások, gyilkosságok, házasságtörések, kapzsiságok, gonoszságok, valamint csalás, kicsapongás, irigység, istenkáromlás, gőg, esztelenség. Ezek a gonoszságok mind belülről jönnek, s ezek teszik tisztátalanná az embert” (Márk 7:21-23).

A szív tehát ilyen értelemben az ember akaratának központja. Az Ige különbséget tesz aközött is, hogy valamit az elménkkel hiszünk, illetve a szívünkkel.

„Ha tehát száddal Urnak vallod Jézust, és szíveddel hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból, akkor üdvözülsz” (Róma 10:9).

Amit a szíveddel hiszel, befolyásolja az életedet, amit azonban csak elméddel hiszel, az nem feltétlenül jut el a szívedhez, és nem is lesz hatással az életedre. Minden féltve őrzött dolognál jobban kell óvni a szívünket, mert onnan indul ki az élet!

„Tartsd távol szádtól a csalárdságot, és távolítsd el ajkadról a hamisságot! Szemed előre tekintsen, és egyenesen magad elé nézz! Ügyelj, hogy merre tart a lábad, akkor minden utad biztos lesz. Ne térj le se jobbra, se balra, tartsd távol lábadat a rossztól!” (24-27. vers).

„Fiam, figyelj bölcsességemre, hallgasd meg értelmes szavaimat! Maradj megfontolt, és ügyelj, hogy ajkad okosan szóljon!” (1-2. vers).

A továbbiakban Salamon ismét egy asszonnyal kapcsolatban figyelmezteti fiát:

„Mert színméz csepeg a más asszonyának ajkáról, és ínye simább az olajnál. De a végén keserű lesz, mint az üröm” (3-4a, éles, mint a kétélű kard” – vagyis darabokra vág téged. „Lábai a halál felé visznek, léptei a holtak hazájába tartanak” (5. vers).

Itt Salamon egy parázna nőről beszél. *„Nem az élet ösvényét járja, téves úton jár, és maga sem tudja. Most azért, fiaim, hallgassatok rám, ne térjete el attól, amit mondok! Messze kerüld el az ilyen nőt, ne közelíts háza ajtajához, különben másoknak kell adnod méltóságodat, és éveidet a kegyetleneknek, bitorlók élnek föl életerődet, és kereseted idegen házába kerül. Nyögni fogsz majd a végén, amikor tönkremegy a tested és életed” (6-11. vers) - mert elkaptál valamilyen nemi betegséget.*

„És ezt mondod: Miért is gyűlöltem az intést, miért utáltam szívből a feddést?” (12. vers) - hogy lehettem ennyire ostoba, mennyi fájdalomtól óvhattam volna meg magam!

„Miért nem hallgattam tanítóim szavára, miért nem figyeltem oktatóimra? Majdnem belekerültem minden rosszba, amit egy társaság vagy csoport elkövethet. A magad kútjából igyál vizet, és csörgedező vizet a magad forrásából!” (12- 15. vers).

Más szóval: a saját feleségeddel élvezd a házasságot, a magad kútjából igyál vizet, ne keress más kutat! *„Ne folyjanak forrásaid az utcára, és patakjaid a terekre! Egyedül tieid legyenek, ne oszd meg másokkal!” (16. vers).*

Maradj meg tisztán, saját feleségeddel.

„Legyen forrásod áldott, és örülj ifjúkorodban elvett feleségednek. Szerelmes szarvasünő és kedves őzike ő, keblei gyönyörködtetnek mindenkor, szerelmétől mindig mámoros leszel” (17-19. vers).

Az Ige sokat szól a házasság szeretetteljes kapcsolatának szépségéről. A házasságot Isten rendelte el már a kezdetek kezdetén.

Amikor Isten férfivá és nővé teremtette az embert, így szólt: *„Ezért a férfi elhagyja apját és anyját, ragaszkodik feleségéhez, és lesznek egy testté”* (1Mózes 2:24). *„Amit tehát az Isten egybekötött, ember el ne válassa”* (Márk 10:9).

Ha megfelelően értelmezzük a bibliai tanítást, azt látjuk, hogy az ember valódi énje nem a teste, hanem a lelke, amely testében lakik. Természetesen testünknek vannak bizonyos szükségletei, bizonyos vágyai, sőt bizonyos hormonok is működnek a szervezetünkben, amelyek biztosítják az egyensúlyt.

Ha például én össze-vissza futkározok a gyülekezetben, nagyon sok oxigént elhasználok, és ahogy a vérem a testem különböző sejtjeihez, az izmokhoz eljuttatja az oxigént, hogy azt elégethessék, az égés melléktermékeként szén-dioxid keletkezik. Ahogy pedig a szén-dioxid felgyülemlik a véreben, egy bizonyos szint elérésekor jelzés érkezik az agyamba, hogy túl sok szén-dioxid került a vérebe, meg kell tőle szabadulni, a sejteknek pedig újabb oxigénszállítmányra van szüksége. Az agyam reagál ezekre a jelzésekre, és üzen a tüdőmnek, hogy kezdje el pumpálni a levegőt, illetve a szívemnek, hogy még keményebben pumpáljon, én tehát elkezdek lihegni, és gyorsul a szívverésem. Így kielélegezhetem a felgyülemlett szén-dioxidot, illetve új oxigént juttathatok a szervezetembe – egy olyan körforgásról van tehát szó, amely biztosítja az egyensúly fennmaradását szervezetemben.

Ha például kezd kiszáradni a szervezetem, mert sokat izzadtam, ismét egy üzenet érkezik az agyamba, hogy több folyadékra van szükségem. Így az agy üzenetet küld a torkomnak, amely kiszárad, én pedig hirtelen nagyon megszomjazom, és érzem, hogy innom kell egy pohár vizet. Ennek köszönhetően pedig helyreáll az egyensúly a szervezetemben.

Isten így alkotta meg a szervezetünket, ezekkel a csodálatos mechanizmusokkal. Ha ezek nem léteznének, egy kiadósabb futás után akár meg is halhatnánk, vagy legalábbis elájulnánk a vérünkben felgyülemlett szén-dioxidtól, illetve az oxigénhiánytól. Isten azonban beépítette ezeket a mechanizmusokat a szervezetünkbe, hogy folyamatosan vegyünk levegőt, hogy igyunk egy pohár vizet, és persze ételre is szükségünk van, úgymint éhséget is érzünk. Biztos vagyok benne, hogy az evés térén valami hiba csúszhatott nálam a rendszerbe, mert ennyi tápanyagra egészen biztosan nincs szüksége a szervezetemnek!

Isten azt szerette volna, hogy a földet benépesítsék az emberek, így Isten nemi szerveket is teremtett, illetve erős szexuális vágyakat, magát a szexuális élményt pedig nagyon izgalmassá és élvezetessé tette, hogy gyermekek születhessenek. Másként ugyanis nagy valószínűség szerint az emberi faj már régen kihalt volna, mert az emberek szívesebben jártak volna például horgászni.

A szexuális vágyat tehát Isten helyezte belénk azzal az elsődleges céllal, hogy a földet benépesítsük. Isten terve pedig az volt, hogy ezek a vágyak a házasság kötelékén belül legyenek betöltve, amikor két ellenkező nemű ember Isten előtt

szövetségre lép és megfogadja, hogy szeretni, tisztelni és becsülni fogja a másikat, amíg a halál el nem választja őket.

Isten azt is tudja, hogy a kapcsolatok gyümölcsként világra jött gyermekeknek szükségük van a szerető, szilárd alapokon nyugvó, boldog otthon biztonságára, máskülönben szétesne a társadalmunk. Az egészet tehát Isten tervezte el.

Igy a megfelelő keretek között nem egy bűnös dologról van szó, hanem valamiről, ami csodálatos és kívánatos. Isten azért teremtette a szexualitást, hogy még mélyebb kifejezőeszköze lehessen a házastársak közötti egységnek, amikor „lesznek ketten egy testté”. Isten ezt a képet használja akkor is, amikor a Krisztus és egyháza között fennálló bensőséges, mély szeretetről beszél.

Ha azonban a szexualitást kiragadjuk abból a környezetből, amelyre Isten teremtette, az, amit csodálatosnak és dicsőségesnek szánt az Úr, bűnné válik, és hirtelen büntudattól terhes lesz, és többé nem éri el azt a célt, amire teremtették.

Itt Salamon szól a fiához, és bátorítja őt, hogy csodálatos ajándékot kapott Istentől – csörgedező vizet a forrásból – „*ne öntsd azt ki csak úgy bárki elé!*” és „*örülj ifjúkorodban elvett feleségednek*” (18. vers).

„*Miért mámorosodnál meg, fiam, a más asszonyától, miért ölelnéd idegen asszony keblét?*” (20. vers).

És most jön a legfontosabb kijelentés:

„*Mert az Úr látja az ember útjait, és figyeli minden lépését*” (21. vers).

Mintha ezt mondaná: „Isten figyel téged, mindezt nem titokban teszed.”

De mit akar ezzel mondani Salamon? Olvassunk tovább:

„*Saját bűnei fogják meg a bűnöst, és saját vétkei kötik meg. Meghal az ilyen, mert nem fogadta meg az intést, és a sok bolondság megmámorosította*” (22-23. vers).

Egyszerűen csak nagyon jó, egyenes tanácsot ad itt az apa fiának, amely bizony nekünk is szól.

Uram, azért imádkozom, hogy hadd tartsuk mi is fontosnak a bölcsességet, és hadd keressük azt, mint egy kincset.

Uram, hadd gyűlöljük a gonoszt, ne viseljük azt el az életünkben, és meneküljünk az útjából, hogy a te utadon járhassunk, az igazság útján.

Kérlek segíts nekünk Urunk, hogy odafigyeljünk a te utasításaidra, a te törvényeidre, a te parancsolataidra. Jézus nevében, ámen.

PÉLDABESZÉDEK KÖNYVE

6-10. FEJEZET

A Példabeszédek első részében Salamon fiait inti, és hasznos atyai tanáccsal látja el őket.

A 6. fejezet további tanácsokat tartalmaz:

„Fiam, ha kezességet vállaltál embertársadért, és kezet adtál egy idegenért, ha csapdába estél saját kijelentéseid miatt, és megfogtak téged saját kijelentéseid, akkor így cselekedj, fiam, hogy megmenekülj, ha embertársad kezébe jutottál: eredj, alázd meg magadat, és kényszerítsd felebarátodat (Károli). Ne engedj álmod szemednek, és szunnyadást szempilládnak! Menekülj, mint a gazella a vadász elől, és mint a madár a madarász kezéből!” (1-5).

Egyszer valaki azt mondta, hogy legjobban úgy veszíthetjük el a barátunkat, ha pénzt adunk kölcsön neki. Sajnos valóban sok barátság ment már tönkre emiatt.

Salamon azt mondja: „Ha kezességet vállaltál embertársadért, bajban vagy, fiam. Gyorsan menj el hozzá, mert szavaiddal bajba sodortad magad. Alázd meg magad, és igyekezz kiszabadulni a helyzetből! Ha ráadásul nemcsak szóban tettél ígéretet, hanem kezet is adtál rá, az még rosszabb.”

Érdekes megfigyelni, hogyan tárgyalnak a közel-keletiek mind a mai napig. Amikor Izraelben járunk mindig nagyon szívesen látogatunk el péntek reggel a birkakapuhoz, hogy megfigyeljük, ahogy a beduinok hozzák juhaikat a vásárba.

Ilyenkor az eladók és a vevők mind összegyűlnek, és felejthetetlen élmény figyelni őket, ahogy megérkeznek, kinyitják a teherautó hátulját, kiözlönlének a birkák, majd összeterelik őket a Rockefeller Múzeum közelében minden péntek reggel. Ezután elkezdődik az alkudozás, mégpedig úgy, hogy közben kiabálnak egymással, rázzák az öklüket, az ember szinte azt várja, mikor ránt elő valamelyikük egy kést, hogy a másikra támadjon.

Hangosan kiabálva tárgyalnak, mintha rettentően dühösekké lennének – ez nagyon érdekes látvány! Kis idő elteltével azonban az egyik belecsap a másik kezébe, az

már veszi is elő a pénztárcáját, majd fogja a birkákat és továbbindul. Ha az egyik belecsap a másik kezébe, biztos jele a köztük létrejött megegyezésnek.

A második intelem a restség ellen szól:

„Eredj a hangyához, te rest, figyeld, hogy mit tesz, és okulj! Bár nincs vezére, előjárója vagy uralkodója, mégis biztosítja a kenyerét nyáron, begyűjti eledelét aratáskor. Meddig fekszel, te rest, mikor hagyod abba az alvást? Még egy kis alvás, egy kis szunnyadás, összetett kézzel fekvés: így tör rád a szegénység, mint útonálló, és a szűkölködés, mint egy fegyveres ember” (6-11. vers).

Salamon tehát a lustasággal kapcsolatban inti a fiát, és arra kéri, figyelje csak meg a hangyát.

Tudjuk, hogy Salamon igen termékeny író volt: 3000 példabeszédet írt, továbbá dalokat, biológia, illetve növényteni vonatkozású könyveket. Jól ismerte a természetet, hiszen különféle élőlények tulajdonságaira is utal műveiben.

Itt konkrétan arra inti fiát, hogy vizsgálja meg a hangyát, figyelje, mit tesz, és okuljon a látottakból.

Érdekes dolog egyébként a hangyákat figyelni, mert az aprócska élőlények közül talán ők a legszorgosabbak. A dolgozó hangyák keményen robotolnak, gyűjtögetnek. Nagy előszeretettel figyelem őket, néha kiülök a kertbe egy kenyérdarabbal a kezemben és nézem, ahogy egy-két hangya megpróbálja megmozdítani és elszállítani. Olyan szorgosak!

„Eredj a hangyához, te rest, figyeld, hogy mit tesz, és okulj! Bár nincs vezére, előjárója vagy uralkodója” (6-7. vers).

Kíváncsi lennék, hogyan kommunikálnak egymással. Tudjuk, hogy valamilyen módon biztosan, hiszen ha az ember házában valamelyikük felfedez valami édeset, minden unokatestvérének és rokonának elmeséli! Így kisvártatva az egész hangyaboly az ember konyhájában terem!

Elgondolkodtatok valaha is azon, mekkora lehet egy hangya agya? Milyen kicsi lehet, és mégis képesek kommunikálni egymással, sőt mi több, együtt is tudnak működni. Szerintem ezt kéne nekünk is eltanulni tőlük. Nincs munkavezetőjük, aki az utasításokat ordítja, és mégis valahogy sikerül együtt megmozdítaniuk a

kenyérdarabkát, és már viszik is! Való igaz, hogy időbe telik, mert erőlködnek, próbálkoznak, de végül mégiscsak összehangolják a munkát, pedig nincs vezérük, előljárójuk, uralkodójuk, mégis megtanulnak együttműködni.

„Biztosítja a kenyerét nyáron, begyűjti eledelét aratáskor.”

Vigyázzatok tehát a restséggel, mert egy kis alvás, egy kis henyélés, és rádtör a szegénység.

A következő intelem az álnok emberről szól, aki hamis szájjal beszél, kérkedik, nagy a szája.

„A mihaszna és rosszindulatú ember hamis szájjal jár-ke, szemével kacsingat, lábával jelt ad, és ujjával integet. Fonákság van szívében, rosszat kohol mindenkor, és viszálykodást szít. Azért hirtelen tör rá a veszedelem, egy pillanat alatt összetörik menthetetlenül” (12-15. vers).

Milyen szomorú, amikor Isten jelenti ki valakiről, hogy már menthetetlen, már nincs számára remény.

A következő részben ezt olvashatjuk:

„Hat dolgot gyűlöl az Úr, sőt hét dolog utálatos előtte (16. vers).

Arra kéne törekednünk, hogy gyűlöljük azt, amit Isten is gyűlöl, sőt mi több, igyekeznünk kéne elkerülni azt. Így hát fontos, hogy megnézzük ezt a hét felsorolt dolgot, ami pedig még ennél is fontosabb, hogy ne kövessük el őket.

Először is, Isten gyűlöli a nagyravágyó szemeket (17. vers). Az Igében azt olvassuk, hogy *„az összeomlást gőg előzi meg, a bukást pedig felfuvalkodottság”* (Példabeszédek 16:18).

Hányszor kér bennünket az Ige, hogy alázzuk meg magunkat, és akkor Isten felmagasztal bennünket.

A második gyűlöletes dolog Isten szemében a hazug nyelv. Utána következnek

„az ártatlan vért ontó kezek, a gonosz terveket koholó szív, a rosszra sietve futó lábak, a hazugságot beszélő hamis tanú, és a testvérek között viszályt szító ember” (17-19. vers).

Isten gyűlöli a megoszlást, amely gyakran megjelenik a gyülekezetben. Pál a következőket írja: *„Kérlek titeket, testvéreim, tartsátok szemmel azokat, akik szakadásokat és botránkozásokat okoznak azzal, hogy az ellenkezőjét tanítják annak, amit tanultatok. Térjete ki előlük!” (Róma 16:17).* Isten gyűlöli azokat, akik viszályt szítanak a testvérek között. *„Ó, mily szép és mily gyönyörűséges, ha a testvérek egyetértésben élnek!” (Zsoltárok 133:1).* Mennyire megdicsőül abban Isten.

A következő részben Salamon ismét arra buzdítja fiát, hogy hallgasson szülei tanácsára:

„Őrizd meg, fiam, apád parancsát, és ne hagyd el anyád tanítását! Kösd mindenkor a szívedre, hordozd a nyakadra fűzve! Jártodban vezessen, fektedben őrizzen, és ha felébredsz, irányítsa gondolataidat! Mert lámpás a parancs, világosság a tanítás, az élet útja a figyelmeztető intés” (20-23).

A szülők tanácsa tehát fontos, és természetesen itt most istenfélő szülőkről van szó. Az ő tanácsuk lámpás, amely utat mutat.

Salamon ezután ismét gonosz asszonyokra figyelmezteti fiát:

„Ez őriz meg a rossz nőtől, az idegen nő hízelgő nyelvétől. Ne kívánd meg szépségét szívedben, és ne fogjon meg szempilláival!” (24-25. vers) – főleg, ha műszempillákkal

! *„Mert a parázna nő csak egy darab kenyérre, de a férjes asszony drága életedre vadászik. Vihet-e valaki tüzet a keblében úgy, hogy meg ne gyulladjon a ruhája? Vagy járhat-e valaki parázson úgy, hogy a lába meg ne égjen? Pedig így jár, aki bemegy embertársa feleségéhez, senki sem marad büntetlen, aki megérinti. Nem vetik meg a tolvajt, ha azért lop, hogy jóllakjék, mert éheznek, mégis hétannyit kell fizetnie, ha rajtakapják, háza egész vagyonába is kerülhet. De aki asszonnyal lesz házasságtörő, az esztelen, önmagát rontja meg, aki ilyet csinál. Csapás és szégyen éri, gyalázata letörölhetetlen. Mert a féltékenység haragra lobbantja a férfit, és ő nem*

ismer szájalmat a bosszúállás napján. Nem fogad el semmiféle váltságot, nem enged, bármennyi ajándékot adnak is neki!” (26-35. vers).

Salamon tehát inti fiát: „Őrizkedj a rossz nőtől, ne kívánd őt meg szívedben!” Az Újszövetségben a hegyi beszédben Jézus megemlíti a Törvényt, és beszél arról, hogyan tanították azt akkortájt az embereknek, illetve mi volt Isten eredeti szándéka a törvénnyel, amikor megadta népének.

Jézus abban az igerészben több példán keresztül szemlélteti, hogy amikor Isten megadta a törvényt, mindenekelőtt az emberek szívének indíttatása érdekelte őt – sokkal inkább, mint az emberek cselekedetei. Lehetséges ugyanis helyes dolgokat cselekedni, csak nem megfelelő indíttatásból. Sőt az is lehetséges, hogy az ember helytelenül cselekszik, bár helyes indíttatásból. Isten az emberek szívét nézi.

A farizeusok szerint a törvény azt parancsolta, hogy ne paráználkodjunk, és ez valóban így is van. Jézus azonban hozzátette: *„Én pedig azt mondom nektek: aki kívánsággal tekint egy asszonyra, már paráznaságot követette el vele a szívében”* (Máté 5:28). Más szóval tehát az ember szívének indíttatása fontos.

Ezért is írja Salamon a 4. fejezetben: *„Minden féltve őrzött dolognál jobban óvd a szívedet, mert onnan indul ki az élet!”* (23. vers). Jakab azt írja: *”Senki se mondja, amikor kísértésbe jut: az Isten kísért engem, mert az Isten a gonosztól nem kiérthető, és ő maga sem kísért senkit a gonosszal. Mert mindenki saját kívánságától vonzva és csalogatva esik kísértésbe. Azután a kívánság megfogánva bűnt szül, a bűn pedig kiteljesedve halált nemz”* (Jakab 1:13-15).

Az egész a szívben kezdődik: „Hú, ezt nézd meg!” - Vigyázz! Csirájában fojtsd el akkor és ott! Ahogy Pál is tanácsolta Timóteusnak: *„Az ifjúkori kívánságot pedig kerüld!* (2Tim. 2:22). *„Menekülj, ha kell! Ha kell, tégy úgy, mint József! Ha úgy érzed, túl nehéz ellenállnod, fordulj sarkon és fuss, amilyen gyorsan csak tudsz!”*

A 7. fejezetben folytatódnak Salamon intelmei:

„Fiam, őrizd meg szavaimat, és zárd magadba parancsaimat! Tartsd meg parancsaimat, hogy élj, tanításomat őrizd, mint a szemed fényét! Kösd ujjaidra, írd föl szíved táblájára! Mondd a bölcsességnek, hogy a nővéred, és az értelmet nevezd jó

ismerősödnék, hogy megőrizzen a más feleségétől és a hízelgő szavú idegen nőtől. Mert házarnak az ablakán, a rácson át kinéztem, és láttam a tapasztalatlanok között, észrevettem a fiúk között egy esztelen ifjút. Az utcán járkált, egy utcasarkon, és megindult a ház felé, esti alkonyatkor, a sötét éjszaka közepén. Egyszer csak egy asszony termett előtte, parázna nőnek öltözve, csalfa szívvel. Fecseg az ilyen és féktelen, lábai nem nyughatnak otthon, hol az utcán, hol a tereken van, és minden sarkon leselkedik. A nő megragadta, megcsókolta, és szemtelen képpel így szólt hozzá: Békeáldozatot kellett bemutatnom, ma teljesítettem fogadalmaimat” (1-14. vers) – amivel tulajdonképpen azt kommunikálta, hogy rituális szempontból már tiszta.

Miután egy asszonynak elmúlt a havi vérzése, békeáldozatot kellett bemutatnia, így rituális szempontból tisztává vált, és ismét létesíthetett szexuális kapcsolatot.

Érdekes paradoxon fedezhető fel ezekben a sorokban. Itt van ez a nő, aki a törvény által meghatározott módon megtisztítja önmagát, bemutatja a békeáldozatot, immár rituálisan tisztának tekinthető, létesíthet szexuális kapcsolatot, mindemellett azonban ő egy parázna nő, aki el akar csábítani egy férfit.

Furcsa ellentmondás ez: egyrészt megtartja a törvényt, másrészt pedig megszegi azt.

Sajnálatos módon, vallási körökben napjainkban is gyakran hasonló ellentmondást figyelhetünk meg: egyesek tévesen azt gondolják, hogy azért, mert elmentek gyülekezetbe, vagy tettek valami jót, most már szabadon vétkezhetnek. A világosság és a sötétség keverékét alkalmazzák, egyrészt lélek szerint járnak, másrészt test szerint. Egyrészt igyekeznek tetszeni Istennek, másrészt saját testies vágyaikat követik.

Ez a két dolog nem fér össze, mégis gyakran együtt fordul elő vallási körökben, ahol az emberek a test és a lélek furcsa keverékét próbálják előállítani. Ez a nő is bemutatja a békeáldozatot, megtisztítja önmagát, majd el akarja csábítani ezt a férfit, amíg távol van a férje: *„Mert nincs itthon a férjem, messze útra ment, a pénzes zacskót is magával vitte, csak holdtöltekor érkezik haza” (19-20. vers).* Milyen szomorú!

Időnként fiataloktól, egyetemistáktól hallom, hogy megismerkedtek valakivel gyülekezetünkben, és mivel a gyülekezetben találkoztak vele, feltételezték róla, hogy erkölcsös ember, amikor azonban elmentek vele randizni, kiderült, hogy csak egy dolgot akart, és kitartóan próbálkozott is. Ezek az emberek közben ugyanúgy eljárnak gyülekezetbe, olvassák az Igét, felemelt kezekkel dicsőítik Istent, egy óvatlan pillanatban azonban valamelyik lányt próbálják elcsábítani. Nem így kéne ennek lenni! Nem a furcsa ellentmondás szerint kéne élnünk!

A nő megragadta, megcsókolta, és szemtelen képpel így szólt hozzá: Békeáldozatot kellett bemutatnom, ma teljesíttem fogadalmaimat, azért jöttem ki eléd, hogy megkeresselek téged, és rád találtam! Terítőket terítettem fekhelyemre, egyiptomi színes szőtteseket, illatossá tettem heverőmet mirhával, aloéval és fahéjjal. Jöjj, ittasodjunk meg a gyönyörtől reggelig, élvezzük a szerelmet!" (13-18. vers).

Itt ismét egy téves elképzelést találunk, amely mind a mai napig megmaradt. Az emberek furcsán definiálnak dolgokat, így például a nemi érintkezést szerelemnek nevezik. Igen, a nemi érintkezés kifejezhet szerelmet, de általában véve a házasság kötelékén kívül gyakorolva nem más, mint testi vágyaink kifejezésre juttatása. Így hát, ha pontosan fogalmazna, ennek a nőnek nem azt kéne mondania, hogy „élvezzük a szerelmet”, hanem hogy „élvezzük testi vágyaink kifejezésre jutását.” Hiszen arról van itt szó, hogy mindketten szeretnék betölteni testi vágyaikat. Az igazi szeretet azonban nem erről szól, az igazi szeretet ad, nem pedig arra törekszik, hogy kapjon, „nem keresi a maga hasznát” (1Kor. 13:5).

És mégis, az emberek a Példabeszédek kora óta mind a mai napig a szexuális kapcsolatot szerelemnek nevezik, ezzel azonban a szeretet – szerelem kifejezést lealacsonyítják. Isten kezdettől fogva úgy rendelte, hogy a férfi és a nő a házasság szent kötelékén belül létesítsen egymással szexuális kapcsolatot, és ilyenkor az a házastársak közötti szerelem – a szeretet csodálatos kifejezőeszközzé válik, ahogy lesznek ketten egy testté.

„Mert nincs itthon a férjem, messze útra ment, a pénzes zacskót is magával vitte, csak holdtőltekor érkezik haza. Sok beszéddel rá is vette, hízalgő szóval elcsábította. Az meg követte őt oktalanul, ahogyan a bika megy a vágóhidra, mint egy bilincsbe

békózott bolond. De végül nyíl hasít a májába. Úgy jár, mint a kelepcébe siető madár, amely nem tudja, hogy az életébe kerül. Azért, fiaim, hallgassatok rám, és figyeljetek szavaimra! Az ilyen nő útjára ne vezessen szíved, ne tévedj rá ösvényeire! Mert sok embert ejtett el megsebezve, életerős volt mind, akiket meggyilkolt. Háza a holtak hazájába vezet, a halál kamráiba visz le” (19-27. vers).

Salamon tehát a parázna nővel szembeni figyelmeztetésében először azt említi, hogy ez a nő tönkreteszi. Hány otthont, hány családot tettek már tönkre az efféle nők! Hány család szenved ma is, mert egy fiatal lány flörtölni kezdett az irodában, és azt mondogatja a nős férfinak, hogy erős vagy és csodálatos. Aztán hazamész a munkából, és a feleséged esetleg a szemedre veti, hogy soha semmit nem csinálsz, lusta vagy, le kéne nyírni a füvet végre. Te pedig úgy érzed, keresztűzbe kerültél, hamarosan már azt is érzed, hogy kezdesz beleszeretni a fiatal lányba az irodában, kisvártatva pedig összedől minden.

„Mert sok embert ejtett el megsebezve, életerős volt mind, akiket meggyilkolt” (26. vers). Eszembe jut az a sok életerős férfi, akiket saját testi gyengeségük vezette bukásra. „Háza a holtak hazájába vezet, a halál kamráiba visz le” (27. vers).

A 8. fejezet a bölcsesség ódája, amelyben Salamon megszemélyesíti a bölcsességet. Egyesek szerint az így kapott személy nem más, mint Jézus Krisztus, hisz az Ige azt mondja, hogy *„benne van a bölcsesség és ismeret minden kincse elrejtve”* (Kolossé 2:3).

Ennek fényében valóban vonható egyfajta párhuzam Jézus és a bölcsesség között.

„Nem kiált-e a bölcsesség, nem hallatja-e szavát az értelem?” (1. vers).

Az itt olvasottak szöges ellentétei az előző fejezetben írottaknak, ahol a parázna nő féktelenül fecseg, és hízelgő szavaival próbálja elcsábítani a férfit az utcán.

„Kiáll a magaslatok ormára, az útra, a keresztutakra. A városba vivő kapuknál, a bejáratoknál hangosan kiált. Hozzátok kiáltok, férfiak, szavam az emberekhez szól. Legyetek okosak, ti együgyűek, legyetek értelmesek, ti ostobák! Hallgassatok rám, mert fontos dolgokat mondok, ha felnyitom ajkamat, helyes, amit mondok. Mert szám

igazságot szól, ajkam utálja a gonoszt. Számnak minden szava igaz, nincs bennük csalárdság vagy hamisság. Mind világosak az értelmeseeknek, és az ismeretre vágyóknak érthetők. Intésemet fogadjátok el, ne az ezüstöt, inkább a tudást, mint a színaranyat!” (2-10. vers).

Más szóval: a bölcsességet részesítsétek előnyben a gazdagsággal szemben!

„Mert értékesebb a bölcsesség az igazgyöngynél, és nem fogható hozzá semmiféle drágaság. Én, a bölcsessége együtt lakom az okossággal, és nálam van a megfontolt tudás. Aki féli az Urat, gyűlöli a rosszat” (11-13. vers).

A 13. vers második felében pedig a bölcsesség veszi át a szót: *„A kevélyt és a kevélységet, a helytelen utat meg az álnok beszédet gyűlölöm. Enyém a tanács és a jutalom, én vagyok az értelem, enyém a hatalom. Általam uralkodnak a királyok, és rendelkeznek igazságosan a fejedelmek. Általam vezetnek a vezérek, és ítélik igazságosan az előljárók. Szeretem azokat, akik engem szeretnek, megtalálnak engem, akik keresnek. Gazdagság és megbecsülés van nálam, maradandó vagyon és igazság. Gyümölcsöm drágább az aranynál, a színaranynál is, és jövedelmem a színezüstnél. Az igazság ösvényén járok és a törvénynek az útjain, hogy örökséget adjak az engem szeretőknek, és megtöltsem kincstárukat” (13-21. vers).*

„Az Úr útjának kezdetén alkotott engem, művei előtt réges-régen. Az ősidőkben formált engem, kezdetben, a föld keletkezése előtt. Mikor még nem voltak mélységek, megszülettem, mikor még nem voltak tele a források vízzel. Mielőtt a hegyek helyükre kerültek, a halmok létrejötte előtt megszülettem, amikor még nem alkotta meg a földet, a rónákat, még a világ legelső porszemét sem. Ott voltam, amikor megszilárdította az eget, amikor kimérte a látóhatárt a mélység fölött. Amikor megerősítette odafönt a fellegeket, amikor felbuzogtak a mélység forrásai, amikor határt szabott a tengernek, hogy a víz át ne léphesse partját, amikor kimérte a föld alapjait, én már mellette voltam, mint kedvence, és gyönyörűségem voltam minden nap, színe előtt játszadozva mindenkor. Játszadoztam földje kerektségén, és gyönyörködtem az emberekben. Ezért, fiaim, hallgassatok rám, mert boldogok, akik megőrzik útjaimat! Hallgassatok az intésre, hogy bölcsek legyetek, és ne hanyagoljátok el azt! Boldog ember az, aki hallgat rám, ajtóm előtt vigyázva minden nap, ajtófélfáimat őrizve. Mert aki engem megtalál, az életet találja meg, és

kegyelmet nyer az Úrtól. De aki vétkezik ellenem, magának árt, gyűlölőim mind a halált szeretik” (22-36. vers).

Látjuk, hogy Salamon bölcsességre int bennünket ebben az ígérésben, és leírja, hogy mit tesz a bölcsesség. Az utcán állva kiált: gyertek, ismerjete meg, értsetek meg, figyeljete oda arra, amit mondok! A bölcsesség hatalmas kincs, felbecsülhetetlen értékű!

Emlékezzünk csak vissza arra az időre, amikor Dávid meghalt és Salamon lépett helyébe. Isten a következőket mondta akkor Salamonnak: *„Kérj valamit, én megadom neked!”* (1Királyok 3:5). A 9. versben pedig így szól Salamon: *„Adj azért szolgádnak engedelmes szívet (értelmes szívet – Károli), hogy tudja kormányozni népedet, különbséget téve a jó és a rossz között, különben ki tudná kormányozni a te nagy népedet?!”*

Salamon tudatosította, hogy mekkora felelősség hárult rá, amikor édesapja halála után ő került Izráel trónjára. Ugyanakkor azonban Salamon azt is felismerte, hogy egyedül nem tud megbirkózni az előtte álló hatalmas feladattal. Ezért kiáltotta: *„Istenem, adj nekem bölcsességet, értelmes szívet, hogy tudjam helyesen kormányozni a népedet!”*

„Tetszett az Úrnak, hogy ezt kérte Salamon. Azért ezt mondta neki Isten: „Mivel ezt kérted, és nem kértél magadnak hosszú életet, nem kértél gazdagságot, én nem kérted ellenségeid életét, hanem értelmet kértél, hogy nekem engedelmeskedve tudj kormányozni, ezért teljesítem kérésedet: olyan bölcs és értelmes szívet adok neked, hogy hozzád fogható nem volt előtted, és nem támad utánad sem. Sőt azt is megadom, amit nem kértél: olyan gazdagságot és dicsőséget is adok egész életedben, hogy nem lesz hozzád fogható senki a királyok között” (1Királyok 3:10-13).

Isten tehát nemcsak bölcsességet adott Salamonnak, hanem azt is megadta neki, amit nem is kért – gazdagságot és dicsőséget. Salamon dicsősége pedig meghaladta őseiét, sőt a világ minden tájáról érkeztek hozzá látogatók, hogy bölcseségeit hallgassák. Nem véletlen tehát, hogy épp Salamon – aki maga is

bölcsességet kért egykor Istentől, és tisztában volt azzal, mennyire értékes -, ő az, aki bennünket is arra int, hogy szerezzünk bölcsességet.

Miközben felolvastuk ezt az ígérést, biztosan észrevettétek, hogy valóban párhuzam vonható helyenként a megszemélyesített bölcsesség, illetve Jézus Krisztus között: az Úrral volt a teremtés kezdete előtt, azután arról olvashatunk csodálatos képekben, hogy miként teremtette Isten a világmindenséget. Vajon milyen lehetett minden, mielőtt Isten megalkotta a világegyetemet? Vajon mi létezett előtte?

„Az ősidőkben formált engem, kezdetben, a föld keletkezése előtt. Mikor még nem voltak mélységek, megszülettem, mikor még nem voltak tele a források vízzel. Mielőtt a hegyek helyükre kerültek, a halmok létrejötte előtt megszülettem” (22-25. vers).

A 9. fejezet a bölcsesség dicséretével folytatódik:

„A bölcsesség házat épített magának, hét oszlopot faragott hozzá. Levágta vágómarháját, megfűszerezte borát, és megterítette asztalát. Lányokat küldött ki, hogy így kiáltsanak a város magasan fekvő pontjain: Aki tapasztalatlan, térjen be ide! Az esztelennek pedig ezt mondja: Jöjjetek, egyetek a kenyereimből, és igyatok fűszerezett boromból! Hagyjátok el az együgyűséget, és éltek, járjatok az értelem útján!” (1-5. vers).

Más szóval tehát a bölcsesség mindenkit hív magához, hogy aki csak akar, részesülhessen belőle. Ezért mondta Dávid is Salamonnak, hogy a bölcsesség a legfontosabb, szerezzon hát bölcsességet. Itt pedig Salamon arról ír, hogy a bölcsesség lakomára invitál mindenkit, hogy bárki szabadon vehessen és ehessen belőle. Majd így folytatja:

„Aki megint a csúfolódót, maga fog pironkodni” – vagy ahogy Károli fordításában olvashatjuk – „nyer magának szidalmat” (7. vers). Vagyis: ha meginted a csúfolódót, nem fogadja meg tanácsodat, inkább téged kezd el szidalmazni.

7. vers második fele: *„aki megfeddi a bűnöst, magát szennyezi be”, az angol King James fordítás pedig azt írja: „annak beverik az orrát.” „Ne fedd meg a csúfolódót, mert meggyűlöl téged, de fedd meg a bölcset, az szeretni fog téged!” (8. vers).*

Így hát, ha megfeddesz valakit, az pedig cserébe jól orrba vág, tudhatod, hogy nincs bölcsessége, ha azonban hálás érte, tudhatod, bölcs ember. Az egyik példabeszédben ezt olvashatjuk: *„A bolond utálja az apai intést”* (15:5).

„Adj a bölcsnek, és még bölcsőbb lesz, tanítsd az igazat, és ő gyarapítja tudását! A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme” (9-10. vers).

Az utóbbi mondat igencsak hasonlít az 1. fejezet 7. verséhez, amelyben Salamon a következőket írja: *„Az Úrnak félelme az ismeret kezdete.”* Itt pedig azt írja, hogy *„a bölcsesség kezdete az Úrnak félelme.”*

Első hallásra úgy tűnhet, hogy párhuzamos kijelentésekről van szó, a két állítás között azonban jelentős különbségek húzódnak. A különbség alatt nem az ismeret, illetve a bölcsesség közötti eltérést értem, hanem a „kezdet” kifejezés eltérő használatát a héber eredetiben.

Bár a magyar fordítás mindkét igeversben ugyanazt a kifejezést, a „kezdet” szót használja, a héber eredetiben két eltérő hangalakkal, illetve jelentéssel bíró kifejezést találunk.

Miután tehát Salamon a Példabeszédek elején elmagyarázza, mire szolgálnak a példabeszédek – bölcsességet, intést tartalmaznak, az igazságra, a törvényre és becsületességre tanítanak -, a 7. versben kijelenti, hogy *„az Úrnak félelme az ismeret kezdete.”* Ebben az igeversben a „kezdet” kifejezés helyén a héber eredetiben egy olyan szót találunk, amely jelentése: az ismeret összessége. Az Úr félelme a teljes ismeret, más szóval tehát ostoba az az ember, aki nem féli az Urat.

A 9. fejezet 10. versében is megtaláljuk a „kezdet” kifejezést: ez esetben azonban a héber eredetiben szereplő szó valóban valaminek a kezdetét jelenti.

„A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme” – vagyis az Úr félelme az első lépés a bölcsességre vezető úton. Az Úr félelme tehát minden ismeret összessége, illetve a bölcsesség kezdete.

Vajon mi a különbség az ismeret és a bölcsesség között? Az ismeret tényekkel lát el bennünket, a bölcsesség pedig abban segít, hogy a tények fényében megfelelően cselekedhessünk.

Sokan hatalmas tudással, ismeretanyaggal rendelkeznek, mégsem bölcsek, sőt ostobán cselekszenek.

Újra meg újra elcsodálkozom azon, hogy milyen ostoba dolgokra képesek az okos emberek, akik doktori címet szereztek, hatalmas tudást halmoztak fel, mégsem rendelkeznek bölcsességgel.

A kormányunk is alkalmaz olyan embereket, akik szinte már robotok. Minden nap ott ülnek íróasztaluknál és ötleteket gyártanak, a kormány pedig busásan megfizeti őket. Ezek az emberek absztrakt fogalmakban gondolkodnak, és akár egy hónapon keresztül is ott ülhetnek úgy, hogy egy szót sem szólnak senkihez. Ha odasétálnál hozzájuk, észre sem vennék, hogy ott vagy. Egészen idegenszerű, magasröptű elképzeléseket gyártanak, pár hónappal később pedig mindenféle képleteket kezdenek írni a táblára, terveket gyártanak, a kormány pedig alkalmaz olyanokat is, akik feladata, hogy a képleteket és terveket megvizsgálják, és meggyőződjenek arról, működnek-e.

Van egy barátom, aki a tervek tesztelésén dolgozott, és ő mesélt nekem ezekről a majdhogynem robotszerű emberekről, illetve a sok magasröptű elképzelésről, ami ott születik. Egyik alkalommal azt mesélte, hogy azon kezdtek el gondolkodni, hogyan lehetne az agyhullámokhoz hasonló hullámokat úgy közvetíteni kintről, hogy az emberek szem nélkül is láthassanak. Ezeken dolgoznak, próbálják az elképzeléseket kidolgozni. Ezek az emberek nyilvánvalóan hatalmas tudással rendelkeznek, de nem túl bölcsek. A barátom ugyanis azt is elmesélte, hogy gyakran megakadnak, mert például képtelenek arra, hogy egy egyszerű számsort összeadjanak. Túl bonyolult az elméjük az egyszerű matematikai műveletekhez. Ezen kívül sokaknak nincs családja, elszigetelten élnek, saját elméjük elefántcsonttoronyába zárva.

Az ismeret tehát egy tudásanyagot jelent, a bölcsesség pedig tudásunk megfelelő alkalmazását. A bölcsesség tehát rendkívül fontos, és az Úr félelmével kezdődik. Az előző fejezetben azt is olvashattuk, hogy *„aki féli az Urat, gyűlöli a rosszat”* (13. vers). A „félelem” kifejezés egyeseket zavar, mert fejükben azonnal egyfajta fóbia képe

jelenik meg. Az a héber szó azonban, amit itt magyarra félelemnek fordítottak, nem egy főbiaszerű félelemre, hanem egyfajta csodálattal vegyes tiszteletre utal, amellyel Istenre gondolunk – az ő kegyelmére és hatalmára.

Az úr félelme azt is jelenti, hogy vágyom azt tenni, amit Isten kér tőlem, hogy szeretem, amit Isten is szeret, és gyűlölöm, amit Isten is gyűlöl, hogy felismerem, kicsoda Isten, és arra törekszem, hogy a kedvére tegyek. Erről szól az Úr félelme, ami a bölcsesség kezdete.

„A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme, és a Szentnek a megismerése ad értelmet”

Napjainkra annyira összezavarodott már a jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalma, hogy az emberek egyszerűen nem tudják, mi helyes, és mi helytelen. Egyre inkább teret hódít az erkölcsi relativizmus, amely tagadja egy univerzális igazság és jó-értelmezés létét, amelynek értelmében minden relatív, és az adott helyzettől függ. A Szentnek a megismerése azonban értelmet ad - Isten megismerése, kijelentéseinek megértése.

Majd a bölcsesség így folytatja: *„mert általam sokasodnak meg napjaid, és gyarapodnak életed évei. Ha bölcs vagy, magadnak vagy bölcs, ha csúfolódó vagy, magad vallodd kárát. A balgaság fecsegő asszony, együgyű, és semmit sem tud”* (11-13. vers).

Úgy tűnik, Salamon sokat tudott a nőkről, bár ez nem meglepő, hiszen rendkívül sok felesége volt. De erre majd később visszatérünk.

„Kiül háza ajtajába egy székre a város magaslatán. Így szólítja meg az arra járókat, akik egyenes ösvényeken járnak: Aki tapasztalatlan, térjen be ide! Az esztelennek pedig ezt mondja: A lopott víz édes, az eldugott kenyér kedves. De nem tudják, hogy az árnyak vannak ott, és vendégei a halál mélységeibe kerülnek” (14-18. vers).

A 10. fejezet különálló példabeszédeket tartalmaz, amelyek szembeállítják a bölcsüket az ostobákkal, az igazakat a bűnösökkel, a szorgalmasan dolgozókat a henyélőkkel. Az egyes példabeszéd-ellentétpárok különállók, nem igazán kapcsolódnak egymáshoz, önmagukban fontos igazságokat hordoznak, és

önmagukban is jól érthetőek, így felesleges is lenne különösebb magyarázatot fűzni hozzájuk.

*A bölcs fiú örömet szerez apjának, az ostoba fiú azonban szomorúsága anyjának”
„Nem használnak a bűnnel szerzett kincsek, de az igazság megment a haláltól. Nem hagyja az Úr éhezni az igaz embert, de a bűnösök mohóságát elveti” (2-3. vers).*

Érdekes példabeszéd ez. Isten gondoskodik övéiről, nem hagyja az Úr éhezni az igaz embert.

„Aki lustán dolgozik, elszegényedik, de a szorgalmas munka meggazdagít” (4. vers).
Az Igében látjuk, hogy Isten arra kér bennünket, hogy ügyleteinket mindig tisztességesen bonyolítsuk. Ne akarjunk másokat kihasználni. Később olvashatunk majd arról az emberről, aki keservesen kiáltja, hogy a portéka semmit sem ér, tisztos távolból azonban már markát dörzsölgeti, hogy milyen jó üzletet sikerült nyélbe ütnie.

„Aki lustán dolgozik, elszegényedik” – mindez ugyanis visszaüt, tönkremegy az üzlet, ha azonban tisztességesen és szorgalmasan dolgozol, jó hírnévre teszel szert, és virágozni fog vállalkozásod.

„Aki nyáron gyűjt, az eszes fiú, de aki aratáskor alszik, az szégyellni való. Áldások szállnak az igaz fejére, a bűnösök szája pedig erőszakot rejteget. Az igaznak az emlékezete áldott, de a bűnösök neve semmivé lesz” (5-7. vers).

Gondolkodjunk csak el egy percre ezen az igeversen! Te mit szeretnél, hogyan gondoljanak rád az emberek, amikor már nem leszel? „

A bölcs szívű megfogadja a parancsokat, a bolond beszédű pedig elbukik. Aki feddhetetlenül él, biztonságban él, de aki görbe úton jár, az kitudódik róla. Aki kacsingat, fájdalmat okoz, a bolond beszédű pedig elbukik. Életnek forrása az igaz ember szája, de a bűnösök szája erőszakot rejteget. A gyűlölet viszályt teremt, de minden hűtlenséget eltakar a szeretet” (8-12. vers).

Ezt a szakaszt idézi az Újszövetség is, ahol ezt olvashatjuk: *„mert a szeretet sok bűnt elfedez”* (1Péter 4:8). A gyűlölet viszályt teremt, ha telve vagy gyűlölettel, viszályt szítasz magad körül. Mindenki gyűlölni fog, az emberek árgus szemekkel figyelnek, alig várják, hogy hibát találjanak benned, mert az majd megalégíti őket. Ha azonban szerető ember vagy, mások is hajlandóak lesznek elnézni hibádat, vagyis ha nem vagy tökéletes, jól teszed, ha nem gyűlölsz, hanem inkább szeretsz. Mert a szeretet sok bűnt, minden bűnt elfedez.

„Az értelmes ember ajkán bölcsesség található, de bot való az esztelen hátára. A bölcsök tartózkodók tudásukkal, a bolondot pedig hamar romlásba viszi a szája. A gazdagnak a vagyon az erős városa, a nincsteléneknek romlásuk a szegénység. Az igaznak keresetéből élet lesz, a bűnösnek a jövedelméből véték. Az élet ösvényén jár, aki megfogadja az intést, de tévelyegni fog, aki megveti a dorgálást. Gyűlöletet rejteget a hazug ajak, és rágalmakat terjeszt az ostoba” (13-18. vers).

A legutóbbi példabeszéd esetében nem egy ellentétpárról van szó, hanem két kijelentésről: gyűlöletet rejteget a hazug ajak, csalárd, képmutató, és ostoba az, aki másokat rágalmaz.

„A sok beszédnél elkerülhetetlen a tévedés” – vagyis minél többet beszél az ember, annál nagyobb a valószínűsége, hogy téved, hogy esetleg vétkezik: *„A sok beszédben elmaradhatatlan a véték”* (Károli). *„De az eszes ember vigyáz a beszédre”* (19. vers).

Jobb csöndben maradni – hadd gondolják az emberek, hogy ostoba vagy -, mint megszólalni, és elosztatni minden kételyüket (Chuck pásztor példabeszéde – 4:1). Csak viccelek - valójában a 19. versből vettem ezt a mondást – semmi új sincs a nap alatt.

„Színezüst az igaz ember nyelve, a bűnösöknek a szíve is keveset ér. Az igaznak az ajka sokakat vezet, a bolondok pedig meghalnak esztelenségük miatt” (20-21. vers).

Ezt a példabeszédet nagyon szeretem: *„Az Úr áldása gazdagít meg, a gyarapodást nem lehet erőltetni”* (22. vers). Károli fordítása szerint pedig: *„Az Úrnak áldása, az gazdagít meg, és azzal semmi nem szerez bántást.”* Milyen gazdagok az Úr áldásai!

Milyen értékes időt tudunk együtt tölteni hívő testvéreinkkel, és azzal semmi nem szerez bántást. Sok ember érzi jól magát más dolgokban, de utóbb milyen sok szomorúsága származik belőle! Hiszen ki mint vet, úgy arat. Isten áldásai azonban teljes mértékben jók, nem kíséri őket szomorúság.

„Az ostobának a galádságban telik öröme, az értelmes embernek pedig a bölcsességben. Utoléri a bűnöst az, amitől retteg, az igazak kívánsága pedig teljesül. Ha ráfúj a forgószél a bűnösre, nincs többé, de az igaz örökké tartó alapon áll” (23-25. vers).

A bűnösre pusztulás vár, de az igaz örökre megmarad.

„Amilyen az ecet a fognak, és a füst a szemnek, olyan a rest a megbízóinak” (26. vers).

Nem igazán tudom, milyen az ecet a fognak, azt azonban igen, milyen a füst a szemnek – csípi az ember szemét. Így hát ha valaki egy restre bíz munkát, az bizony kellemetlen!

„Az Úr félelme gyarapítja a napokat, de a bűnösök esztendei megrövidülnek. Az igazak várakozása örömmre fordul, de a bűnösök reménysége semmivé lesz. Az Úrnak útja a feddhetetlenek erősség, de a gonosztevőknek romlás. Az igaz soha meg nem inog, de a bűnösök nem maradnak meg a földön. Az igaz ember szája bölcsességet áraszt, az álnok nyelvet azonban kivágják. Az igaz ember ajka kedvesen tud szólni, a bűnösök szája pedig csak álnokul” (27-32. vers).

Ahogy azt már korábban említettem, a legtöbb példabeszéd ellentétpárokra épül, ez a héber költészet egyik meghatározó jellemvonása. A zsidók számára ugyanis a vers szépsége sokkal inkább a szavakba öntött gondolatokban rejlett, mint a rímekben, vagy ütemekben. Mi a költészetet szinte ösztönösen összekapcsoljuk a rímmel és az ütemekkel, akkor találjuk élvezetesnek a verset, ha mindez fellelhető benne. A héber költészetben azonban a kifejezett gondolatokon volt a hangsúly, amelyeket sokszor szembe is állítottak egymással.

A 10. fejezet is kiváló példája a gyakran alkalmazott ellentétpároknak. Ahogy tehát végigolvassuk a Pédabeszédek könyvét, remélhetően az is egyre világosabbá válik

majd, mit is jelentettek a példabeszédek a zsidók számára, illetve milyen volt a héber költészet.

Ezek a sorok sok bölcsességet tartalmaznak, sok ismeretet is rejtegetnek, én pedig azért imádkozom, hogy ezeket az igeréseket tanulmányozva, eljussanak hozzátok a bölcsesség, az intés, az igazság, a törvény szavai, és lássanak el benneteket tudással.

Uram, köszönjük, hogy tanulmányozhatjuk az Igédet, és arra kérünk, hogy tégy bennünket bölccsé, adj nekünk értelmes szívet, kérlek segíts nekünk, hogy megtanuljunk félni az Urat, hogy úgy tisztelhesünk téged, ahogy az téged megillet, hogy megtanuljunk szeretni azt, amit te is szeretsz, és gyűlölni, amit gyűlölsz.

Hadd járjunk igazságban, igaz emberként előtted, tudatosítva, hogy te minden nap láatsz bennünket, semmi nincs rejtve előtted. Hadd élhessünk napról napra tudatosítva jelenlétedet, hadd járjunk tisztán, szentül, igazságban előtted.

Uram, kérlek tisztíts meg bennünket, hadd legyünk tiszták, mint Jézus Krisztus. Az Ő nevében imádkozunk, ámen.

PÉLDABESZÉDEK KÖNYVE

11-15. FEJEZET

Ahhoz a részhez érkeztünk, amely egymástól elkülönülő példabeszédeket tartalmaz sorban egymás után.

Mindegyik példabeszéd önmagában teljes, és nem kapcsolódik a soron következőhöz, így nehéz tanítás formájában egy kerek egészet kovácsolni belőlük, sőt magyarázatuk is feleslegesnek tűnik, hiszen önmagában is jól érthetők, és igencsak bátor elveket fogalmazznak meg.

Ebben a részben ismét a héber költészet egyik fontos eszköze tárul elénk – az ellentétpárok alkalmazása: ez esetben végig az igaz és a bűnös szembeállítását figyelhetjük meg.

„A hamis mérleget utálja az Úr, de a pontos súlyt kedveli” (1. vers).

Amikor még nem létezett a digitális mérleg, a méréseket serpenyős mérleggel végezték: a mérleg egyik serpenyőjébe apró súlyokat helyeztek, a másik serpenyőbe pedig addig adagolták például a szőlőt, amíg a két serpenyő egyensúlyba nem került. A ravasz kereskedők azonban gyakran két különböző súlycsomaggal dolgoztak. Más súlyt alkalmaztak vásárláskor, és megint mást eladáskor. Hamis mérlegként is szokták ezt emlegetni, és ezt utálja az Úr.

Isten szeretné, ha tisztességesen bonyolítanánk ügyleteinket. Ha bármiféle vállalkozásod van, Isten arra hív, hogy feddhetetlenül vezesd azt, és bánj tisztességesen az emberekkel.

„A hamis mérleget utálja az Úr.” Évekkel ezelőtt olvastam erről a hamis mérlegről Angliában, amikor még nem terjedt el a digitális mérleg használata. A cikk szerint egy pék beperelt egy gazdát egy font vaj miatt, amit tőle vásárolt, és azt állította, hogy amikor elkezdett vajat vásárolni a gazdától, valóban egy teljes fontnyi vajat kapott, szépen lassan azonban a gazda egyre kevesebb vajat adott neki, míg mostanra nagyjából háromnegyed fontnyi vajat kap csupán, csak éppen még mindig egy fontnyi vaj áráért.

A pék tehát bíróságra vitte az ügyet, a gazda pedig a bíró előtt így védekezett: „Bíró úr, egyszerű serpenyős mérlegem van csak, amiben meg tudom mérni a vajat, és mindig fogom a pék kenyerét, ami elvileg egy fontot nyom, azt rakom a másik serpenyőbe, és így állapítom meg, mennyi az egy fontnyi vaj.”

Bizony akadnak olyanok is napjainkban Amerikában, akik például a benzinmérő szerkezetet próbálják a benzinkutakon valahogy átállítani. Isten azonban utálja az effajta ravaszkodást, és azt kéri tőlünk, legyünk tisztességesek és feddhetetlenek minden ügyletünkben. Ne ravaszkodjunk, ne akarjunk kihasználni, vagy becsapni másokat. Isten a tisztességes útban gyönyörködik.

„Ha jön a kevélység, jön a szégyen is, a szerénységgel pedig bölcsesség jár együtt”

Ahogy végigolvassuk a Példabeszédek könyvét, látni fogjuk, mennyi mindent mond nekünk Isten a kevélységről. Bátorítanálak is benneteket, hogy konkordanciátok segítségével vizsgáljátok meg, mi mindent ír ez a könyv a kevélységről. Azt mindenesetre tudjuk, hogy a kevélység Isten előtt utálatos, és bizony az is igaz, hogy aki kevély, az vak is - soha nem látta Istent. Lehetetlenség ugyanis bensőséges kapcsolatba kerülni Istennel, és továbbra is ragaszkodni büszkeségünkhöz.

Az Ézsaiás 6-ban a következőket mondja Ézsaiás: *„Uzzijá király halála évében láttam az Urat, magasra emelt trónon ülve. Palástja betöltötte a templomot”* (1. vers). *„Ekkor megszólaltam: Jaj nekem! Elvesztem, mert tisztátalan vagyok, és tisztátalan ajkú nép között lakom. Hiszen a Királyt, a Seregek Urát látták szemeim!”* (5. vers). Ahogy tehát Ézsaiás megpillantja Istent, meglátja az igazságot önmagával kapcsolatban is.

Ezért mondom azt, hogy a büszke ember soha nem látta még azt, hogy milyen is ő a maga valójában, ami pedig azt jelenti, hogy még soha nem látta Istent.

A Példabeszédek könyve tehát sokat szól a kevélységről, arról, hogy mennyire utálja Isten a kevélységet, a kevély hozzáállást, amikor azt gondoljuk, mi jobbak vagyunk mindenkinél, sőt mi túl jók vagyunk ahhoz, hogy Istennek ajánljunk egy részt a napunkból, hogy mi túl elfoglaltak vagyunk ahhoz, hogy máson segítsünk, és túl

fontosak ahhoz, hogy mások szükségletével törődjünk. Isten gyűlöli az effajta hozzáállást.

Az Úr azonban felmagasztalja, nagyra becsüli az alázatosakat.

„Ha jön a kevélység, jön a szégyen is”, mert Isten megszegényíti a büszkét: „Az összeomlást gőg előzi meg, a bukást pedig felfuvalkodottság” (Példabeszédek 16:18).

„A becsületeseket feddhetetlenség vezeti, de a hűtleneket elpusztítja romlottságuk”

Ismét két dolgot állít szembe egymással az Ige: a feddhetetlen embert, aki tudja, merre menjen, és a hűtlennel, akit romlottsága pusztít el.

„Nem használ a vagyon a harag napján” – amikor eljön az Úr ítéletének napja, semmit sem használ majd a gazdagság, hiszen Isten nem megvesztegethető. „Mert mit adhat az ember váltságdíjúl lelkéért?” (Márk 8:37).

„Nem használ a vagyon a harag napján, az igazság azonban megment a haláltól” (4. vers).

A vagyon tehát mit sem ér majd az ítélet napján, sőt a Jelenések könyvében azt olvashatjuk, hogy az utolsó időkben „egy mérce búza egy dénár, és három mérce árpa egy dénár” lesz (6:6) – vagyis egy napi munkabér.

„A feddhetetlenek útját igazságuk egyengeti, de a bűnös elbukik bűnössége miatt” (5. vers). Ebben az esetben a példabeszéd a feddhetetlen embert állítja szembe a bűnösrel.

*„A becsületeseket megmenti igazságuk, de a hűtleneket rabul ejti saját mohóságuk”
„Ha meghal a bűnös ember, odalesz a reménysége, és odalesz az erősökhöz fűzött várakozása is” (7. vers).*

A bűnös halálával odavan reménysége is.

Márta ezt mondta Jézusnak: „Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem” (János 11:21). „Jézus ezt mondta neki: Feltámad a testvéred!

Márta így válaszolt: Tudom, hogy feltámad a feltámadáskor, az utolsó napon.

Jézus ekkor ezt mondta neki: Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbenem, ha meghal is, él, és aki él, és hisz énbenem, az nem hal meg soha. Hiszed-e ezt?"

Tetszik ez nekem, mert Jézus egyenes volt az emberekkel. Itt is egy teljesen forradalmi kijelentést tesz, egy olyan bámulatos kijelentést, amellyel senki más nem vetekszik az emberiség történetében: „aki él, és hisz énbenem, az nem hal meg soha. Hiszed-e ezt?” Így hát az ember döntésre kényszerül, nem maradhat semleges, mert csak két lehetőség van: igen hiszem, vagy nem, ezt én nem hiszem.

Itt azonban ennél még többről van szó: az embernek vagy van reménye, vagy nincs. Azok számára nincs remény, akik nem hisznek Jézus Krisztusban. *„Ha meghal a bűnös ember, odalesz a reménysége, és odalesz az erősökhöz fűzött várakozása is.”* Halálával tehát mindennek vége, nincs többé számára remény.

Más a helyzet azonban azokkal, akik hisznek Jézus Krisztusban. Péter azt írja: *„Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjá szült minket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által élő reménységre”* (1Péter1:3).

Újabb ellentétpár következik: *„Az igaz megmenekül a nyomorúságból, helyére pedig a bűnös jut”* (8. vers). *„Megrontja szavával embertársát az elvetemült”* – micsoda pusztításra képes az ember nyelve! Hány embert tett már tönkre a hamis pletyka!

„Megrontja szavával embertársát az elvetemült, de az igazak tudásuk által megmenekülnek” (9. vers). *„Vigad a város az igazak javán, és ujjong a bűnösök pusztulásán”* (10. vers).

Amikor tehát az igaz embert megáldja Isten, és jól mennek a dolgai, mindenki örvendezik, csakúgy, mint amikor elpusztul a gonosz.

„A becsületesek áldása építi a várost, de a bűnösök szája romlásba dönti” (11. vers). *„Kigúnyolja embertársát az esztelen, az értelmes ember pedig hallgat”* (12. vers). *„A rágalmazó titkokat tár fel, de a hűséges lélek leleplezi a dolgot”* (13. vers).

A rágalmazó fűnek-fának elmesél mindent, amit csak tud, a hűséges lélek azonban elfedezi mindazt.

„Vezetés nélkül elbukik a nép, de segítséget jelent, ha sok a tanácsadó” (14. vers).

Mindemellett azonban az évek során azt is észrevettem, hogy a sok a tanácsadó zűrzavart is okozhat. Én is találkoztam már olyanokkal, akik egyik emberről a másikra jártak tanácsért. A következőt értem ez alatt: egyszer odajött hozzám valaki és név szerint felsorolt nekem vagy négy embert, akivel már beszélt az ügyben, majd hozzátette, hogy most az én véleményemet is szeretné hallani. Akkor tudtam, hogy az az ember nem igazán tanácsra vágyik, hanem olyan valakit keres, akitől azt hallhatja majd, amit hallani akar, és mivel nem tetszett neki azok véleménye, akikkel eddig beszélt, addig keresgél, amíg a megfelelő embert meg nem találja. Az ilyen ember nem valódi tanácsra és vezetésre vágyik, hanem megerősítésre - saját cselekedeteit próbálja igazolni. Sőt, a sok tanácsadó egyes esetekben csak méginkább összezavarja a képet, mert minél több embert kérdezőnk, annál több mindent hallunk, és végül teljesen döntésképtelenné válunk.

„Igen rosszul jár, aki idegenekért vállal kezességet” – könnyen megégetheted magad! „De biztonságban marad, aki gyűlöli a jótállást” (15. vers).

„A kedves asszony a tisztességhez ragaszkodik” – ez gyönyörű! „Az erőszakos emberek a gazdagsághoz ragaszkodnak” (16. vers).

„Önmagával tesz jót a szeretet embere, a kegyetlen pedig saját magának árt” (17. vers).

„A bűnös hamis keresményt szerez, de igaz bérhez jut az, aki igazságot vet” (18. vers).

„Aki ragaszkodik az igazsághoz, az az életre jut, de aki a rosszat hajhássza, az a halálra” (19. vers). Ez a példabeszéd az igazságot és az életet állítja szembe a rosszal, illetve a halállal.

„Utálja az Úr az álnok szívűeket, de kedveli azokat, akiknek útja feddhetetlen” (20. vers) – micsoda különbség!

„Kezet rá, hogy nem marad büntetlenül a gonosz! De az igazak utódai megmenekülnek” (21. vers).

A következő példabeszéd érdekes, érzékletes: *„Mint disznó orrában az aranyperecz, olyan a szép asszony, a kinek nincs okossága”* (22. vers - Károli).

Ilyen tehát az a szép asszony, akinek nincs esze. Az aranykarika gyönyörű ékszer, de furcsán fest egy disznó orrában. A szép asszony is furcsán fest, ha nincs esze.

„Az igazak csak jóra várhatnak, a bűnösök pedig csak haragot remélhetnek” (23. vers).

A 24. versben egy érdekes szellemi törvényszerűséghez érkeztünk.

„Van, aki bőven osztogat, mégis gyarapszik, más meg szűken méri a járandóságot, mégis ínségbe jut” (24. vers).

Létezik egy szellemi törvényszerűség: *„Adjatok, és adatik nektek: jó, megnyomott, megrázott, megtetézett mértékkel adnak öletekbe. Mert amilyen mértékkel ti mérték, olyan mértékkel mérnek viszonzásul nektek”* (Lukács 6:38).

Ugyanerről a szellemi törvényszerűségről olvashatunk itt is, csupán más szavakkal megfogalmazva. *„Van, aki bőven osztogat, mégis gyarapszik”* – ahogy adunk, úgy gyarapszunk. Akik pedig a szükségesnél többet tartanak vissza, ínségbe jutnak.

„Az ajándékozó bővelkedik, és aki mást felüldít, maga is felüldül” (25. vers).

„Átkozza azt a nép, aki búzáját visszatartja, de áldás száll annak a fejére, aki eladja”

„Aki jóra törekszik, jóakaratot szerez, de eljön a rossz arra, aki azt hajhássza”

Elbukik, aki gazdagságban bíz, de az igazak virulnak, mint a lomb” (28. vers).

„Aki kárt okoz háza népének, szelet örököl, és szolgája lesz a bölcsnek a bolond”

„Az igaz gyümölcse életnek a fája, és a bölcs lelkeket nyer meg” (30. vers).

Dániel könyvében a következőket olvashatjuk: *„Az okosok fényleni fognak, mint a fénylő égbolt, és akik sokakat igazságra vezettek, mint a csillagok, mindörökké”* (12:3). Isten szeretné, ha lelkeket nyernénk meg Jézus Krisztusnak.

„A bölcs lelkeket nyer meg” – bölcs foglalatosság a lelkek megnyerése Krisztusnak.

„Bizony, az igaz is elnyeri jutalmát a földön, hát még a bűnös és vétkes ember!”

A 12. fejezetben folytatódik az igaz, illetve a bűnös szembeállítás.

„Aki szereti az intelmet, szereti a tudást, aki pedig gyűlöli a feddést, az ostoba marad”

A Példabeszédek könyve többször is megemlíti, hogy ha inted a bölcset, az szeretni fog téged, de az ostoba meggyűlöl, mert az ostoba ember megveti az intelmet, pedig milyen értékes is az!

„A jó ember jóakaratot nyer az Úrtól, de az alattomos embert ő bűnösnek tartja”

„Nem áll szilárdan a bűnösen élő ember, de az igazak gyökere mozdíthatatlan” „A derék asszony urának koronája, de mint a csontszú, olyan a szégyentelen” (4. vers).

Ahhoz, hogy megértsük, milyen a derék asszony, a 31. fejezethez kell lapoznunk, ott találjuk ugyanis a derék asszony dicséretét. Mekkora áldás a derék asszony! Milyen hálásak lehetünk Istennek az ilyen feleségért, aki ura koronája!

„Az igazak gondolatai helyesek, a bűnösök szándékai csalárdak” (5. vers).

„A bűnösök szavai vérszomjasak, de a becsületeseket megmenti beszédük” (6.vers).

„Romlás éri a bűnösöket, és odalesznek, de az igazak háza megmarad” (7. vers) – ez az igevers más szavakkal ugyan, de ugyanazt mondja, mint a 3. vers.

„Értelmének megfelelően dicsérik az embert, a fondorlatos szívűt pedig megvetik” (8. vers).

„Jobb annak, akit lebecsülnek, de szolgálja van, mint annak, aki dicsekszik, de alig van kenyere” (9. vers) – érdekes példabeszéd ez.

„Az igaz törődik még állatjának kívánságával is” – az igaz ember jól bánik az állatokkal is, aki viszont kegyetlen az állatokhoz, tulajdonképpen Isten egy teremtményével kegyetlenkedik.

„Az igaz törődik még állatjának kívánságával is, a bűnösnek még az irgalma is kegyetlen” (10. vers).

„Aki műveli földjét, jóllakik kenyérrel, de aki hiábavalóságokat hajszol, esztelen” (11. vers) – vagyis ha valaki hiábavalóságokat hajszol, elhanyagolja a földjét, esztelen, ha azonban valaki kitartóan műveli a földjét, jóllakhat kenyérrel.

„A bűnös gonosszággal szerzett zsákmányra vágyik, az igazak mégis gyökeret vernek” (12. vers).

„A vétkes ajak veszedelmes csapda, de az igaz kikerül a bajból” (13. vers).

„Amit mond az ember, annak gyümölcséből lakik jól, és amit tesz az ember, azt fizetik neki vissza” (14. vers).

„A bolond helyesnek tartja a maga útját” – ne feledjük, mit olvastunk korábban: ha az ostobát meginted, gyűlölni fog téged. „A bölcs pedig hallgat a tanácsra” (15. vers).

„A bolond bosszúsága azonnal kitudódik” – mert azon nyomban kifejezésre juttatják érzéseiket, meg sem próbálják elrejtteni azokat. „Az okos pedig leleplezi szégyenét” (16. vers) – az okos ember túllép a dolgokon.

„Aki igazán szól, az igazat mondja el, a hamis tanú pedig a csalárdságot” (17. vers).

„Van, akinek a fecsegése olyan, mint a tördőfés” – az emberek szavaikkal felapríthatnak bennünket, a szavak pusztítóak lehetnek. Az Úr segítsen nekünk, hogy ne legyen éles a nyelvünk, hogy ne törként használjuk nyelvünket, amivel megsebzünk másokat. Hadd legyen szavunk inkább gyógyír, amely gyógyulást és vigasztalást hoz, amely épít. Ha te mégis arra használod nyelved, hogy másokat feldarabolj és elpusztíts vele, az emberek védekezni próbálnak majd, és azt kell majd learatnod, amit elvetted. Az emberek elkezdnek majd téged is megsebezni és ízekre szedni szavaikkal. Szólj inkább kedvesen másokról és másokhoz, hiszen legalább olyan könnyű megdicsérni egy embert, mint lerombolni, sőt mindannyiunkban van legalább annyi dicséretre méltó, mint megkritizálható.

Létezik egy olyan példabeszéd is, amit talán így foglalhatnánk össze: A legjobbakban is van annyi rossz, és a legrosszabbakban is van annyi jó, hogy nem kéne kritizálnunk egymást. Használhatom szavaimat arra, hogy építsek másokat, és arra is, hogy másokat leromboljak.

Úgy tűnik, hogy a világban kétfajta ember él: vannak olyanok, akik építenek másokat, illetve olyanok, akik rombolnak. Amikor barátot keresel, vajon melyik kategóriára nézel? Olyan embert keresel, olyan emberhez vonzódasz, aki épít másokat, hiszen nem szeretünk olyanok közelében lenni, akik rombolnak, az ilyen embereket inkább kerüljük, mint a pestist. Azzal azonban szívesen töltünk időt, aki kedves, gyengéd, bátorító.

Léteznek tehát olyanok, „akiknek a fecsegése olyan, mint a tördőfés, a bölcsnek nyelve pedig gyógyír” (18. vers) – épít, bátorít.

„Az igaz ajak mindig állhatatos, a hazug nyelv pedig egy pillanatig sem az” (19. vers) – az igazság megmarad, a hazugság pedig vonzó lehet az adott pillanatban, de a végén úgyis kitudódik.

„Csalárdság van a rosszat koholók szívében, de akik békés tanácsot adnak, azokéban öröm” (20. vers).

„Nem éri az igazat semmi veszedelem” – ez a kijelentés végső ítéletre vonatkozik. „De a bűnösök élete bajjal lesz tele” (21. vers).

„Utálja az Úr a hazug ajkakat” – számos dolgot utál az Úr az Ige szerint, én pedig arra bátorítanálak, hogy egy konkordancia segítségével fuss végig az Igén, és vizsgálj meg, mi az, ami utálatos az Úr előtt: például a nagyravágyó szemek, a hazug nyelv, a hamis mérleg, én pedig semmiképpen sem szeretnék olyat tenni, amit utál az Úr. Nem akarom, hogy az életem utálatos legyen előtte – ezért is bölcs dolog megnézni, miről írja az Ige, hogy Isten számára utálatos, hogy tudatosíthassuk, illetve elkerüljünk azt.

„Utálja az Úr a hazug ajkát, de akik igazan élnek, azokat kedveli” (22. vers).
„Az okos ember nem fitogtatja tudását, az esztelen pedig kérkedik bolondságával”

A szorgalmasak uralkodni fognak, a lusta pedig robotolni fog” (24. vers).

„Aki aggódik szívében, az levertté lesz, a jó szó viszont felvidíti” (25. vers).
„Az igaz utat tud mutatni másnak is, a bűnösöket pedig tévelygésbe viszi saját útjuk”

„A lusta a vadászszákmányt sem süti meg, pedig drága kincse az embernek a szorgalom” (27. vers).

Az Ige tulajdonképpen elítéli vadászatot, amikor pusztán a vadászat öröméért űzik azt, nem pedig táplálékszerzés reményében.

„Az igazság ösvényén élet van, és útja nem a halál felé vezet” (28. vers).
Jézus a János 11:26-ban a következőket mondta: „és aki él, és hisz én bennem, az nem hal meg soha.” Itt pedig azt írja az Ige, hogy „az igazság ösvényén élet van, és útja nem a halál felé vezet.”

Mi is történik tehát azokkal, akik megigazultak, akik Krisztusban élnek és hisznek? Ha maga Jézus mondja, hogy aki él is hisz őbenne, nem hal meg soha, el

kell fogadnom, hogy kijelentése igaz. Ha azonban az ilyen ember nem hal meg, akkor mi történik vele?

Pál a következőket írja a 2Korintus 5-ben: *„Tudjuk pedig, hogy ha földi sátorunk összeomlik, van Istentől készített hajlékunk, nem kézzel csinált, hanem örökkévaló mennyei házunk. Azért sóhajtozunk ebben a testben, mivel vágyakozunk felölteni rá mennyből való hajlékunkat (...) Tehát mindenkor bizakodunk, és tudjuk, hogy amíg testben lakunk, távol lakunk az Úrtól (...) de bizakodunk, és inkább szeretnénk kiköltözni a testből, és hazaköltözni az Úrhoz”* (1-8. vers).

Mi történik tehát? Egy metamorfózisra kerül sor, a hívők új testek kapnak: a lelkünk tehát kiköltözik e földi sátorból és beköltözik egy új hajlékba:

„Az én Atyám házában sok hajlék van, ha nem így volna, vajon mondtam volna-e nektek, hogy elmegyek helyet készíteni a számotokra? És ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is” (János 14:2-3).

Egy napon lelkem kiszabadul ebből a földi sátorból és egy új házba költözik, amit Isten elkészített számomra: nem kézzel csinált, örökkévaló mennyei házba. Isten úgy alkotta meg földi testünket, hogy a bolygónkon uralkodó állapotokhoz illeszkedjen, új testünk pedig a mennyre jellemző állapothoz illeszkedik majd.

A földi sátrunk nem örök használatra épült, fokozatosan leépül, az idő múlásával a sátor egyre elhasználtabbá válik, itt-ott kezd beázni. Eljön tehát az a nap, amikor kiköltözhetünk belőle, amikor nem kell többé foltozgatnunk, és beköltözhetünk mennyei házunkba – Istentől készített hajlékunk ez, nem kézzel csinált, sőt örökkévaló!

Az új testem tartós lesz, örökkévaló. *„És amint viseltük a földinek a képét, úgy fogjuk viselni a mennyeknek a képét is”* (1Kor. 15:49). Alig várom már, hogy megláthassam ezt az új modellt! Nagyon kíváncsi vagyok, milyen lesz! Biztosan messzemenőleg meghaladja majd földi testünket, pedig földi testünk is teljességgel lenyűgöző! Földi testünket azonban úgy alkotta meg Isten, hogy az egy meghatározott helyen legyen életképes, mégpedig a földön.

Az új test azonban bárhol életképes lesz. Ha például kedvem támad kicsit a Napon üldögélni, megtehetem, hiszen Isten képes olyan testet alkotni, amely a Napon is tud élni! Nem nagyobb feladat ez annál, mint egy olyan testet teremteni, amely élni tud a földön. A hívő számára tehát nincs halál, ezért helytelen a következő megfogalmazás: „A múlt héten meghalt.” Inkább így kéne fogalmaznunk: „Hallottátok a hírt, hogy múlt héten elköltözött?” Kiköltözött elnyútt, öreg sátrából, és egy gyönyörű, új házban lakik, örökkévaló mennyei házban, nem kézzel csinált, hanem Istentől készített hajlékban.

A Példabeszédek 13. fejezetében folytatódik az igaz és a bűnös, a bölcs és a csúfolódó szembeállítása.

„A bölcs fiú megfogadja az apai intést, de a csúfolódó nem hallgat a dorgálásra” (1. vers).

„Amit mond az ember, annak gyümölcsével lakik jól, a hűtlenek mégis erőszakra vágnak” (2. vers).

„Aki vigyáz a szájára, megtartja életét, aki feltátja száját, arra romlás vár”

„Vágyakozik a lusta lelke, de hiába, a szorgalmas lelke pedig bővelkedik”

„Gyűlöli az igaz a hazug beszédet, a bűnös pedig szégyent és gyalázatot okoz” (5. vers).

„Az igazság megtartja a feddhetetlenül élőket, a bűn pedig elbuktatja a vétkezőket”

„Van, aki gazdagnak mutatja magát, pedig semmije sincs, van, aki szegénynek, pedig nagy a vagyona” (7. vers) – azért lehet ez így, mert az igazi gazdagság nem mérhető materiális javakban, hanem csak az örökkévalóság mérlegével. Azok az igazi javak, amelyek halálunk után öt perccel is a mieink még, sok ember azonban – bár hatalmas vagyona tett szert életében -, halála után nincstelen koldus. Ezzel szemben pedig vannak olyanok is, akiknek bár életükben semmijük sem volt, öt perccel haláluk után már hatalmas vagyont tudhatnak magukénak – igazi javakat, szellemi gazdagságot.

Jézus a Lukács 12:16-tól egy példázatot mesél el:

Egy gazdag embernek bő termést hozott földje, ekkor így gondolkozott magában: Mit tegyek? Nincs hova betakarítanom a termésemet. Majd így szólt: Ezt teszem: lebontom a csüremeimet, nagyobbakat építek, oda takarítom be minden

gabonámat és javamat, és ezt mondom a lelkemnek: Én lelkem, sok javad van sok évre félretéve, pihenj, egyél, igyál, vigadozzál! Isten azonban azt mondta neki: Bolond, még ez éjjel elkérik tőled a lelkedet, kié lesz akkor mindaz, amit felhalmoztál? Így jár az, aki magának gyűjt, és nem Isten szerint gazdag” (16-21. vers).

Az igazi gazdagságot tehát azok a kincsek jelentik, amelyeket a mennyre gyűjtünk – ezek ugyanis soha nem veszítenek értékükből.

„Van, aki gazdagnak mutatja magát, pedig semmije sincs, van, aki szegénynek, pedig nagy a vagyona” (7. vers).

„A gazdagság az ember életének váltságdíja lehet, a szegény pedig fenyegetést sem hall” (8. vers).

„Az igazak világossága vígan ég, de a bűnösök lámpása kialszik” (9. vers).

„A kevélységből csak civódás lesz” – érdekes kijelentés ez, de gondolkodjunk csak el rajta! A viták háttérében valóban mindig valamilyen formában a büszkeség húzódik meg. Milyen fontos is számunkra, hogy odamenjünk a kereszthez, és őemberünket holtnak nyilvánítsuk, csak ily módon szabadulhatunk meg büszkeségunktől, csak ily módon kerülhetjük el a viszálykodást.

„Olyan dühös vagyok, hallottad, mit tett?” – kérdezed. „Nem. Mit csinált?” „Hát, ezt és ezt mondta rólam!”. „És abban mennyi az igazság? – kérdezem.

És ugye itt arról van szó, hogy az a másik ember nem akarja, hogy ez az aprócska igazságszelet kiderüljön róla. Megértem, nekem sem tetszene, mert én is arra vágyom, hogy jobbnak tartsanak az emberek, mint amilyen valóban vagyok. Ezért is szeretem azokat a fotókat, amelyeken jobban nézek ki, mint az életben. Ha azonban a fotón túlságosan hasonlítok önmagamra, az a kép nem is érdekel különösebben. Valahogy mindig jobb benyomást szeretnénk kelteni magunkról, mint amilyenek vagyunk, ha pedig ezt bármi is veszélyeztetni látszik, hajlamosak vagyunk támadásba lendülni. A viszálykodás alapja tehát a büszkeség.

„A kevélységből csak civódás lesz, de a tanács megfogadásában bölcsesség van” (10. vers).

„Könnyen szerzett vagyon elfogy, de aki keze munkájával gyűjt, az gyarapodik” (11. vers).

Az emberek sokféle csalással gazdagodhatnak meg: régebben létezett például a piramisjáték. Számos „hogyan gazdagodjunk meg”- módszer létezik, de az így szerzett pénz hamar elfogy.

Az egyik ismerősöm a maffia tagja, én pedig már jó ideje mindig bizonysgot teszek neki. Maffiózó ismerősöm szeret pénzével dicsekedni: kinyitja a széfjét, benne százezer dollár százdolláros címletekben. Amikor meghív egy vendéglőbe vacsorázni, nagy előszeretettel ránt ki a zsebéből egy köteg pénzt – húszezer dollárt százdolláros címletekben. Imádja a pénzét mutogatni, és mindig újabb ügyleteken töri a fejét, mindig újabb módokat keres arra, hogy másokat megrövidítsen. Egyszer nevetve mesélte, hogy húszezer dollárt kapott egy embertől, hogy egy másik embert raboljon ki. Ez csak az előleg volt, a végén pedig ötvenezer ütötte volna a markát. Ő azonban nem hajtotta végre a rablást, csak zsebre vágta az előleget, hiszen kihez is fordulhatna panaszával a megbízó?

Ez a maffiózó egyszer azt mondta nekem: „Tudod, van egy rakás pénzem, de tudom, hogy van körülbelül száz ember odakint, akik ezzel szintén tisztában vannak, és azon gondolkodnak, hogyan szerezhethnék meg tőlem ezt a pénzt. Egyikük hamarosan kitalál valamit, én meg gyanútlanul belemegyek, és már el is szedte tőlem a lét. És akkor mindenki tudni fogja, hogy nála van az a sok rongy, úgyhogy megint elkezdenek – velem együtt – azon gondolkodni, hogyan lehetne a pénzt tőle elszedni. Mindannyiunk tudja, kinél van a pénz, és néhanapján mindegyikünknek átmegy a kezén, de csak idő kérdése, és megjelenik egy új tag a láthatáron, aki becsap bennünket, megszerzi a pénzt, mi meg mehetünk utána. Ez a pénz valahogy mindig gazdát cserél.”

Ekkor eszembe jutott ez a példabeszéd: „Könnyen szerzett vagyon elfogy, de aki keze munkájával gyűjt, az gyarapodik” (11. vers).

„A hosszú várakozás beteggé teszi a szívet.” Ha valaki azt hajtogatja: „Ó, drágám, igen, hozzád megyek feleségül, csak várjunk még egy évet” – belebetegszik a szívem!

„A hosszú várakozás beteggé teszi a szívet, de a beteljesült kívánság az élet fája” (12. vers).

„Aki megveti az ígét, eladósodik miatta” – itt Isten ígéről van szó. „De aki tiszteli a parancsot, elnyeri jutalmát” (13. vers).

„A bölcs tanítás az élet forrása, a halál csapdájának kikerülése” (14. vers).

„A jóindulat kedvessé tesz, de a hűtlenek útja saját romlásukat okozza”.

Amikor azokra tekintünk, akik nem követik Istent, útjuk néha vonzónak tűnik, az Ige azonban egyértelműen kijelenti, hogy „a hűtlenek útja saját romlásukat okozza”, mert ki mint vet, úgy arat.

„Minden eszes ember okosan cselekszik, de az esztelen bolondságot terjeszt”

„A gonosz követ bajba esik, az igazi küldött pedig gyógyulást hoz” (17. vers).

„Szegénység és gyalázat éri azt, aki megveti az intést, de tisztelik azt, aki megfogadja a feddést” (18. vers).

„A beteljesült kívánság jólesik az embernek, az ostobának pedig utálatos eltérni a rossztól” (19. vers).

„Aki bölccsekkel jár, bölccsé lesz, az ostobák barátja pedig romlottá lesz”

„A vétkeket üldözi a baj, az igazaknak pedig szép jutalmuk lesz” (21. vers).

„A jó ember örökséget hagy még unokáinak is, a vétkes vagyona pedig az igazra vár”

„Sok eledelt terem a szegények szántóföldje, de van, akít tönkretesz a törvénytelenység” (23. vers).

Érdekes, hogy az Egyesült Államok, elindított egy élelmezési programot Indiának, az országnak eljuttatott gabona jelentős százalékát azonban felfalják a patkányok. Indiában pedig nem szabad irtani a patkányokat, hiszen hitük szerint akár valaki nagybátyja is lehet. Mindezzel csak azt szeretném mondani, hogy nem mindig az étel hiánya okozza az éhezést, esetenként például a helyes megítélés hiánya.

„Aki kíméli botját, gyűlöli a fiát, de aki szereti, idejében megfenyíti” (24. vers).

Salamon számos helyen beszél a gyermekek fegyelmezéséről: „A gyermek szívéhez hozzátartozik az ostobaság, de a fenyítő bot kiűzi belőle” (Példabeszédek 22:15). „Aki kíméli botját, gyűlöli a fiát” (24. vers).

„Az igaz jóllakásig ehet, de a bűnösök hasa éhen marad” (25. vers).

A 14. fejezetben Salamon továbbra is szembeállítja egymással a jót és a rosszat, a bölcs embert, illetve az esztelent.

„Az asszonyi bölcsesség építi a házat” – tudatosan, szorgalmasan.

Szomorú látnom napjainkban, hogy a nőkre mekkora nyomás nehezedik, hogy mások is legyenek, ne csak jó feleségek, illetve az otthon megteremtői és őrei.

Szinte szégyellnivalónak tartja ma a világ, ha egy nő „csak” jó anya és háziasszony. Múltkor feleségem és lányom tornára kezdtek járni az egyik fitness stúdióban. Az egyik hölgy beszédbe elegyedett a lányommal, és csak mondta és mondta a magáét, tudomást sem véve a feleségemről, akinek ez persze nagyon rosszul esett. Mondta is később a lányomnak, mennyire zavarta őt, hogy a hölgy levegőnek nézte, és semmiféle érdeklődést nem tanúsított iránta pusztán azért, mert idősebb.

A lányunk végighallgatta, végül pedig kibökte: „Tudod, anya, a jelentkezési lapon a foglalkozás rubrikába én azt írtam, hogy író vagyok, te pedig azt, hogy háztartásbeli. Ezért érdeklődött irántam.”

És valóban, ha a világban azt mondja valaki, hogy például író, az emberek felkapják a fejüket, érdeklődni kezdenek, ha azonban valaki azt mondja, háztartásbeli, azt inkább csak lenézik.

„Az asszonyi bölcsesség építi a házat” – hadd mondjam el, hogy nincs annál nagyobb jutalom a földön, mint látni a bölcs asszony gyümölcsét, aki olyan házat épített, ahol szeretetben és biztonságban nevelkedhetnek a gyermekek. Micsoda jutalom, micsoda áldás ez!

„Az asszonyi bölcsesség építi a házat, a bolondság pedig a maga kezével rombolja le” (1. vers).

„Aki egyenes úton jár, féli az Urat, de aki letéved útjairól, az megveti őt”

„A bolond szájából gőg sarjad, de a bölcseket megőrzi ajkuk” (3. vers).

„Ha nincsenek barmok, üres a jászol, de bő a termés, ha erős az ökör”

„Az igaz tanú nem hazudik, de a hamis tanú hazugságot beszél” (5. vers).

„Hiába keresi a csúfolódó a bölcsességet, az értelmes embernek azonban könnyű a megismerés” (6. vers).

Emlékszem, még régen, amikor iskolába jártunk, és zárthelyit írtunk, valaki mindig megkérdezte utána, nehéz volt-e. Én pedig mindig ezt válaszoltam: „Nem volt nehéz, ha tudtad a válaszokat.” Akkor viszont nehéz a dolgozat, ha az ember nem tudja a válaszokat, mert olyankor csak találgatni tud.

„Menj el az ostoba ember elől, mert nem szerzel ajkáról tudást!” (7. vers).

„Az okos azért bölcs, mert érti a dolgát, az ostobák pedig bolond módon becsapódnak” (8. vers).

„A bolondokat csúffá teszi a vétkek, de a becsületes emberek közt jóakarata van” (9. vers) – az angol King James fordításban pedig ez áll:

„A bolondok szeretik megcsúfolni a vétket.” Ma is hányszor halljuk, hogy valaki csúfolódva mondja: „Á, szóval én bűnös vagyok, mi?”

„A szív ismeri a maga keserűségét, és örömebe sem avatkozhat idegen”.

„A bűnösök háza népe kipusztul, de a becsületesek sátrában lakók virulni fognak” (11. vers).

„Van olyan út, mely helyesnek látszik az ember előtt, és vége a halálra menő út” (12. vers - Károli).

Melyik az az út, amely helyesnek tűnik az emberek szemében, mégis a halálba vezet? Valóban egyenes ez az út, és vajon keskeny-e, vagy inkább széles?

Jézus a következőket mondja: „Menjtek be a szoros kapun! Mert tágas az az kapu, és széles az az út, amely a kárhozatba visz, és sokan vannak, akik azon járnak” (Máté 7:13-14).

Van egy út, ami helyesnek látszik az ember előtt – sokan azt mondják, minden út Istenhez vezet. Jézus azonban nem ért egyet ezzel a kijelentéssel, és azt mondja: „Én vagyok az út, az igazság és az élet, senki sem mehet az Atyához, csakis én általam” (János 14:6). Lehet, hogy minden út Istenhez vezet, de melyik Istenhez? Az Atyához ugyanis egyetlen út vezet csupán – mégpedig Jézus Krisztuson keresztül.

„Van egy út, amely egyenesnek látszik az ember előtt, de végül a halálba vezet” (12. vers).

Ha tehát te nem a Jézus által kijelölt úton jársz, a veszedbe rohansz. Egyetlen út létezik csupán – Jézus Krisztus.

„Nevetés közben is fájhat a szív, és az öröm vége is lehet bánat” (13. vers) – azon ember számára, aki a halál ösvényén jár.

„A romlott szívű a magaviselete szerint fog jóllakni, meg a jó is a magáé szerint” (14. vers).

„A tapasztalatlan mindent elhisz, de az okos vigyáz lépésére” (15. vers).

„A bölcs fél a rossztól, és elkerüli, az ostoba féktelen és elbizakodott” (16. vers). „A hirtelen haragú bolondságot követ el” – milyen gyakran követtünk el ostoba hibát haragunkban!

„A hirtelen haragú bolondságot követ el, és az alattomos embert gyűlölik”.

„Bolondságot örökölnék az együgyűek, az okosakat pedig tudás ékesíti”.

„Le fognak borulni a rosszak a jók előtt, és a bűnösök az igaz ember kapuja előtt” (19. vers).

„A szegényt még barátja is gyűlöli, de a gazdagot sokan szeretik” (20. vers).

„Aki megveti felebarátját, vétkezik, de aki az alázatosokon könyörül, boldog lesz”.

„Tévelyegnek, akik rosszat akarnak, a szeretet és a hűség pedig jót akar”.

„Minden munkának megvan a maga haszna, de akinek csak a szája jár, az ínségbe jut” (23. vers).

„A bölcseknek koronája a gazdagság, de az ostobák bolondsága csak bolondság” (24. vers).

„Életeket ment meg az igaz tanú, de aki hazugságot beszél, az csaló”.

„Aki az Urat féli, annak erős oltalma van, fiainak is menedéke lesz az”.

„Az Úrnak félelme az élet forrása, a halál csapdáinak kikerülése” (27. vers).

„Nagy nép ad a királynak méltóságot, de ha elfogy a nemzet, elvesz az uralkodó is”.

„A türelmes ember nagyon értelmes, a türelmetlen pedig nagy bolondságot követ el” (29. vers).

„A szelíd szív a testnek élete” – érdekes kijelentés ez, vajon honnan tudta ezt Salamon? „Az irigység pedig a csontoknak rothadása” (30. vers - Károli) – az irigység bizony tönkretelheti az embert.

„Aki elnyomja a nincstelent, gyalázza alkotóját, aki pedig könyörül a szegényen, az dicsőíti” (31. vers).

A Példabeszédek könyve számos helyen említi a szegényeket. Leírja, hogyan kéne hozzájuk viszonyulnunk, illetve hogyan viszonyul hozzájuk Isten. Arra bátorítanálak benneteket, hogy ennek is nézzetek utána egy konkordancia segítségével.

„A maga gonoszsága miatt bukik el a bűnös, de vigaszt kap az igaz, ha halálán van is” (32. vers) – Isten gyermekeiként ugyanis élő reménységünk van (ld. 1Péter 1:3).

„Az értelmes ember szívében bölcsesség lakik, de az is kitudódik, hogy mi van az ostobákéban” (33. vers).

„Az igazságosság felmagasztalja a népet, a bűn pedig gyalázatukra van a nemzeteknek” (34. vers) – ezt szívem szerint minden fontos kormányépületre, illetve a Legfelső Bíróság épületére is kitenném mottónak. Bárcsak tanulmányoznánk Izráel népének történetét, bárcsak okulnánk belőle, hiszen a mi javunkra jegyezték azt fel!

De mit is tanulhatunk Izráel történetéből? Minden egyes esetben, amikor tisztelték az Urat, és keresték az ő orcáját, Isten megáldotta őket, bőségben élhettek, volt erejük legyőzni ellenségeiket, békességben élhettek. Amikor azonban elfordultak az Úrtól, és a test szerint jártak, ellenségeik leigázták, rabszolgasorba döntötték, pusztították őket. Mennyire fontos, hogy egy nemzet az igazságosságra épüljön!

„Jóindulattal van a király az értelmes szolga iránt, de haragja sújtja a haszontalan” (35. vers).

15. fejezet. Kedves nekem ez az első példabeszéd: *„A higgadt válasz elhárítja az indulatot, de a bántó beszéd haragot támaszt” (1. vers).*

Milyen igaz! Amikor valaki dühöng, a higgadt válasz esetleg le tudja csillapítani. Ha azonban visszavágunk, csak olajat öntünk a tűzre. Bárcsak mi is higgadtan tudnánk válaszolni a megfelelő időben ahelyett, hogy sértetten visszavágunk, és tovább súlyosbítjuk a helyzetet!

„A bölcsek nyelve jól alkalmazza a tudást, az ostobák szája meg balgaságot áraszt” (2. vers).

„Mindenen rajta tartja szemét az Úr, a gonoszokat és a jókat egyaránt figyeli”.

Az Igében azt olvashatjuk, hogy az egész világ nyitott könyv előtte. „Mindenen rajta tartja szemét az Úr, nem rejtőzhetünk el előle”. Ostobaság azt gondolnunk, hogy eltitkolhatjuk előle valamelyik cselekedetünket. Sokkal inkább arra van szükségünk, hogy mélyebben tudatosítsuk, hogy az Úr lát bennünket, és ne is akarjunk bármit is elrejteni Isten elől.

„Mindenen rajta tartja szemét az Úr.” Lehet, hogy erre így reagálsz: „De hát én azt hittem, Isten túlságosan szent ahhoz, hogy a gonoszságra tekintsen, azt hittem, ő erre képtelen.” Az persze igaz, hogy Isten nem egyetértéssel néz a gonoszságra, de Isten nem vak, lát mindent, ami történik.

„Mindenen rajta tartja szemét az Úr, a gonoszokat és a jókat egyaránt figyeli”

„A szelíd nyelv életnek a fája, a romlott pedig összetöri a lelket” (4. vers).

„A bolond utálja az apai intést, de az okos elfogadja a dorgálást” (5. vers).

„Az igaz házában nagy kincs van, a bűnös jövedelme pedig széthull” (6. vers).

„A bölcsek ajka hinti a tudást, az ostobáknak a szíve sem tiszta” (7. vers).

„A bűnösök áldozatát utálja az Úr” – itt ismét olyasvalamiről olvashatunk, ami utálatos Isten szemében. Istent nem érdeklik az áldozatok, melyeket a bűnösök ajánlanak fel neki.

Véleményem szerint rendkívül szomorú, amikor a gyülekezet a közsférában próbál adományokat gyűjteni, és elfogadja a bűnösök ajándékát.

„A bűnösök áldozatát utálja az Úr” – Istennek nincs rá szüksége, és nem is kéri. „De a becsületesek imádságát kedveli” (8. vers).

„Utálja az Úr a bűnös útját” – tehát nemcsak a bűnös áldozata, hanem útja is utálatos előtte. „De szereti az igazságra törekvőt” (9. vers).

Mennyire örül annak Isten, amikor a helyes dolgot tesszük, amikor helyes döntést hozunk, amikor az igaz úton járunk!

„Rosszul esik az intés annak, aki letér az ösvényről, pedig meghal az, aki gyűlöli a dorgálást” (10. vers).

„A halálnak és elmúlásnak helye is az Úr előtt van, mennyivel inkább az emberek szíve!” (11. vers).

Ez a példabeszéd visszautal a 3. versre: „Mindenen rajta tartja szemét az Úr, a gonoszokat és a jókat egyaránt figyeli.”

Az emberek szíve is az Úr előtt van - Isten megért bennünket. Nem ez az igazán ámulatba ejtő, hanem az, hogy bár teljesen ismer és megért bennünket, mégis szeret.

„Nem szereti a csúfolódó, ha feddik, és nem jár a bölcsekhez” (12. vers).

„Az örvendező szív megszépíti az arcot, a bánatos szív pedig összetöri a lelket” (13. vers).

„Az értelmes szív tudásra törekszik, az ostobák szája pedig bolondságon rágódik” (14. vers).

„A csüggedőnek mindig rossz napja van, a jókedvűnek pedig mindig ünnepe”.

„Jobb a kevés az Úr félelmével, mint a sok kincs, ha nyugtalanság jár vele”

„Jobb egy tányér főzelék ott, ahol szeretet van, mint a hizlalt ökör, ahol gyűlölet van” (17. vers). „

Az indulatos ember vizsályt szít, a türelmes pedig lecsendesíti a perpatvar”.

„A lusta útja olyan, mint a tövises sövény, a becsületesek ösvénye pedig egyenes” (19. vers).

„A bölcs fiú örömet szerez apjának, az ostoba ember pedig megveti anyját”

„A bolondság az esztelen ember öröme” – az ilyen emberből hiányzik a bölcsesség. „De az értelmes egyenes úton jár” (21. vers).

„Meghiúsulnak a tervek, ha nincs tanácskozás, de megvalósulnak, ha van sok tanácsadó” (22. vers).

„Örül az ember, ha válaszolni tud, és milyen jó az idején mondott szó!” (23. vers). Bizony, milyen jó!

„Az értelmes ember életútja fölfelé visz, kikerülve a holtak hazáját odalent”

„A gőgösök házát összedönti az Úr, de megszilárdítja az özvegyek határát”.

„Utálatosak az Úr előtt a gonosz gondolatok” – itt ismét olyasmit látunk, amit utál az Úr.

„Utálatosak az Úr előtt a gonosz gondolatok, de tiszták a kedves szavak”.

„Kárt okoz saját házának a nyereszkeskedő, de aki gyűlöli a vesztegetést, az élni fog” (27. vers).

„Az igaz megfontolja szívében, hogy mit mondjon, a bűnösök szájából pedig árad a rossz” (28. vers).

„Távol van az Úr a bűnösöktől, de az igazak imádságát meghallgatja”.

„A csillogó szemek megörvendeztetik a szívet, a jó hír felüdíti a testet”.

„Akinek a füle hallgat az életre való feddésre, az a bölcsök között marad”.

„Aki semmibe veszi az intést, önmagának árt, aki pedig hallgat a dorgálásra, értelmessé válik” (32. vers).

„Az Úr félelme bölcsességre int, és aki tisztességet akar, előbb legyen alázatos!” (33. vers).

„Mert aki felmagasztalja magát, megaláztatik, és aki megalázza magát, felmagasztaltatik” (Máté 23:12). „Aki tisztességet akar, előbb legyen alázatos!”

Salamon a bevezetőben elmondja nekünk, mi a példabeszédek célja: megismerni a bölcsességet és az intést, közvetíteni az igazságot, a törvényt, a becsületességet. „Ezek adnak az együgyűeknek okosságot, az ifjúnak ismeretet és megfontolást. Hallgat rá a bölcs, és gyarapítja tudását” (Példabeszédek 1:4-5).

A példabeszédek tehát hasznosak, figyeljünk oda rájuk, tanuljunk belőlük, hadd értsük meg jobban az Úr útjait, és az igazak ösvényeit!

Uram, köszönjük, hogy a példabeszédek intenek, tanácsolnak, tanítanak bennünket.

Add, hogy vágyjunk a bölcsességre, hogy tőled kérjünk tanácsot mindennapi életünkben, és segíts, hogy elkerülhessük az esztelenek, a restek, a bűnösök útját.

Hadd járjunk inkább az igazság útján, téged követve, téged szolgálva, téged szeretve, téged megismerve!

Jézus nevében, ámen.

PÉLDABESZÉDEK KÖNYVE

16-20. FEJEZET

„Az emberi értelem tervezget, de az Úr adja meg, mit mondjon a nyelv” (1. vers).

Isten akkor is munkálkodik életünkben, ha mi azt nem is tudatosítjuk, hiszen Isten folyamatosan munkálkodik gyermekeinek életében.

Érdekes, hogy hányszor mondunk ki olyasvalamit, ami az Úrtól származik, bár abban a pillanatban még nem ismerjük fel, hogy szavaink Istentől erednek, egyszerűen csak kibuggyannak belőlünk.

„Az emberi értelem tervezget, de az Úr adja meg, hogy mit mondjon a nyelv.”

Pál a Filippi 2:12-ben ezt írja: *„Ezért tehát szeretteim (...) félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket, mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a cselekvést az ő tetszésének megfelelően.”*

Isten ugyanis felírja törvényét szívünk kőtábláira, ahogy azt Jeremiásnak is megígérte: *„Törvényemet belsejükbé helyezem, szívükbe írom be”* (Jer. 31:33).

Isten tehát elülteti szavait, Igéjét, vágyait a szívedbe – az Úr készíti fel az ember szívét.

Milyen csodálatos az Úr gyermekének lenni, alárendelni magunkat az Úrnak, és engedni, hogy vezessen bennünket - például azokon a vágyakon keresztül is, amelyeket elültet szívünkben.

„Minden útját helyesnek tartja az ember, de az Úr megvizsgálja a lelkeket” (2. vers).

Az ember saját útját helyesnek tartja, hiszen minden tettünket meg tudjuk valamivel indokolni, és nagyszerű magyarázatokkal tudunk előállni – még akkor is, ha helytelenül cselekedtünk.

Benjamin Franklin egyszer azt mondta: *„Aki csak abban jó, hogy kifogásokat keressen, ritkán jó bármi másra.”*

„Minden útját helyesnek tartja az ember, de az Úr megvizsgálja a lelkeket” – Isten látja szívünk indíttatását, látja, mit miért teszünk, neki pedig ez számít igazán.

„Bízd az Úrra dolgaidat, akkor teljesülnek szándékaid” (3. vers).

Sokszor aggódunk, hogy nem teszünk eleget, és valószínűleg igazunk is van. Ha azonban jól megvizsgáljuk a helyzetet, kiderül, hogy bár úgy érezzük, többet is tehattünk volna, az adott pillanatban megtettük a tőlünk telhetőt, és az Úr mindössze ennyit kér tőlünk. Nem vár tőlünk többet, mint amire képesek vagyunk, ezért az Úrra kell bízunk dolgainkat. Tedd meg, ami tőled telik, a többit pedig bízd Istenre, akkor teljesülnek szándékaid. „Uram, én most ezt tudom nyújtani. Sajnálom, hogy egy ilyen tükéletlen eszközt kell használni, de ez van, ennél többre nem vagyok képes” – mondom az Úrnak, és nem kezdek el azon rágódni, mit kellett volna tennem. Megteszem, ami tőlem telik, a többit pedig az Úr kezébe helyezem, és ebben a tudatban megpihenhetek.

Bízd hát az Úrra dolgaidat és mondd: „Uram, ez a legtöbb, amit adhatok, használd akaratod szerint, felajánlom azt neked!”

A következő példabeszéd érdekes, de egyben nehezen érthető is:

„Mindent rendeltetésének megfelelően készített az Úr, még a bűnöst is: a veszedelem napjára” (4. vers).

A veszedelem napja természetesen az eljövendő ítéletre vonatkozik. Ézsaiás könyvében szerepel egy olyan igevers, amely sok fejtörést okozott már az embereknek. Isten abban az igerészben kijelenti, hogy ő teremtette a gonoszt is. Az emberek erre felkapják a fejüket, és azt kérdezik, hogyan teremthette Isten a gonoszt?

Ebben az esetben azonban az ítélet fogalmáról van szó - az ítéletet teremtette Isten, amely a bűnösöket sújtja. *„Mindent rendeltetésének megfelelően készített az Úr, még a bűnöst is”.*

Jelenések 4:11: *„Mert te teremtettél mindent, minden a te akaratodból lett és teremtetett.”* Egy dolgot azonban le kell szögeznünk: Isten nem gonosznak, bűnösnek teremtette az embert, de a gonosz embert is ő teremtette – látod a különbséget? Isten megteremtette az embert, akik közül egyesek gonoszak. Nem kell annak lenniük, mégis azok. Tagadhatatlan, hogy Isten teremtette őket, bizonyos értelemben tehát mondhatjuk azt, hogy Isten teremtette a bűnösöket, a gonoszokat.

Nem gonoszak teremtette őket, de azzá váltak. Sőt, Isten teremtette az eljövendő ítéletet is, amely a bűnösöket sújtja majd.

*„Utál az Úr minden fölfuvalkodott szívűt” – micsoda pusztításra képes a büszkeség!
„Kezet rá, hogy nem marad büntetlen” (5. vers).*

„Könyörületességgel és igazsággal töröltetik el a bűn” – emlékezzetek csak, mit ír János Jézusról: „Mert a törvény Mózes által adatott, a kegyelem és igazság Jézus Krisztus által jelent meg” (János 1:17).

„Könyörületességgel és igazsággal töröltetik el a bűn, és az Úrnak félelme által távozzatok el a gonosztól” (6. vers – Károli).

„Aki féli az Urat, gyűlöli a rosszat” (Péld. 8:13) - itt pedig azt írja az Ige, hogy az Úr félelmével távozzatok el a gonosztól.

János első levelében egy ellentmondásra mutat rá: *„Ha azt mondjuk, hogy közösségünk van vele, és a sötétségben járunk, akkor hazudunk, és nem cselekszük az igazságot” (1:6).*

Nem lehetsz közösségben Istennel úgy, hogy közben a bűnt szereted.

„Az Úrnak félelme által távozzatok el a gonosztól.” „Akinak életútját kedveli az Úr, azt még ellenségeivel is összebékíti” (7. vers) – így hát életünk céljaként azt kéne megjelölnünk, hogy kedvesek legyünk az Úr előtt.

Azt kéne kérdeznünk Istentől, Uram, mi az, ami kedves előtted?

Mi hajlamosak vagyunk arra, hogy önkényesen megszabjuk, mi a helyes és mi a helytelen. Jézus korának vallási vezetői is beleestek ebbe a hibába például a szombatnapot illetően. De vajon mit is jelent konkrétan terhet hordozni a szombatnapon? Mi van akkor, ha valakinek műfogsora van – ha aznap is berakja műfogsorát, ezzel már terhet hordoz, igaz? Hiszen valamiféle többletet cipel magán. És mi van azzal, akinek falába van? Ez is bizonyosan tehernek minősül, így természetesen nem csatolható fel szombaton! A legapróbb részletekben is megpróbálták tehát meghatározni, mi helyes és mi helytelen. Mindezt azonban akár

ki is hajlíthatnánk az ablakon, mert az igazi kérdés ugyanis a következő: „Az, amit teszek, vajon kedves az Úr előtt? Tetszik az Úrnak?”

Hiszen foglalatostkodhatunk azzal naphosszat, hogy megmagyarázzuk, miért minősül helyesnek az, amire készülünk, és lehet, hogy nagyszerű érveket tudunk felsorakoztatni, miközben az mégsem kedves az Úr előtt. Így hát nem igazán az számít, hogy egy adott cselekedet helyes-e vagy sem, hanem hogy kedves-e az az Úr előtt. Vajon így fordulunk-e az Úrhoz: „Uram, arra vágyom, hogy az életem kedves legyen előtted!”

Jézus is a következőket mondta: *„És aki elküldött engem, velem van: nem hagyott egyedül, mert mindig azt teszem, ami neki kedves”* (János 8:29). Ha te mindig ennek fényében cselekszel, nem kell azon rágódnod, vajon helyes-e, amit teszel, vagy sem. Csak egyetlen kérdést kell feltenned magadnak: kedves-e az Úr előtt, amit teszel. *„Akinek életútját kedveli az Úr, azt még ellenségeivel is összebékíti.”*

„Jobb az igaz úton szerzett kevés, mint a törvénytelenül szerzett nagy jövedelem”.

Hasonló elképzelést találunk a Zsoltárok 37:16-ban is: *„Többet ér a kevés az igaznak, mint a gazdagság a sok bűnösnek.”* *„Az embernek az értelme terveli ki útját, de az úr irányítja járását”* (9. vers).

Hányszor változtatta már meg az Úr a terveinket! Elhatároztuk, hogy valamit megteszünk, az Úr azonban közbelépett. Mindig igyekszem érzékeny lenni az ilyen megszakításokra – lehet ugyanis, hogy Isten próbál megállítani.

Azt az embert, aki megengedi Istennek, hogy bármikor félbeszakíthassa, nem érik váratlanul az ilyen alkalmak. Ha nyitott vagy Istenre, és azt mondod: „Uram, ha nem a helyes irányba indulok el, kérlek állíts meg”, ezzel megengeded Istennek, hogy valóban közbelépjön. Így hát, bármi történik is, nem ijedek meg, mert tudom, hogy minden lépésemet, illetve egész életemet az Úrra bízom.

Mi tehát eltervezhetünk dolgokat, de Isten irányítja lépteinket, én pedig örülök is ennek. Nem akarok a saját fejem után menni, ne az én akaratom legyen meg! Szeretném, ha Isten megállítana, amikor olyan dolgokba kezdek, amelyek nem tőle vannak, vagy olyan helyre tévedek, ahová nem ő vezetett – szeretném, ha ilyenkor

az Úr félbeszakítana, mondhatni megzavarna abban, amit épp csinálok. Szeretném, ha Isten irányítaná a lépteimet.

„Kijelentés hangzik a király ajkáról: nem szabad téves ítéletet mondania” (10. vers).

Olyan nagyszerű helyzetről van itt szó, amikor a király istenfélő. Ilyenkor pedig az Úr megmutatja neki, mit mondjon, így Isten ítéletét tudja szólani.

„Az Úré az igaz mérleg és mérőserpenyő, az ő művei a zacskóban tartott súlyok” (11. vers).

Hamarosan egy másik példabeszédhez is eljutunk majd, amely szintén ezzel a kérdéssel foglalkozik. Akkortájt serpenyős mérleget használtak a kereskedők: mindenkinél voltak különféle súlyok, a gonosz kereskedő pedig két eltérő súlycsomagot hordott magánál. Az egyik fajta súlyt az eladásra használta, a másikat vételre. Annak hagyománya tehát, hogy a hentesek hüvelykujjukat „véletlenül” a mérlegen felejtik, hogy az többet mutasson, a példabeszédek idejéig nyúlik vissza. Abban az időben egyesek más súlyt használtak eladásra, illetve vételre – ez azonban utálatos az Úr szemében. A hamis mérleg utálatos Isten előtt. Az igaz mérleg és mérőserpenyő, az ügyletek tisztességesen történő lebonyolítása azonban az Úré, „az ő művei a zacskóban tartott súlyok.”

„Utálniuk kell a királyoknak a bűnös tetteket, mert az igazság teszi szilárddá a trónt” (12. vers).

Nagyobb felelősséggel tartoznak tehát Istennek azok, akik vezető pozícióban vannak.

„A királyoknak kedves az igaz szó, és szeretik azt, aki őszintén beszél” (13. vers).

„A király haragja a halál követe, de a bölcs ember kiengeszteli azt” (14. vers).

„A király arcának ragyogása éltet, jóakarata olyan, mint a tavaszi esőt hozó felleg”.

Az elhangzott négy példabeszéd összefügg, hiszen mindegyik királyokról szól.

A következő példabeszédben arról szól Salamon, hogy *„mennyivel jobb bölcsességet szerezni, mint aranyat, és értelmet szerezni, mint színezüstöt!” (16. vers).*

Emlékezzünk csak vissza arra a napra, amikor Isten a következőket mondta Salamonnak: *„Kérj valamit, én megadom neked!”* (1Királyok 3:5). Salamon pedig bölcsességet kért. *„Tetszett az úrnak, hogy ezt kérte Salamon. Azért azt mondta neki Isten: „Mivel ezt kérted, és nem kértél magadnak hosszú életet, nem kértél gazdagságot, és nem kérted ellenségeid életét, hanem értelmet kértél, hogy nekem engedelmeskedve tudj kormányozni, ezért teljesítem kérésedet: olyan bölcs és értelmes szívet adok neked, hogy hozzád fogható nem volt előtted, és nem támad utánad sem. Sőt azt is megadom neked, amit nem kértél: olyan gazdagságot és dicsőséget is adok egész életedben, hogy nem lesz hozzád fogható senki a királyok között”* (1Királyok 10-13).

A bölcsesség és az értelem tehát értékesebb az aragnál vagy az ezüstnél. *„A becsületes emberek útja kikerüli a veszélyt, életét tartja meg, aki útjára vigyáz”* (17. vers).

Ezt követően olyan példabeszédet látunk, amit sokan jól ismernek, bár gyakran tévesen idéznek: *„Az összeomlást gőg előzi meg, a bukást pedig felfuvalkodottság”*.

A Jakab 4:10-ben ezt olvashatjuk: *„Alázzátok meg magatokat az Úr előtt, és ő felmagasztal titeket.”*

A Máté 23:12-ben pedig ez áll: *„Mert aki felmagasztalja magát, megaláztatik, és aki megalázza magát, felmagasztaltatik.”* *„Jobb szelíd lelkűnek lenni az alázatosok közt, mint zsákmányon osztozni a gőgösök közt”* (19. vers). Ez a két példabeszéd tehát a büszkeséggel, illetve az alázattal foglalkozik.

„Aki megéri az igét, annak jó dolga lesz, és boldog az, aki bízik az Úrban” (20. vers).

Milyen csodálatos az, amikor az ember Istenben bíz. Boldog az az ember, mert őt nem zavarhatják meg a körülmények, mert az élete Istennél van.

„A bölcs szívűt értelmesnek nevezik, a nyájas ajkak gyarapítják a tudást” (21. vers). *„Élet forrása az értelem annak, akinek van, de a bolondot még inteni is bolondság”* (22. vers).

„Szerezz bölcsességet, szerezz értelmet” (Péld. 4:5) – erre buzdítja Dávid Salamont, mert élet forrása ez annak, akinek van. Istenem, kérlek, adj nekünk értelmes szívet!

Véleményem szerint azért is fontos az értelmes szív, mert ez az együttérzés kulcsa. Sokan vannak sokféle helyzetben, nekünk pedig időnként nehezűnkre eshet együttérezni velük.

Hosszú éveken át dolgoztam például vezetőként nyári táborokban, és bizony volt dolgom problémás gyerekekkel. Előfordult, hogy a gyerekek csoportvezetője könyörgött, hogy vegyem ki azt a gyereket a csoportjából, mert nem bírja tovább, ki nem állhatja őt, mert szörnyen viselkedik, éjjelente teli torokból ordít, mindig újabb és újabb szörnyűséget művel – nem bírja tovább, és ha nem távolítom el a csoportból, nem áll jól magáért. Úgyhogy behívtam magamhoz a kisfiút, leültettem, ő meg persze félt, mintha valamiféle szörnyeteg lennék. Vettem neki egy jégkrémet, leültettem, és elkezdtünk beszélgetni.

Arra bátorítottam, hogy meséljen magáról, az otthonáról, a családjáról. A kisfiú pedig elkezdett mesélni: édesapja elhagyta őket, azt sem tudja, hol van, amikor pedig hazamegy a suliból az édesanyja általában részeg, és mindig más férfi van náluk otthon, aki ráordít, hogy azonnal hordja el magát. Hihetetlen, szörnyű dolgokat mesélnek néha a gyerekek az életükről! Ezután behívtam az irodába a csoportvezetőt is, és elmagyaráztam neki, milyen élete van ennek a kissrácnak, a csoportvezető pedig ledöbbsent, és hirtelen teljesen megváltozott a hozzáállása – most már érti, miért harcol a táborban is mindenkivel, hiszen nap mint nap a fennmaradásért kell küzdenie! Ahogy tehát megértettük a hátterét, együtt tudtunk vele érezni, tudtuk, hogyan viszonyuljunk hozzá, így pedig tudtunk szolgálni felé.

A megértés nagyon fontos dolog! Ezékiel is azt mondja az Ezékiel 3:15-ben, hogy „ott ültem közöttük” – bizony nekünk is bele kell helyezkednünk a másik ember helyzetébe ahhoz, hogy igazán megérthessük őt. Szerintem a kapcsolataink kulcsa is az, hogy bele kell magunkat élnünk a másik helyzetébe.

„Olyan sok problémánk van a dolgozóinkkal!” – panaszkodik a vezetőség. Ha azonban egy időre helyet cserélnének, számos probléma megoldódhatna. A vezetőség ugyanis megértené, hogy a dolgozóknak szükségük van megfelelő

fizetésre ahhoz, hogy fenn tudják tartani magukat, a dolgozók pedig megérthetnék, hogy a vezetőségnek muszáj profitot elérnie ahhoz, hogy a vállalkozás életben maradjon.

Ha a feleség egy időre átvehetné férje helyét, a férj pedig feleségéét, sok problémára találnának megoldást. A feleség ugyanis jobban megértené, miért van az, hogy amikor esténként a férje fáradtan tér haza a munkából egy sűrű, nehéz nap után, azonnal leül, egyszerűen csak egy kis TV-re vágyik, és alig szól a feleségéhez.

Ugyanigy a férj is megértené, ha felesége helyébe lépne, hogy felesége egész nap otthon volt a gyerekekkel, egész nap velük beszélgetett, és bizony igényli férje társaságát, igényli, hogy beszélgessenek. Annyira fontos tehát, hogy megértsük a másik ember helyzetét!

„Élet forrása az értelem annak, akinek van” – Uram, add, hogy jobban értsünk dolgokat!

„A bölcs szívű értelmesen beszél, és ajkával is gyarapítja a tudást” (23. vers). Az élet dolgai a szívből erednek.

„Lépes méz a kedves beszéd: édes a léleknek és gyógyulás a testnek” (24. vers). Valóban, milyen jó a kedves beszéd!

„Van út, amely az ember előtt egyenesnek látszik, de végül a halálba vezet” (25. vers).

Hány ember van ma is, akiket megtévesztettek a hamis próféták és hamis vallási rendszerek. Meggyőződésük, hogy igazuk van. *„Van út, amely az ember előtt egyenesnek látszik, de végül a halálba vezet.”* Egy másik igevers pedig így hangzik: *„Van út, amely helyesnek látszik az ember előtt, de végül a halálba vezet”* (Példabeszédek 14:12).

Ez esetben is az adott út, az adott életfelfogás helyesnek tűnik az ember szemében: *„pihenj, egyél, igyál, vigadozzál!”* (Lukács 12:19). Ha megkérdezed ezt az embert, meglátod, hogy meg van győződve arról, hogy a helyes úton jár. Ez az út azonban a halálba vezet.

„A munkás önmagáért fáradozik, mert szája kényszeríti rá” (26. vers).

Itt arról van szó, hogy az embernek dolgoznia kell, hogy legyen mit ennie.

„A mihaszna ember gonoszul áskálódik, és ajka olyan, mint a perzselő tűz” (27. vers). Olyan a nyelv, mint a tűz, könnyen lángra lobban!

„Az álnok ember vizályt támaszt, a rágalmazó szétválasztja a barátokat is”.

„Az erőszakos ember rászedi embertársát, és nem a jó úton vezet” (29. vers).

„Aki behunyja szemét, álnokságot tervez, aki összeszorítja ajkát, gonoszságot hajt végre” (30. vers).

„Ékes korona az ősz haj, az igazság útján található.” Az angol King James fordításban pedig azt olvashatjuk: „Ékes korona az ősz haj, ha az igazság útján található.”

Nincs annál szörnyűbb, mint egy házsártos idős asszony. Pedig nem az a szabály, hogy amikor valaki megöregszik, aranyosnak, kedvesnek, szeretetteljesnek kéne lennie? Hiszen élete végéhez közeledik, és szelídek kéne lennie.

Szörnyű azonban látni, ahogy egy ősz hajú, idős néni például egyáltalán nem így viselkedik, sőt káromkodik.

A lányom régebben egy gyógyszercégnél dolgozott, és az volt a feladata, hogy bizonyos gyógyszereket eljuttasson egy idős nénihez a kórházba. Amikor belépett a szobába, azt gondolta – micsoda aranyos idős néni! Abban a pillanatban azonban megszólalt néni: „Ki a fene maga, és mi keresnivalója itt?” Egészen alpári módon beszélt, nem is illett hozzá!

„Ékes korona az ősz haj, ha az igazság útján található.”

„Többet ér a türelmes ember a hősnél, és az indulatán uralkodó annál, aki várost hódít” (32. vers). Mennyire fontos, hogy ne lobbanjunk haragra egy szempillantás alatt, hogy tudjuk türtőztetni magunkat.

„Az ember végzi a sorsvetést” – azért szoktak sorsot vetni, mert így próbáltak valamit eldönteni. „Az ember végzi a sorsvetést, de mindig az Úrtól való a döntés” (33. vers).

17. fejezet: „*Jobb a száraz falat ott, ahol békesség van, mint ha lakomával van tele a ház*” (1. vers).

Abban az időben, amikor egy család eldöntötte, hogy például sült bárányt szeretne enni vacsorára, fogták a bárányt, elvitték a templomba, átadták a papnak, és azt mondták, szeretnék felajánlani békeáldozatként az Úrnak. A bárányt tehát levágták, a pap fogta a zsíriját, a tűzre rakta, elégette, a jó illat pedig felszállt az Úrhoz, ez volt az ő része. A pap is kapott egy részt a bárányból, a maradék pedig a családot illette, és nagy lakomát csaphattak.

És mégis: „*Jobb a száraz falat ott, ahol békesség van, mint ha lakomával van tele a ház.*”

„*Az eszes szolga föléje kerül a haszontalan fiúnak, és a testvérekkel együtt osztozik az örökségben*” (2. vers).

„*Az ezüsthöz tégely kell, az aranyhoz olvasztó kemence, de a szívek vizsgálója az Úr*” (3. vers).

Az Ige ír arról, hogy Isten tűzben próbálja meg cselekedeteinket – pontosabban cselekedeteink indíttatását – és csak azokért a cselekedetekért kapunk majd jutalmak, amelyek kiállták a tűz próbáját (lásd. 1 Kor. 3:12-15). A tűzben dől majd el, ki mit épített az alapra – aranyat, ezüstöt, drágakövet, fát, szénát, vagy szalmát -, és számos cselekedetet felemészt majd a tűz, mert nem tiszta szándék vezérelte, még akkor is, ha kimondottan dicséretre méltó dolgot teszek.

Nem helyes, ha azért teszem, hogy én kapjam érte a dicsőséget, hogy rám figyeljenek az emberek, hogy mindenki előtt nyilvánvalóvá váljak, hogy csodálatos vagyok. Isten tehát megvizsgálja majd cselekedeteinket, megvizsgálja szívünk szándékait, hogy mit miért tettünk.

Jézus a következőket mondta: „*Vigyázzatok: a kegyességeket ne az emberek előtt gyakoroljátok, hogy lássanak titeket, mert így nem kaptok jutalmat mennyei Atyától*” (Máté 6:1) – ne ez motiváljon tehát bennünket.

Ahogy az ezüsthöz tégely kell, az aranyhoz pedig olvasztó kemence, hogy a salakanyagok a felszínre kerülhessenek, az Úr tűzzel próbálja majd meg szívünket és cselekedeteinket, hogy megállapíthassa motivációnkat.

„A gonosztevő az álnok ajakra figyel, a hazug a gonosz nyelvre ügyel” (4. vers).

„Aki gúnyolja a szegényt, alkotóját gyalázza” – Isten szívéen viseli a szegények sorsát. Ha tehát te szegény vagy, tudnod kell, hogy Isten szívéen viseli sorsodat!

„Aki megcsúfolja a szegényt, gyalázattal illeti annak Teremtőjét.”

Jakab 2:5: „Vajon nem Isten választotta-e ki azokat, akik a világ szemében szegények, hogy hitben gazdagok legyenek, és örököljék azt az országot, amelyet Isten az őt szeretőknak ígért?” „A ki gyönyörködik másnak nyomorúságában, büntetlen nem lesz!” (5. vers - Károli).

Az 1Korinthus 13-ban azt látjuk, hogy az agapé-szeretet egyik jellemzője, hogy „nem örül a hamisságnak”. Vannak olyanok, akik esetében egyszerűen reménykedünk, hogy valami rossz történik velük, mert megérdemlik, amikor pedig meg is történik, örvendezünk, hogy na végre, tudtuk, hogy ez vár rájuk! De ne feledjünk: „A ki gyönyörködik másnak nyomorúságában, büntetlen nem lesz!” – vigyázzunk, mert ez nem a megfelelő hozzáállás.

„Az öregek koronája: az unokák, és a fiak ékessége: az atyák” (6. vers).

„Nem illik a bolondhoz a választékos beszéd, de az előkelőhöz sem a hazug beszéd” (7. vers) - micsoda ellentét!

„Drágakőnek véli ajándékát, aki adja, amellyel célt ér, bárhova forduljon is vele” – ahogy az ember forgatja a fényben a drágakövet, különböző színekben játszik az, és különböző aspektusai bukkannak elő. Így van ez az ajándékkal is, olyan az, mint egy drágakő annak, akinek adják.

„Aki szeretetre törekszik fátyolt borít a vételre” – az Ige azt írja, hogy a szeretet minden bűnt elfedez. Ha tehát elfedezed társaság bűnét, szereted a másikat, „de aki folyton arról beszél, elszakad a barátjától” (8. vers).

„Jobban megrendíti a dorgálás az értelmes embert, mint száz botütés az ostobát” (9. vers).

Érdekes, hogy más-más személyiséggel rendelkeznek még az egy családon belül nevelkedő gyermekek is. Az ember saját gyermekeinél megtanulja, hogy vannak olyan büntetések, amelyek egyes gyerekeknél működnek, másoknál azonban már nem. Egyes gyerekeket elegendő csak egy kicsit megdorgálni, és máris összetörnek, másoknál pedig a keményebb módszerek is alig működnek.

Van egy kisunokám, Bradley. Egyszer Phoenixben voltunk egy hálaadási vacsorán egy családnál, és ha jól emlékszem, az alsztali áldás alatt Bradley rendetlenkedett. Úgyhogy utána ennyit mondtam neki: „Szégyelld magad Bradley, szörnyen viselkedté!” . Ő pedig azon nyomba sírva fakadt, annyira megrázta őt az a felismerés, hogy csalódást okozott a nagypapájának, aki még soha nem mondta ezt neki korábban.

*„Jobban megrendíti a dorgálás az értelmes embert, mint száz botütés az ostobát.”
„Csak pártütésre törekszik a rossz ember, de kegyetlen követet küldenek ellene”.*

„Inkább a fiát vesztett medvével találkozzék az ember, mint egy ostobával, amikor megzavarodik” (12. vers) – érdekes kijelentés ez, én ugyanis nem szeretnék olyan medvével találkozni, amelyik elveszítette bocsait, bár a példabeszédben említett emberrel sem szeretnék találkozni.

„Aki rosszal fizet a jóért, annak a házából nem távozik el a baj” (13. vers) – ez egy fontos figyelmeztetés.

„A viszály kezdete olyan, mint amikor megindul az árvíz, azért tartsd távol magad a perpatvartól, mielőtt kitör” (14. vers) – mert amikor már kitört az ár, rendkívül nehéz a zuhatagot megállítani!

„Aki igaznak mondja a bűnöst, és aki bűnösnek mondja az igazat: mindkettőjüket egyaránt utálja az Úr” (15. vers).

Jaj azoknak, akik a jót gonosznak nevezik, a gonoszat pedig jónak! Miért? Mert ez utálatos az Úr szemében.

„Mire való a vételár az ostoba kezében, hogy bölcsességet vegyen, holott esze sincsen?” (16. vers).

A következő igeverset nagyon szeretem: *„Mindig szeret a barát, de testvérré a nyomorúságban válik”* (17. vers).

„Esztelen ember, aki kezet ad, és kezességet vállal a barátjáért” (18. vers).

Salamon többször is figyelmeztet írásaiban, hogy ne vállaljunk másokért kezességet. Elképzelhető, hogy ő maga már sokszor póruul járt emiatt.

„A bűnt szereti, aki veszekedni szeret, és aki nagyra tátja száját, saját romlását keresi” (19. vers).

„Az álnok szívű embernek nem lesz jó vége, és a csalárd nyelvű bajba kerül” (20. vers).

„Az ostoba bánatot okoz szülőjének, és nem tud örülni a bolondnak az apja” (21. vers). Hát nem lenne szomorú, ha gyermekünk ostoba lenne?

„A vidám szív a legjobb orvosság” – a tudomány egyre inkább arra a következtetésre jut, hogy a boldogság egészséges. Étkezés közben például a nevetés hatására jobban beindul az emésztésünk. A vidám szív van olyan jó, mint bármelyik orvosság. Ma már azzal is tisztában vagyunk, hogy a hozzáállásunk, illetve egészségünk között is van összefüggés: hogy mirigyeink termelhetnek káros anyagokat is, amikor félünk, szorongunk, és hasznos anyagokat, amikor például nevetünk, boldogok vagyunk.

Anélkül azonban, hogy ismerné az egyes belső elválasztású mirigyek és szervek működését, Salamon megfigyeli és megfogalmazza, hogy *„a vidám szív a legjobb orvosság, a bánatos lélek pedig a csontokat is kiszárítja” (22. vers).*

„A bűnös elfogadja a titokban adott vesztegetést, és elferdíti az igazság ösvényét” (23. vers).

„Az értelmes ember előtt ott van a bölcsesség, de az ostoba szeme a föld végén kalandozik” (24. vers).

„Az ostoba fiú bosszantja apját, és keseríti anyját” (25. vers).

„Nem való megbírságotlani az igaz embert, és megverni az előjárót, ha becsületes” (26. vers).

„A tudós ember takarékoskodik beszédével, és aki értelmes, az higgadt lelkű” (27. vers).

„A tudós ember takarékoskodik beszédével” – erről egy versike jut eszembe: a tölgyben egy öreg bagoly élt, minél többet látott, annál kevesebbet beszélt. Minél kevesebbet szólt, annál többet hallott, kövesd te is példájában ezt az öreg baglyot!

Hasonló kijelentést találunk a következő példabeszédben is: „*Még az ostobát is bölcsnek gondolják, ha hallgat, és értelmesnek azt, aki csukva tartja száját*” (28. vers).

Csak dőlj hátra, és hümmögj értelmesen - mindenki elájul majd tőled azt gondolván, mennyire hihetetlenül okos vagy!

„A különc a maga kívánsága után jár, és hadakozik minden jóra való dolog ellen” (1. vers).

„Az ostoba nem leli kedvét az értelemben, csak saját eszének a fitogtatásában” (2. vers).

„Ahová bűnös érkezik, oda megérkezik a megvetés is, és a szégyentelenséggel együtt jár a gyalázat” (3. vers).

„Mély víz az ember szájának a beszéde, áradó patak, bölcsesség forrása” (4. vers).

„Nem jó a bűnösnek kedvezni, sem jogaiból kiforgatni az igaz embert” (5. vers). „Az ostoba ajka perpatvart okoz, és szája vereséget idéz elő” (6. vers).

„Az ostobának saját szája a romlása, és ajka önmagának a csapdája” (7. vers). „A rágalmazó szavai, mint a jó falatok, behatolnak a test belsejébe” (8. vers).

„Aki munkájában hanyag, az testvére annak, aki tönkretesz” (9. vers).

Salamon számos helyen ír a lusta, hanyag emberről, aki „testvére annak, aki tönkretesz”.

„Erős torony az Úr neve, oda fut az igaz, és védelmet talál” (10. vers). Milyen erős torony Jehova neve, milyen sokszor kerestünk már nála menedéket!

„A gazdagnak a vagyon az erős városa, magas várfalnak képzel” (11. vers).

„Akire romlás vár, annak fölfuvalkodik a szíve” – emlékezzünk csak, mit ír a Példabeszédek 16:18: „Az összeomlást gőg előzi meg, a bukást pedig felfuvalkodottság.”

„Akire romlás vár, annak fölfuvalkodik a szíve, de akire dicsőség, az alázatos”
(12. vers).

Lukács 14:11: „Mert aki felmagasztalja magát, megaláztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztaltatik.” E két igevers tehát ugyanazt az alapvető fogalmazza meg, csupán más szavakkal.

„Aki arra felel, amit meg sem hallgatott, azt bolondnak tartják, és megpirongatják” (13. vers).

Néha már akkor válaszolunk valakinek, mielőtt még teljesen megértenénk, mit is kérdeznek. Ahogy elkezdenek mesélni helyzetükről, feltételezzük, hogy mit akarnak majd tudni, és már mondjuk is a magunkét, sok-sok haszontalan információval látva el őket.

Olyan ez, mint amikor egy kislány egy napon odament édesanyjához, és megkérdezte tőle: „Anya, honnan jöttem?”. Az édesanya pedig ezt gondolta magában: „Ó, jaj! Eljött a méhecskék és a virágok ideje!” Úgyhogy ezt mondta neki: „Drágám, játssz még egy picit a kertben, aztán amikor bejöttél, elmesélem, jó?”. Az anya tehát kiküldte kislányát a kertbe játszani, miközben azon morfondírozott, hogyan magyarázhatná el az élet nagy dolgait egy kislánynak. Amikor úgy érezte, készen áll, behívta kislányát, leültette, és töviről hegyre elmesélt neki mindent, majd megkérdezte: „Drágám, most már érted, ugye?”. Ő pedig így válaszolt: „Igen, anya. A szomszéd kislány azt mondta, hogy Missouri-ből jött, ezért voltam kíváncsi, hogy én honnan jöttem.” Láthatjuk tehát, hogy néha elhamarkodottan válaszolunk, még mielőtt tudnánk, mire kell válaszolnunk.

De ne feledjük: „Aki arra felel, amit meg sem hallgatott, azt bolondnak tartják, és megpirongatják.” „Az ember lelke elviseli a szenvedést, de ha a lélek összetörik, azt el lehet-e hordozni?” (14. vers).

Bizony, milyen nehéz is az, amikor az ember lelke összetörik. Ha azonban az ember lelke erős, elviseli a szenvedést, a gyengeséget, a betegséget.

„Az értelmes ember szíve ismeretet szerez, és a bölcsök füle ismeretre törekszik” (15. vers).

„Az ajándék tág teret nyit az ember előtt, és az előkelők elé juttatja” (16. vers) - ezzel azt mondja Salamon, hogy az ajándék sok ajtót megnyithat, lehetőségeket biztosít, előkelők elé juttat.

Nekem is volt már ilyen tapasztalatom Izraelben.

„Igaznak látszik az, aki először szól a perben, de sorra kerül ellenfele is, és megcáfolja” (17. vers). „A sorsvetés megszünteti a viszálykodást, és szétválasztja az erőszakosakat” (18. vers).

Amikor nem tudnak megegyezni, a sorsvetés megszünteti a viszálykodást – ugyanaz, mintha feldobnának egy érmét.

„A rászédett testvér hozzáférhetetlenebb az erős városnál” – vagyis ne bánts meg, ne sértsd meg testvéredet.

„És a viszály olyan, mint egy váron a zár” (19. vers).

„Amit mond az ember, annak gyümölcséből fog jóllakni a teste, és amit beszéde terem, azzal kell jóllaknia” (20. vers).

A következő példabeszédet nagyon fontosnak tartom: „Élet és halál van a nyelv hatalmában, amelyiket szereti az ember, annak gyümölcsét eszi” (21. vers). „Aki jó feleséget talált, kincset talált, és elnyerte az Úr jóakarátát” (22. vers).

Salamon pedig ezret talált, biztosan sokat megtanult a nőkről.

„Könyörögve szól a szegény, de a gazdag keményen válaszol” (23. vers). „Ha barátokra vágysz, légy barátságos” (King James angol fordítás alapján) – ez alapvető. Ha szeretnél barátokra lelteni, barátságosnak kell lenned.

Sok ember panaszkodik, hogy nincsenek barátai. Erre csak azt tudom mondani, hogy akkor nekik is barátságosnak kell lenniük.

„De van olyan barát, aki ragaszkodóbb a testvérnél” (24. vers) – ez pedig Jézus Krisztus.

„Jobb a feddhetetlenül élő szegény, mint az álnok beszédű ostoba” (1. vers). „Ismeret nélkül az igyekezet sem jó, és a gyors lábú félreléphet” (2. vers).

„Az embert saját bolondsága vezeti félre, mégis az Úr ellen zúgolódik a szíve”.

„A vagyon sok barátot szerez, a nincstelentől a barátja is elválik” (4. vers).

Amikor gazdag vagy, sok ember barátkozik veled. Nem is tudom, nehéz lehet, hiszen nem tudhatod, hogy igazán barátokra leltél-e azokban az emberekben, vagy csak a pénzedért ragaszkodnak hozzád? Mi történik majd a nehezebb időszakokban?

„Nem marad büntetlen a hamis tanú, és nem menekül meg, aki hazugságot beszél” (5. vers).

„Sokan hízelegnek az előkelő embernek, és az ajándékozónak mindenki barátja” (6. vers).

„A szegényt a testvérei is mind gyűlölik, még inkább eltávolodnak tőle barátai, szavaival unszolja őket, de hiába” (7. vers) – szegény!

„Aki értelmet szerez, önmagát szereti, aki megőrzi tudását, megtalálja a jót” (8. vers).

„Nem marad büntetlen a hamis tanú” – az 5. vers is így kezdődött, a második fele azonban itt már kissé eltér: „és elpusztul, aki hazugságot beszél” (9. vers).

„Nem illik az ostobához a fényűzés, sem a szolgálhoz az uralkodás a vezetőkön” (10. vers).

A legrosszabb dolog lehet a világon, amikor olyan emberek kezébe kerül akár csak egy kicsi hatalom is, akik nem tudnak vele bánni.

*„Az értelmes ember türelmes, díszére válik, ha megbocsátja a vétket” (11. vers). Mennyivel jobb egyszerűen csak elengedni az egészet, megbocsátani a vétket!
„Ha a király haragszik, olyan, mintha oroszlán morogna, de jóakarata olyan, mint a fűre hulló harmat” (12. vers).*

„Apjának szerencsétlensége az ostoba fiú, és mint a szüntelen csepegő háztető, olyan a zsémbes asszony” (13. vers) – vagy amikor csöpög otthon a csap, az ember pedig éjszaka aludni próbál, de csak azt hallja!

„A ház és a vagyon apai örökség, de az Úrtól van az okos feleség” (14. vers) – jó hozzánk az Úr! A következő példabeszéd ismét a lustaságról szól:

„A restség mély álomba merít, és a lusta ember éhezik” (15. vers).

„Aki megtartja a parancsot, megtartja életét, de aki nem törődik teendőivel, meghal” (16. vers).

„Aki könyörül a nincstelenen, az Úrnak ad kölcsön, mert ő megtéríti jótéteményét” (17. vers).

Érdekes dolgot találunk itt: ahogy azt már korábban említettem, Isten szívében viseli a szegények sorsát, és ha te megkönyörülsz a szegényeken, és adsz nekik, akkor az Úr fizeti azt vissza neked, vagyis olyan ez, mintha Istennek adnál kölcsön. Jó dolog tehát adni a szegényeknek, mert ezzel az Úrnak adunk kölcsön, én pedig szívesen adok neki kölcsön! Nagyszerű, hogy lehetőségünk adódik kölcsönt adni az Úrnak! Az Úr pedig visszafizeti. Próbáld csak ki!

„Fenyítsd meg fiadat, míg van remény, de ne vigyen odáig indulatod, hogy halálát okozd!” Az angol King James fordítás alapján pedig: „Fenyítsd meg fiadat akkor is, ha sír”.

A gyerekek hamar megtanulják, hogy elkezdenek keservesen sírni abban a pillanatban, hogy rájuk nézünk, mert ezzel akarják elkerülni a megérdemelt elfenekelést, vagy legalább megrövidíteni azt.

Azt azért hadd tegyem hozzá, hogy a Biblia semmiképpen sem a gyermekbántalmazásra buzdít bennünket. Napjainkban pedig szörnyű látni, mennyire elterjedt a gyermekbántalmazás. Ez az egyik legszörnyűbb dolog – egy magatehetetlen kisgyermeket bántalmazni, aki nem tudja megvédeni magát. Véleményem szerint nagyon vigyáznunk kell, hogyan büntetjük a gyermekünket, és amikor ilyen igeversekhez érünk, nem úgy kell értelmeznünk őket, hogy nyugodtan megverhetünk egy gyermeket – elfenekelhetjük, de nem verhetjük meg.

„A nagy haragú ember fizessen bírságot, mert ha elengeded neki, még nő a haragja” (19. vers) – megpróbálhatsz segíteni a lobbanékony embernek, de újra és újra meg kell majd tenned.

„Hallgass a tanácsra, és fogadd el az intést, hogy végre bölcs légy!” (20. vers). „Sokféle szándék van az ember szívében, de csak az Úr tanácsa valósul meg” (21. vers) –

Más szóval hiába is hadakozol Isten, vagy az ő Igéje ellen. Lehet, hogy keményen próbálkozol mindenféle ravasz módszerrel, a végén azonban mégis az Úrnak lesz igaza. Egy régi görög mondás szerint az istenek már döntöttek, vagyis hiába is szállsz szembe Isten igéjével, nem győzhetsz, mert az sziklaszilárdan áll.

„Amit az embertől megkívánnak, az a hűség, ezért jobb a szegény ember a hazugnál” (22. vers).

„Az Úr félelme életet jelent: az ember elégedetten alszik, nem éri veszedelem” (23. vers).

Milyen fontos tehát az Úr félelme, az Úr tisztelete – életet jelent, az ember elégedetten alszik, nem éri veszedelem.

„Belenyújtja kezét a rest a tálba, de már a szájához nem viszi” (24. vers) – ez aztán az igazán lusta ember!

„Ha megvered a csúfolódót, az együgyű okul, ha megfedded az okost, az belátja annak értelmét” (25. vers).

„Szégyellni való és gyalázatos az a fiú, aki bántalmazza apját, vagy elkergeti anyját” (26. vers).

„Ha nem hallgatsz, fiam, az intésre, tévelyegni fogsz, okos tanítások nélkül!”

„A haszontalan tanú csúfot űz a törvényből, a bűnösök szája pedig csak úgy nyeli az álnokságot” (28. vers).

„A csúfolódókat készen várja az ítélet, és az ostobák hátát az ütleget” (29. vers).

„A bor csúfolódóvá tesz, a részegítő ital lármássá, senki sem bölcs, aki attól tántorog” (1. vers). Salamon a 23. fejezetben többet is mond majd a borról:

„Kinek jaj? Kinek fáj? Kivel veszekednek? Kinek van gondja? Kit vernek verésre hiába? Kinek zavaros a szeme? Azoknak, akik bor mellett mulatnak, és a fűszeres bort kóstolgatni járnak” (29-30. vers).

„A bor csúfolódóvá tesz, a részegítő ital lármássá, senki sem bölcs, aki attól tántorog.”

Az Újszövetségben azt olvassuk, hogy a gyülekezet vezetői ne legyenek részegesek (1Tim. 3:3). Az Ószövetség pedig megemlíti Áron két fiát, akik miután megépítették az oltárt, és készen álltak az áldozatok bemutatására, „fogták a maguk szenesserpenyőjét, tüzet tettek bele, füstölőszert raktak rá, és idegen tűzzel áldoztak az Úr előtt, amelyet ő nem parancsolt nekik. Ekkor tűz csapott ki az Úr színe elől, és megemésztette őket, meghaltak az Úr színe előtt (...) Azután így beszélt Áronhoz az

Úr: Bort és részegítő italt ne igyatok, te se, meg fiaid se, amikor bementek a kijelentés sátrába, hogy meg ne haljatok!” (3Mózes 10:1-3, 8-9).

Azért mondja ezt az Úr, mert nem akarja, hogy valamilyen serkentő szer hatása alatt szolgáljuk őt. Ma is vannak olyanok, akik szabadnak érzik magukat arra, hogy bort igyanak. Mások pedig azzal érvelnek, hogy Jézus is borrá változtatta a vizet. Az ember észérveket is felsorakoztathat a borfogyasztás mellett, az azonban tény, hogy „a bor csúfolódóvá tesz.” Itt tehát megint nem arról van szó, hogy helyes-e bort inni, vagy sem, hanem sokkal inkább arról, mi kedves Isten előtt, és mi az, amit ő szeretne.

„A részegítő ital lármássá (tesz), senki sem bölcs, aki attól tántorog” (1. vers).

Pál ezt írja: *„Mindent szabad nekem, de nem minden használ. Minden szabad nekem, de ne váljak semminek a rabjává” (1Kor. 6:12).* A kérdés tehát az, befolyásolja-e borfogyasztásom az ítélőképességemet és hozzáállásomat, hatalmába kerít-e engem?

„A király haragja olyan, mint az oroszlán morgása, aki földézi, maga ellen vét” (2. vers) – ha királyt lobbantasz haragra olyan, mintha egy oroszánt dühítettél volna fel.

„Távol maradni a perpatvartól: dicsőség, a bolond mind belekeveredik”.

Van, amikor az ember nem akar veszekedésbe bonyolódni, de az a másik csak mondja és mondja a magáét, és nem enged - a bolond teszi ezt.

Fiatalkoromban volt egy nagyszerű kutyám, egy angol vizsla, akit Duke-nak hívtak. Minden kisfiúnak egy ilyen kutya mellett kéne felnőnie! Duke hűséges barátom volt, mindenhova elkísért, amikor kerékpároztam, akkor is ott futott mellettem. Még iskolába is eljött velem, nem kis felfordulást okozva, amikor eszeveszettül rohángált a folyosón, hogy megtalálja engem! Nagy kutya volt, amikor felágaskodott, mancsait a vállamon pihentette, és megnyalogatta az arcomat. Nagyszerű kutya volt! Az angol vizslák egyébként nagyon független állatok, de gazdájukhoz mindhalálig ragaszkodnak.

Duke-nak én voltam a gazdija, a mindene: csak egyet füttyentettem, vagy kiáltottam, Duke már szaladt is hozzám. Egyik nyáron egy tónál kirándultunk, és Duke-ot is magunkkal vittük. Mondanom sem kell, hogy nem kis felfordulást keltett! Egyik este a tábortűz körül üldögéltünk és vacsoráztunk, Duke pedig vágyakozó szemeket meresztett ránk, majd elkezdett kaparni, amíg elő nem húzott egy egész tekercs virslit, amit valamelyik szintén ott táborozó csoporttól csórhatott el ki tudja, mikor.

Fenn a tónál táborozott egy terrier is gazdijával, és mindig, amikor Duke-ot elengedtük, hogy fusson egyet a tó körül, ez a kisebb kutya állandóan megugatta. Duke nem is vett róla tudomást, a kiskutya azonban kitartóan provokálta, és az egyik alkalommal még oda is csapott neki. Duke feldühödött: pofájában felemelte a kiskutyát a magasba és a tóba hajította.

Ez az eset mindig eszembe juttatja ezt a példabeszédet: *„Távol maradni a perpatvartól: dicsőség, a bolond mind belekeveredik”* - nem hagyja abba, amíg bajba nem kerül.

Salamon ezután ismét a resttel foglalkozik:

„Nem szánt ősszel a rest, de ha majd aratni akar, nem lesz mit” (4. vers).

„Mély víz az ember szívének a terve, de az okos ember kimeríti” (5. vers).

Az igazán jó tanácsadó felszínre tudja hozni a benned szunnyadó dolgokat. Mélyen a szívedben te is tudod, mi lenne a helyes, és mit kéne tenned. A tanácsadó pedig nem arra szolgál, hogy megmondja neked, mit kéne tenned, hanem inkább csak segít neked megérteni önmagad. Olyan vagy, mint egy mély kút, mélyen a szívedben tudod, mit kéne tenned, az értelmes ember, a jó tanácsadó pedig ezeket a válaszokat tudja előhívni belőled.

Én nem vagyok jó tanácsadó, úgyhogy ne hozzám gyertek, de azt tudom, milyenek kéne lennie a jó tanácsadónak.

„Sok ember hirdeti, hogy ő hűséges, de ki találhat megbízható embert?” (6. vers) – mennyire igaz is ez!

„Feddhetetlenül él az igaz, még a fiai is boldogok lesznek” (7. vers).

„Ha a király az ítélőszékben ül, tekintete észrevesz minden rosszat.” (8. vers).
„Ki mondhatja: tisztán tartottam a szívemet, tiszta vagyok, nincs vétkem?” (9. vers) – vajon ki mondhatja ezt?

Majd ismét előkerül a mérleg, illetve az alkalmazott súlyok kérdése: „A kétféle súlyt és a kétféle vékát egyaránt utálja az Úr” (10. vers) – ahogy erről már a korábbiakban szó esett, gyakran más súlyt használtak eladásnál és vételnél – mindez azonban utálatos az Úr előtt.

„Már egy gyermek tetteiből is fel lehet ismerni, hogy tiszta és helyes-e, amit tesz!” (11. vers).

„A halló fület és a látó szemet egyaránt az Úr alkotta” (12. vers).

„Ne szeresd az alvást, mert elszegényedsz, tartsd nyitva a szemed, és jóllakhatsz kenyérrrel” (13. vers).

A következő példabeszéd egy tipikus szituációt említ:

„Rossz! Rossz! – mondja a vevő, de amint elmegy, már dicsekszik” (14. vers).

„Lehet bőven arany és gyöngy, de legdrágább kincs az okosan beszélő száj”

„Vedd el ruháját, mert kezeséget vállal másért, és zálogold meg az idegenért!” (16. vers).

„Ízlik az embernek a hazugsággal szerzett kenyér, de végül kaviccsal lesz tele a szája” (17. vers) – az ember azt gondolná, hogy a csalás működik, végül azonban pórul jár.

„Tanácsadás erősíti meg a terveket, és irányítás kell a hadviseléshez”.

„A rágalmazó titkokat fed fel, azért a fecsegővel ne barátkozz!” (19. vers).

„Aki apját vagy anyját átkozza, annak mécsese a legnagyobb sötétben alszik ki” (20. vers).

„Az előre kikövetelt örökségen végül is nem lesz áldás” (21. vers).

„Nem mondd: Megfizetek a rosszért! Reménykedj az Úrban, ő megsegít téged.” (22. vers).

Róma 12:19: „Enyém a bosszúállás, én megfizetek – így szól az Úr.” Úgyhogy ne te akarj megfizetni a rosszért, bízd csak az Úrra!

„Utálja az Úr a kétféle súlyt, és a hamis mérleg nem jó dolog” (23. vers).

„Az Úr irányítja a férfi lépteit, az ember hogyan érthetné meg útját?” (24. vers).

„Csapdába esik, aki valamit meggondolatlanul odaszentel, mert a fogadalomtétel után hiába bánkódik” (25. vers) – ha fogadalmat teszel Istennek, ne változtatgass rajta, tartsd meg azt!

„A bölcs király leteríti a bűnösöket, és kocsival hajt rájuk” (26. vers).

„Az ember lelke az Úrtól kapott mécses, egészen átkutatja a test belsejét”.

„Szeretet és hűség őrzi a királyt, és szeretet támogatja trónját” (28. vers).

„Az ifjaknak dísze az erő, az öregek ékessége pedig az ősz haj” (29. vers).

„Zúzódások, sebek tisztítanak meg a gonoszástól, és a test belsejében is érzett csapások” (30. vers).

A Példabeszédek könyvében számos rövidke, de bölcs mondást találunk. A bölcs ember odafigyel azokra, és értelmet szerez!

Uram, köszönjük, hogy a példabeszédek tanácsolnak bennünket, hogy az igazság útján járassunk, abban, ami jó, telve étellel.

Segíts nekünk, hogy utasításaidat megfogadjuk, hogy igazságban járjunk előtted, hogy békességre törekedjünk. Urunk, őrizd meg bennünket a gonosz úttól, a hamis nyelvtől, hadd bánjunk egymással szeretettel.

Felajánljuk neked az életünket, a szívünk dolgait, tudván, hogy te vagy a bíró, aki mindent megítélsz majd a végén.

Hadd nyugodhassunk meg a te igazságodban és igazságosságodban. Jézus nevében, ámen.

PÉLDABESZÉDEK KÖNYVE

21-25. FEJEZET

Salamon a következő szavakkal indítja a fejezetet:

„Olyan az úr kezében a király szíve, mint a patak vize, arra vezeti, amerre akarja”.

A „patak vize” megfogalmazást a héber eredeti alapján úgy is fordíthatnánk, hogy „vízi utak”.

Izraelben számos csatornát építettek, amelyek segítségével a folyó vizét eljuttatták földjeikre. Ezek a csatornák arra szolgáltak, hogy a folyó útvonálát megváltoztassák, és a megfelelő helyre irányítsák.

Salamon itt azt jelenti ki, hogy a király szíve valójában az Úr kezében van, és ahogy a király csatornákat épített, hogy oda terelje a folyót, ahová neki tetszik, úgy Isten is képes a király szívét arra vezetni, amerre akarja.

Bárcsak mi is arra vágnánk, hogy szívünk az Úr kezében legyen, hogy az Úr vezesse a mi szívünket!

Az Ige ezt ígéri azoknak, akik Jézus Krisztussal járnak. *„Így szól az Úr: Törvényemet a belsejükhöz helyezem, szívükbe írom be”* (Jer. 31:33). Isten gyermekeként pedig Isten úgy fejezi ki akaratát az élettel kapcsolatban, hogy irányítja a vágyaimat. Isten gyermekeként tehát mi is mondhatjuk, hogy szívünk az Úr kezében van, és Ő úgy vezeti azt, mint a patak vizét, amerre akarja.

Azt hiszem, a következő példabeszéddel mindannyian egyetértünk:

„Minden útját helyesnek tartja az ember” – bámulatos, mennyire meg tudunk magyarázni mindent, amit csak teszünk.

„Minden útját helyesnek tartja az ember, de az Úr vizsgálja meg a szíveket” (2. vers).

Az Úr a szívem szándékait figyeli, őt kevésbé érdeklik a tetteim, inkább cselekedeteim indíttatására figyel. Lehetséges, hogy valaki helyesen cselekszik, de nem helyes indíttatásból teszi azt.

A 2Korinthus 5-ben azt olvashatjuk, hogy egy napon „*mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk a Krisztus ítélőszéke elé*”, és Isten megítéli cselekedeteinket.

Jézus pedig azt mondja, nem konkrétan cselekedeteimet ítéli majd meg Isten, hanem azt, milyen indíttatásból cselekedtem. „*Vigyázzatok: a kegyességeket ne az emberek előtt gyakoroljátok, hogy lássanak titeket, mert így nem kaptok jutalmat mennyei Atyától*” (Máté 6:1).

Sok olyan dolog van, amit az ember látszólag az Úrért tesz, valójában azonban csak mások elismerésére vágyik – ilyenkor nem megfelelő indíttatásból cselekszik. Az Úr azonban egy nap megvizsgálja majd, mi állt cselekedeteink háttérében. „Sokan mondják majd nekem ama napon: Uram, Uram, nem a te nevedben prófétáltunk-e, nem a te nevedben úztünk-e ki ördögöket, és nem a te nevedben tettünk-e csodát? És akkor kijelentem nekik: Sohasem ismertelek titeket” (Máté 7:22-23) - mert nem volt helyén a szívük, és nem voltak tiszták szándékaik.

Ezért biztat bennünket egy korábbi példabeszéd: „*Minden féltve őrzött dolognál jobban óvd a szívedet, mert onnan indul ki az élet!*” (4:23). Meg kell tehát vizsgálnom magam: milyen a hozzáállásom, milyenek a szívem szándékai? És bizony ki tudja, hiszen „*csalárdabb a szív mindennél, javíthatatlan, ki tudná kiismerni?*” (Jer. 17:9). De hát akkor mit tehetek? Az Úr egy napon megítél szívem szándékai szerint, szívem azonban mindennél csalárdabb és javíthatatlan – mit tegyek?

Pontosan azt, amit Dávid tett a 139. zsoltárban: „*Vizsgálj meg, Istenem, ismerd meg szívemet! Próbálj meg, és ismerd meg gondolataimat! Nézd meg, nem járok-e téves úton, és vezess az örökkévalóság útján!*” (23-24. vers). Mivel nem ismerem saját szívem, kérem az Urat, hogy vizsgálja meg, és mutassa meg, ha olyasmit talál benne, ami nem kedves előtte.

„*Az igaz és törvényes cselekvést többre becsüli az Úr, mint az áldozatot*” (3. vers).

Vannak olyanok, akik mindig készen állnak áldozatot bemutatni. Az Újszövetségben Jézus bírálta a farizeusokat, mert sokkal nagyon jelentőséget tulajdonítottak például annak, hogy kis veteményeskertjük terméséből gondos számítások alapján a tizedet felajánlják Istennek, mint az igazán fontos dolgoknak: az igazságnak és az irgalomnak. Istennek azonban fontosabb, hogy én az igazságra, az irgalomra törekedjek, mint az, hogy valamiféle áldozatot mutassak be neki.

„Az igaz és törvényes cselekvést többre becsüli az Úr, mint az áldozatot.”

A 40. zsoltárban ezt olvashatjuk: *„Véresáldozatban és ételáldozatban nem telik kedved”* (7. vers) – Istent nem ez érdekli. Isten a következőre vágyik: *„Isten előtt a töredelmes lélek a kedves áldozat. A töredelmes és megtört szívet nem veted meg, Istenem!”* (Zsolt. 51:19). Egy másik ígérésben pedig Isten azt is mondja népének, hogy elég volt az áldozatokból, ne hozzanak neki többet – ha nem szívből áldoznak, áldozatuk mit sem ér! Isten ugyanis őszinte bűnbánatot, igazságot, irgalmat kér tőlünk, neki ez számít, nem pedig az értelmetlen áldozat!

„A gőgös tekintet és a kevély szív a bűnösök mécsese: véték” (4. vers).

A bűnösök semmit sem csinálnak jól, az Úr pedig gyűlöli a gőgös tekintetet és a kevély szívet.

„Alázzátok meg magatokat az Úr előtt, és ő felmagasztal titeket” (Jakab 4:10). *„Mert aki felmagasztalja magát, megaláztatik, és aki megalázza magát, felmagasztaltatik”* (Máté 23:12).

„A szolgálmasnak a terveit csak hasznot hoznak, de mindenki, aki elsiet a dolgát, csak ínségbe jut” (5. vers). Azoknak, akik gyorsan szeretnének meggazdagodni – itt a figyelmeztetés –, megégetik magukat!

„A hazug nyelvvel szerzett kincs tovaszálló pára és halálos csapda” (6. vers).

Itt azokról van szó, akik másokat becsapnak, hazug nyelvvel szerzik kincseiket, amikor azonban elkapják őket, halálos csapdában találják magukat.

„A bűnösöket elsodorja erőszakosságuk, mert nem akarják teljesíteni a törvényt” (7. vers).

„Tekervényes a bűnös ember útja, de a tisztának az eljárása egyenes” (8. vers).
Vegyük észre a kettő közötti különbséget!

„Jobb a tető sarkán lakni, mint zsémbes asszonnyal együtt a házban” (9. vers).

Én azt mondanám, hogy valószínűleg minden ezredik asszony zsémbes, de mivel Salamonnak ezer felesége volt, épp kijutott neki egy zsémbes asszony is! Valószínűleg Salamon itt tapasztalatból beszél. „Jobb a tető sarkán lakni, mint zsémbes asszonnyal együtt a házban” – ehhez nem tudok hozzászólni. Őszintén megvallom, nekem nincs személyes tapasztalatom arról, hogy milyen a zsémbes feleség.

„A bűnös lelke rosszat kíván, még a barátjára sem néz jóindulattal” (10. vers).

„Ha megbírságozzák a csúfolódót, az együgyű lesz bölcs, de ha a bölcsöt oktatják, maga okul belőle” (11. vers).

„Az igaz szemmel tartja a bűnös házát, és a bűnösöket romlásba dönti” (12. vers).

„Aki bedugja fülét a nincstelen segélykiáltására, annak sem válaszolnak majd, amikor ő kiált” (13. vers).

Itt ismét azt látjuk, hogy Isten kiáll a szegények mellett - mint ahogy végig a Példabeszédek könyvében. Egy korábbi példabeszédben olvashattuk, hogy aki kölcsönt ad a szegénynek, az Úrnak ad kölcsön. Ha azonban bedugod a füled a nincstelenek segélykiáltására, Isten azt mondja, hogy ő is bedugja a fülét a te kiáltásodra.

„A titkon adott ajándék megnyíti a haragot, és a zsebbe dugott vesztegetés a heves indulatot” (14. vers).

„Az igaznak öröm, ha a törvény jut érvényre, de a gonosztevők rettegés”.

„Az értelem útjáról letévedő ember az árnyak gyülekezetébe jut majd” (16. vers).

„Ínségre jut, aki szeret vigadozni, aki szereti a bort és az olajat, nem gazdagszik meg” (17. vers).

„Váltságdíj lesz az igazért a bűnös, és a becsületesek helyett a hűtlen” (18. vers).
„Jobb a puszta földjén lakni, mint zsémbes és bosszús asszonnyal” (19. vers).

Ahogy korábban már említettem, valószínűleg ezer asszonyból egy lehet zsémbes, Salamonnak pedig ezer felesége volt, így neki is jutott egy.

„Drága kincs és olaj van a bölcs hajlékában, az ostoba ember pedig eltékozolja azt”.
„Aki igazságra és hűségre törekszik, életet, igazságot és megbecsülést talál” (21. vers).
Olvassuk csak el még egyszer: „Aki igazságra és hűségre törekszik, életet, igazságot és megbecsülést talál.”

„Behatol a bölcs a hősök városába, és lerombolja megbízhatónak vélt erődjét” (22. vers).
„Aki vigyáz a szájára és a nyelvére, életét őrzi meg a nyomorúságtól” (23. vers).

Milyen sokszor azt kívánom, bárcsak ne mondtam volna, amit mondtam – mérgemben, vagy könnyelműen, gyakran úgy visszaszívnám! Aki vigyáz a szájára és a nyelvére, sok bajtól óvja meg magát.

„A kevély gögösnek csúfolódó a neve, dühében gögösen viselkedik” (24. vers).
„A restet megöli vágyakozása, mert nem akar dolgozni kezével” (25. vers).

Salamon sokat beszél a lusta emberekről, és itt azt írja, hogy a restet egyszerűen megemészti saját vágyakozása, mert bár vágyik dolgokra, soha nem szerzi meg azokat, hiszen nem hajlandó dolgozni. Vágyakozik, vágyai azonban nem teljesülnek.

„Egész nap csak vágyakozik, az igaz pedig ad, és nem fukarkodik” (26. vers).
„A bűnösök áldozata utálatos” – erről már korábban is esett szó ugyanebben a fejezetben, amikor ezt olvashattunk: „Az igaz és törvényes cselekvést többre becsüli az Úr, mint az áldozatot” (3. vers).

„A bűnösök áldozata utálatos” – Isten nem kéri a bűnösök áldozatait – „kivált ha galád dolgokért hozzák” (27. vers).
„Aki hazugságot tanúsít, elvesz, de aki meggyőződött az ügyről, az mindig beszélhet”.

„Szemtelen képet vág a bűnös ember, a becsületes pedig rendben tartja dolgait”.

„Nem használ a bölcsesség és az értelem, sem a tanács az Úrral szemben” (30. vers) – bármivel próbálkozunk is, nem tudjuk megghiúsítani Isten munkáját.

*„Készen áll a ló a csata napján, de az Úr adja a győzelmet” (31. vers) – te kiben bízol, ki véd meg? Azt mondhatnád: „Van fegyvertartási engedélyem!” - szörnyű időket élünk. Az Úr azonban azt mondja, „*akik kardot fognak, kard által vesznek el*” (Máté 26:52). Te kiben bízol, hogy megvéd? „Készen áll a ló a csata napján” – de igazi biztonságot csak az Úrban találunk.*

„Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők. Ha az Úr nem őrzi a várost, hiába vigyáznak rá az őrök” (Zsolt. 127:1). Ha nem az Úr őrzi az életed, te hiába őröd azt. Jobban jársz, ha Istenre bízod életed!

„Többet ér a jó hírnév a nagy gazdagságnál, a jóindulat jobb az ezüstről és az aranyról” (1. vers). Milyen fontos a jó hírnév! Többet ér a nagy gazdagságnál! A jóindulat pedig jobb az ezüstről és az aranyról.

*„Találkozik a gazdag a szegénnyel” – hol? Az Úr szemében, mert „*mindegyiket az Úr alkotta*” (2. vers).*

Istent nem nyugözi le a bankszámlád, az Úr szemében mindannyian egyformák vagyunk – szegények és gazdagok – bár az Igében azt is látom, hogy a szegények bizonyos előnyökkel is rendelkeznek: *„Könnyebb a tevének a tűfokán átmenni, mint gazdagnak az Isten országába bejutni”* (Márk 10:25). A gazdagság veszélyes kísértés: az ember hozzászokik, hogy pénzzel megoldhat problémás helyzeteket, és befolyásolhat, manipulálhat másokat, a szegény ember azonban nem küzd ilyen problémákkal. Ne feledjük azonban, hogy az Úr előtt egymás mellett állnak majd a gazdagok és a szegények.

„Ha az okos látja a veszedelmet, elrejtőzik, az együgyűek pedig belekeverednek, és megjárják” (3. vers).

Mi látjuk, mit eredményez a bűnös élet, így elrejtőzünk abban, amit Jézus Krisztus számunkra elkészített. Elrejtőzünk az ítélet napja elől. A bűnösök azonban belelépnek, és megjárják.

„Az alázatnak és az Úr félelmének jutalma gazdagság, dicsőség és élet” (4. vers).

Az előző fejezetben pedig ezt olvashattuk: *„Aki igazságra és hűségre törekszik, életet, igazságot és megbecsülést talál” (21. vers).*

„Tövisek és kelepccék vannak a görbe úton: aki vigyáz magára, messze elkerüli azokat” (22. vers).

„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól” (23. vers).

Ez az igevers számos vitát indított már el. Sokan fájó szívvel tekintenek gyermekeikre, akik lázadnak az Úr ellen, közben pedig azon gondolkodnak, hogyan kerülhetett ennyire távol gyermekük Istentől. Isten arra kér bennünket, hogy neveljük gyermekünket, az eredeti héber kifejezés pedig egy rendszeres nevelésre, tanításra utal.

A kérdés azonban, mivé nevelted a gyermekedet? Mi volt az elsődleges célod? Mi az, amit mindennél jobban át akartál adni neki? Lehet, hogy azt akartad, hogy sikeres legyen, vagy azt, hogy boldog legyen, vagy hogy sok tudásra tegyen szert. Ezek pogány célkitűzések, nem keresztény célok.

Minden gyermekünk életében azt kéne elsődleges célnak tartanunk, hogy az Úrral járjanak, hogy megtanulják megismerni Istent, őt szolgálni, és vele járni. Ezzel nem a tanulás fontosságát szeretném csökkenteni, szerintem nagyszerű, ha valaki tanul, és kihasznál minden lehetőséget, amit csak kap, de nem ezt kéne legfőbb célként megjelölnünk, hanem azt, hogy gyermekeink az Úrral járjanak.

Én pedig azt mondom, hogy inkább járjanak az Úrral, és legyenek iskolázatlanok, egyszerű munkával keresve kenyerüket, mint hogy doktori címet szerezve esetleg agnosztikusok, ateisták, istenkáromlók legyenek.

Nem mindegyik gyermekünknek van diplomája. Be kell vallanom, sajnálom is, hogy nem használták ki az összes természetes, Istentől kapott intellektuális adottságukat, és nem jártak egyetemre, de én megtanultam ezt teljesen átadni az Úrnak. Nekem már nem számít, hogy van-e diplomájuk, vagy sem, de hálás vagyok, hogy Istennel járnak, mert ez a fontos. Lehet, hogy az egyetemen elferdítették volna a gondolkodásukat, lerombolták volna az értékrendszerüket. Sokkal fontosabb nekem, hogy az Úrral járjanak, mint az, hogy doktori címet szerezzenek.

Amikor neveled a gyermeked, tett fel magadnak a kérdést, hogy mi az elsődleges célkitűzésed? Ez ugyanis nagyon fontos, mert ha elsődleges célod az, hogy sikeressé tedd gyermekedet, lehet, hogy célodat sikerül megvalósítani, de az is lehet, hogy egy sikeres hitetlen válik belőle. *„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.”*

„A gazdag uralkodik a szegényeken, és az adós szolgája a kölcsönadónak” (7. vers).

„Aki álnokságot vet, bajt arat, és megsemmisül haragjának botja” (8. vers).

„A jóságos tekintetű ember áldott lesz, mert ad kenyereből a nincstelennek” (9. vers).

„Úzd el a csúfolódót, és elmegy vele a perlekedés, megszűnik a peres ügy és a gyaláza” (10. vers).

Bámulatos, mire képes akár csak egyetlen ócsárló is – vizályt, ellenségeskedést támaszt. *„Úzd el a csúfolódót!”* - gyülekezetünkben már több ócsárlót is megkértünk arra, ne jöjjön vissza. Ez a feladat általában segédlelkipásztorunkra, Romainre hárul, aki ezt hatékonyan meg is valósítja. Mindez fontos, hiszen az egészséges szervezet ki tudja lökni magából a káros anyagokat, amikor pedig az elgyengült szervezet erre többé nem képes, és közel a halál. Az Újszövetségben azt olvassuk, szabaduljunk meg a kovásztól, mert *„egy kevés kovász az egész tésztát megkeleszti”* (Gal. 5:9). Itt pedig azt írja az ige, hogy *„úzd el a csúfolódót!”* – így sok probléma, vizálykodás megszűnik majd.

„Aki szereti a szív tisztaságát, és jóindulattal beszél, annak barátja a király”.

„Az Úr szeme ügyel az ismeretre, a hűtlenek beszédét megghiúsítja” (12. vers).

„Ezt mondja a rest: oroszlán van odakinn, megöl engem a szabadban” (13. vers) – mindig talál okot arra, hogy ne kelljen dolgoznia. Ahogy Benjamin Franklin mondta egyszer: „Aki csak abban jó, hogy kifogásokat keressen, ritkán jó bármi másra.”

„Mély verem az idegen nő szája, beleesik, akire haragszik az Úr” (14. vers).

A 15. vers ismét a gyermeknevelésre vonatkozik: „A gyermek szívéhez hozzátartozik az ostobaság, de a fenyítő bot kiűzi belőle” (15. vers).

Salamon biztosan látta, hogy milyen hibákat követett el édesapja, Dávid, aki nagyon ritkán fegyelmezett, ennek eredményeképpen pedig fiai fellázkodtak ellene. Állítólag volt Dávidnak egy fia, akit soha nem büntetett meg, soha nem vont felelősségre, egyszerűen csak hagyta, hogy azt tegye, amit akar. Az a fiú pedig felnőttkorára meggyűlölte Dávidot, és fellázkodt ellene.

Absolon szintén fellázkodt apja ellen. Dávid ugyanis nem nevelte, nem fegyelmezte a gyermekeit.

Sokszor tévesen azt hajtogatjuk: nem akarom veszélybe sodorni a gyermekemmel fenntartott bensőséges kapcsolatot, nem büntetem meg, inkább engedem, hogy azt tegye, ami jólesik. Ez a lazaság, a fegyelmezés hiánya azonban szörnyű következményekkel járhat. „A gyermek szívéhez hozzátartozik az ostobaság, de a fenyítő bot kiűzi belőle.” Az a gyermek ugyanis, akivel nem foglalkoznak, akit nem nevelnek, szegényt hoz szülei fejére.

„Aki elnyomja a nincstelent, hogy maga gyarapodjék, és a gazdagnak ad, egyszer majd ínségre jut” (16. vers).

Ezen a ponton változást észlelhetünk a Példabeszédekben. Eddig javarészt olyan példabeszédekkel volt dolgunk, amelyek az esetek többségében elkülönülnek egymástól, önmagukban alkotnak keret egészet. Néhány esetben két egymást követő példabeszéd alkotott együtt egy egészet. Ettől a ponttól kezdődően azonban változik a példabeszédek szerkezete: hosszabbak – két, három, négy versből is állhatnak, hosszasan taglalnak egy-egy gondolatot.

Folytassuk tehát a 17. verssel: „*Fordítsd ide füledet, hallgasd a bölcsek szavait, és figyeljen elméd tudományomra! Mert gyönyörűséget szerez, ha őrzöd azokat magadban, ajkadon is állandóan ott lesznek. Legyen az Úrban bizodalmaid, ezt tanítom ma neked, bizony, neked! Már előbb is írtam neked tanácsokat és tudnivalókat, tanítva téged arra, hogy ezek valóban igaz mondások, hogy igaz mondásokkal felelhess annak, aki küldött*” (17-21. vers).

Itt láthatjuk, hogy Salamon öt igeversben fogalmazza meg a fő gondolatot – arra biztatja fiát, hogy figyeljen szavaira, tartsa meg azokat, és tanuljon meg bízni az Úrban.

A következő két igevers is összetartozik: „*Ne rabold ki a szegényt, mivel szegény ő, és ne tipord el a nyomorultat a kapuban! Mert az Úr perli perüket, és fosztogatóikat megfosztja életüktől*” (22-23. vers).

Itt ismét azt látjuk, hogy Isten kiáll a szegények mellett.

„*Ne tarts barátságot a haragos természetűvel, és ne járd együtt a heveskedővel, mert megszokod ösvényeit, és magadnak állítasz csapdát!*” (24-25. vers).

26-27. vers: „*Ne tartozz azok közé, akik kezet adnak, és adósságért kezességet vállalnak! Miért vegyék el alólad fekvőhelyedet is, ha nem lesz miből fizetned?*”.

Hány ember került már bajba, mert kezességet vállalt másért – Salamon itt erre figyelmeztet.

„*Ne mozdítsd el az ősi határt, amelyet őseid jelöltek ki!*” (28. vers).

Ez Mózes ötödik könyvében megjelenik a törvényben is, Isten ott megtiltja nekik, hogy elmozdítsák a határokat. A területi határokat Isten jelölte ki.

„Ne mozdítsd el az ősi határt” – szellemi értelemben a határ irányelveket jelenthet, sajnálatos módon pedig olyan időket élünk, amikor az emberek igenis megpróbálják elmozdítani a szellemi értelemben vett határokat, vagyis Isten Igéjének alapvető igazságait. Milyen zűrzavart is okoz, amikor az emberek a kereszténység alapigazságaival kezdenek el játszózni, megkérdőjelezve Isten Igéjének tekintélyét, Jézus Krisztus istenségét, és elkezdik mozgatni a határokat.

„Ha látsz ügyesen dolgozó embert, az a királyok szolgálatába fog állani, nem marad az alacsonyrangúak szolgálatában” (29. vers).

„Ha uralkodóval együtt ülsz le enni, jól gondold meg, mi van előtted, mert ha telhetetlen vagy, kést tettél a torkodra! Ne kívánd jó falatjait, mert csalétek az!” (1-3. vers).

Ne kezdj el mértéktelenül zabálni a sok finom falat láttán! Amikor tehát egy uralkodóval ülsz asztalhoz, gondold meg, mi van előtted, ne kívánd jó falatjait, mert vesztedet okozod!

„Ne fáradj azon, hogy meggazdagodj, a magad belátásából hagyd abba!” (4. vers).
Az Ige azt mondja, ne a meggazdagodás legyen a legfőbb célotok, de *„ha gyarapszik is vagyonotok, ne bizakodjatok el!”* (Zsolt. 62:11).

„Alig száll rá tekinteted, már nincs meg, mert gyorsan szárnya támad, az ég felé repül, mint a saskeselyű” (5. vers).

A következő három vers is összekapcsolódik: *„Ne edd az irigy ember kenyerét”* - az angol King James fordítás szerint pedig *„ne edd a gonosz tekintetű kenyerét”*.

Nem arról van itt szó, hogy akadnak olyanok, akik gonosz tekintetükkel már-már megátkozhatják a másikat.

Szinte már vicces a bokszmeccsek elődöntőit figyelni Amerikában, mert mindig van valaki, akinek az a dolga, hogy a sarokból csúnyán nézzen az ellenfélre, hogy bosszantsa, a bokszoló pedig igyekszik elkerülni a tekintetét, nem is mer odanézni.

Itt tehát nem arról van szó, hogy valakinek hatalmában áll csúnyán nézni rád és valamiféleképpen megátkozni téged. Sokkal inkább egy olyan emberről van szó, akinek az elméje gonosz, nem a tekintete. *„És ne kívánd jó falatjait, mert olyan ő, mint aki számolgat magában: Egyél, igyál! – mondja neked, de nem szívesen. Megvetett falatodat ki fogod hányni, és kedves szavaidat elvesztegeted”* (6-8. vers).

„Az ostoba füle hallatára ne beszélj, mert csak megveti okos szavaidat” (9. vers).

Az előző fejezetben is találkoztunk egy hasonló igeverssel: *„Ne mozdítsd el az ősi határt, és az árvák mezejére nem menj! Mert megváltójuk erős: ő perli majd perüket veled”* (10-11. vers).

Más szóval Isten kiáll az árvák mellett, ahogy az özvegyek, illetve a szegények mellett is. Ha tehát te árva vagy, megözvegyült, vagy szegény, csodálatos szövetségese van! Isten szívéen viseli sorsodat.

„Szívleld meg az intést, és hallgass az okos beszédre! Ne sajnáld megfenyíteni a gyermeket, nem hal bele, ha megvered bottal. Te csak bottal vered meg, de lelkét a holtak hazájától mented meg” (12-14. vers).

Korábban már olvastuk a következő igeverset: *„Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól” (23. vers).*

A magyar fordítás híuen tükrözi a héber eredetit – valóban arról van szó, hogy a neki megfelelő módon neveljük gyermekünket, vagyis tudatosítsuk, hogy a gyermekek személyiségükben eltérnek egymástól.

Egyes gyerekek esetében használ az elfenekelés, míg mások esetében akármennyi elfenekelésben is részesülnek, nem tudunk hatni rájuk. Meg kell tehát tanulnunk, hogy a gyermekeknek más-más a temperamentuma is, és a nevelésünket ahhoz kell igazítanunk, meg kell találnunk a számára legmegfelelőbb nevelési módot. Lehet ez például egy kedvezmény megvonása bizonyos gyerekek esetében.

Semmiképpen sem a gyermekek verését kívánom itt népszerűsíteni, véleményem szerint a Biblia sem arra ösztönöz bennünket, bár tény, hogy egy-egy gyermeknél időnként segíthet az elfenekelés.

Néhány évvel ezelőtt, amikor még én is jobban benne voltam, persze sokkal többet is tudtam a gyermeknevelésről. Az első hely, ahol pásztorként szolgáltam, egy aprócska épület volt, egyetlen helyiségből állt. A vasárnapi iskolát is csak úgy tudtuk megoldani, hogy a terem egy részét függönnyel leválasztottuk. Nem volt ideális a helyzet, sőt, nehéz volt, annál is inkább, mert annak a hölgynek, aki a középiskolásokkal foglalkozott, volt egy kislánya, akit soha nem fegyelmeztett.

Az Igéből pedig tudjuk, hogy szégyent hoz szülei fejére az a gyermek, akit nem nevelnek. Mivel a kislányt sohasem fegyelmezték, előfordult, hogy hirtelen elkezdett visítani, és az egész istentiszteletet megzavarta. Akkor még nagyon fiatal és tapasztalatlan lekipásztor voltam, még nem volt családom, de amikor a második

vasárnapon ismét visítani kezdett a kislány, odamentem az anyukához és felajánlottam neki, hogy elviszem a kislányt sétálni.

Most már nem ezt tenném, de akkor elfenekeltem a kislányt, amint tisztos távolságba kerültünk a templomtól, és bizony működött! Nem reklámozom, de működött! Attól a naptól fogva, amikor csak a kislány újra elkezdett visítani, elég volt ránézni, és máris abbahagyta.

Néhány évvel ezelőtt Arizonában egy nyári tábor vezetője voltam, és egy csinos fiatal hölgy - körülbelül 18 éves - odajött hozzám, és megkérdezte: „Tudja, ki vagyok?”. „Nem, sajnos nem” – feleltem, erre ő bemutatkozott, és a nevéből pedig ráismertem! Aranyos fiatal lány vált belőle. Nem tudom, hogy az elfenekelésnek volt-e hozzá bármi köze, de én azért szeretném azt hinni, hogy az is hozzájárult.

„Fiam, ha bölcs a szíved, örül az én szívem is. Vigad a bensőm, ha ajkad őszintén szól” (15-16. vers).

A benső esetében itt a vesékről van szó, abban az időben ugyanis úgy gondolták, hogy az ember legmélyebb érzéseit nem a szívében éli át – még Valentin- napokon tapasztaltak ellenére sem -, hanem lent, a gyomor, illetve a has környékén, és a belekben. Szerintük ott érez az ember mindent a legerősebben, legintenzívebben.

Itt tehát az apa szól fiához: *„Ha bölcs vagy és bölcs dolgokat mondasz, kimondhatatlanul örülni fog az én szívem!”. „Ne irigyelje szíved a vétkeket, inkább az Urat féld minden nap, mert van még jövőd, és reménységed nem semmisül meg” (17-18. vers). „Hallgass rám, fiam, légy bölcs, és irányítsd szíved a helyes útra!” (19. vers).*

Mintha azt mondaná: „Nézd csak az út végét, gondold bele, mi lesz a végén, mert egy nap mindennek vége lesz, véget ér ez az élet, akkor pedig meg kell majd állnunk Isten előtt.”

„Ne tarts a bor mellett dőzsölőkkel, se a falánk húsevőkkel! Mert a dőzsölő és a falánk elszegényedik, és rongyokba öltöztet a sok alvás” (20-21. vers).

„Hallgass apádra, ő nemzett téged, és ne vesd meg anyádat, ha megöregszik!”

„Vedd meg, és ne add el az igazságot, a bölcsességet, az intést és az értelmet!”

„Vígán örvendezik az igaznak az apja, és aki bölcszet nemzett, örül annak” (24. vers).

„Örüljön apád és anyád, vigadjon, aki szült téged!” (25. vers).

„Add nekem a szívedet, fiam, és tartsd szemed előtt utaimat! Mély verem a parázna nő, és szoros kút az idegen asszony. Úgy leselkedik, mint egy rabló, és szaporítja a hűtlen emberek számát” (26-28. vers).

A következő rész egészen a fejezet végéig egy kerek egészet alkot, és rendkívül érdekes:

„Kinek jaj? Kinek fáj? Kivel veszekednek? Kinek van gondja? Kit vernek véresre hiába? Kinek zavaros a szeme? Azoknak, akik bor mellett mulatnak, és a fűszeres bort kóstolgatni járnak. Ne nézd a bort, hogyan vöröslük, hogyan gyöngyözik a pohárban. Bizony simán lecsúszik az!” (29-31. vers).

Hogyan gyöngyözik a pohárban” – egyesek szerint ez az erjesztésre utal, vagyis miután a bor megerjedt, tanácsos inkább elkerülni. Eszerint más fajta boraik is lehettek abban az időben, amelyeket nem erjesztettek. Amikor tehát a bor már gyöngyözik a pohárban, inkább kerüld el.

„De végül megcsíp, mint a kígyó, megmar, mint a vipera. Szemed zavaros dolgokat lát, te magad pedig össze-vissza beszélsz” (32-33. vers) – felszabadulsz a gátlások alól, és ostoba dolgokat mondasz és teszel a bor hatása alatt.

„És olyan leszel, mint aki tenger közepén fekszik, vagy mint aki az árbockosárban fekszik. Ütöttek engem, de nem fáj, vertek, de nem tudtam róla!”(34-35. vers) – csupa kék-zöld folttal ébredsz másnap, de nem emlékszel, honnan szerezted.

„Amint fölébredék, folytatom, ugyanezt keresem” (35. vers vége). Ez a leírás az alkoholizálás tragikus következményeit mutatja be.

A 24. fejezetben szintén több egymáshoz kapcsolódó példabeszédet találunk:

„Ne irigyeld a rossz embereket, és ne kívánj velük lenni! Mert pusztításon töpreng a szívük, és bántó, amit beszél az ajkuk” (1-2. vers).

„Bölcsesség építi a házat, értelem szilárdítja meg, és ismeret tölti meg a szobákat mindenféle drága és kedves értékkel” (3-4. vers).

Bölcsesség és ismeret – milyen értékesek!

„A bölcs férfi erős, és a tudós ember nagy erejű. Irányítás kell a hadviseléshez, és segítséget jelent a sok tanácsadó” (5-6. vers).

„Magas a bolondnak a bölcsesség, ne nyissa ki száját a kapuban!” (7. vers) – a kapu volt korábban az a hely, ahol ítéletet mondtak.

„Aki gonosz tettet tervez, azt alattomos embernek hívják. Az alattomos bolondság vétek, és utálják az emberek a csúfolódót” (8-9. vers).

„Ha a nyomorúság idején gyenge vagy, kevés az erőd. Mentsd meg azokat, akiket halálra visznek, és ne fordulj el azoktól, akiket a vesztőhelyre hurcolnak! Ha azt mondanád, hogy erről nem tudunk” – vagyis nem segítesz, amikor pedig megtehetnéd – „az, aki a szíveket vizsgálja, beléd lát, és aki a lelkedet őrzi, ismer, ő megfizet az embernek cselekedete szerint” (10-12. vers).

Nem bújhatsz ki a felelősséged alól, Isten ugyanis ismeri a szívedet, ismeri a gondolataidat. Lehet, hogy kifogásokat gyártasz a cselekedeteidre, azt mondd, nem tudtál róla, Isten azonban beléd lát, látja a szívedet, és ő megfizet minden embernek cselekedete szerint.

„Egyél, fiam, mézet, mert jó, és a lépes méz édes az ínyednek. Tudd meg hát, hogy ilyen a bölcsesség a lelkednek: ha megtalálod, van jövendőd, és reménységed nem semmisül meg” (13-14. vers).

Milyen édes is az igazság! Milyen nagyszerű az, amikor egy adott kérdésben bölcsességet kapunk az Úrtól! Olyan édes a bölcsesség a lelkünknek, mint a méz.

„Ne ólálkodj, te bűnös, az igaz lakóhelyénél, ne pusztítsd el nyugvóhelyét! Mert ha hétszer elesik is az igaz, mégis fölkel, de a bűnösök elbuknak a bajban” (15-17. vers).

Lehet, hogy elesünk, de Istennek hála, újra felkelünk. Sokszor mondtam már, hogy nincs abban semmi szörnyű, ha elesünk, hacsak nem maradunk a földön fekvve, hiszen egyikünk sem tökéletes, mindannyian elbukunk, Isten pedig tudja, hogy nem vagyunk tökéletesek: „Hiszen tudja, hogyan formált, emlékszik rá, hogy porból lettünk” (Zsolt. 103:14).

Mi azonban általában többet várunk magunktól, mint amennyit Isten vár el tőlünk, sőt gyakran szigorúbbak is vagyunk magunkhoz, mint Isten. Annyira el tudunk keseredni, amikor elbukunk, Isten azonban nem keseredik el, ő tudta, hogy el fogunk esni. Mi azonban azért csalódunk ekkorát, mert többet vártunk magunktól, mint Isten. Isten pedig nem ítél el, és nem kárhoztat bennünket, amikor elbukunk, csak az a rossz, ha fekvé is maradunk.

Isten megért bennünket, és rendkívül türelmes hozzánk. Miközben te is türelmesen tanítgatod gyermekedet járni, tudod, hogy időnként elesik majd. Persze megteszed a tőled telhetőt, hogy a gyermek ne essen el, mégis lesz olyan alkalom a tanulási szakaszban, amikor elesik. A bölcs szülő ilyenkor nem rohan oda fejvesztve azt kiáltozva: „Jól vagy? Jól vagy?”. Inkább azt mondja: „Minden rendben, kicsim, kelj fel, próbáld meg még egyszer!”. Ha ugyanis téged felzaklat, hogy elesett, és félelmet lát a szemedben, ő is elkezd majd sírni és elkeseredik. De teljesen más, ha azt mondod: „De ügyes vagy! Megtettél öt lépést, mielőtt elestél! Ez csodálatos! Próbáld meg újra!”.

Isten is ily módon tanít bennünket járni, és bizony mi is időnként elesünk, és elkeseredünk. Isten azonban azt mondja: „Ne keseredj el, nagyszerű próbálkozás volt, próbáld meg újra, gyere, megmutatom, hol volt a hiba – levetted rólam a szemed, a hullámokra néztél, ezért kezdtél el süllyedni.” Az Úr tehát lábra állít bennünket, leporol, türelmesen bánik velünk, annyira megértő! *„Mert ha hétszer elesik is az igaz, mégis fölkel.”*

A következő példabeszéd nem könnyű: *„Ha elesik ellenséged, ne örülj, és ha elbukik, ne vigadjon a szíved, mert az Úr meglátja, rosszalja, és elfordítja haragját róla”* (17-18. vers).

Ez nem éppen a legjobb motiváció! Ne örvendezzünk, ha elbukik az ellenségünk, mert Isten esetleg elfordítja róla haragját.

„Ne haragudj a gonosztevőkre, ne irigyeld a bűnösöket!” (19. vers) –

Salamon ezt valószínűleg édesapjától, Dávidtól vette át, aki a 37. zsoltárban ezt írja: *„Ne indulj haragra a gonoszok miatt, ne irigykedj a cselszövőkre!”* (1. vers). Majd

Salamon így folytatja: *„Mert nincs jövője a gonosznak, a bűnösök mécsese kialszik”* (20. vers).

Ne irigyeld tehát a gonoszokat, mert elpusztulnak.

„Féljed, fiam, az Urat és a királyt, és felforgatók közé ne keveredj! Mert hirtelen támad rájuk a veszedelem, és ki tudja: kettőjüktől milyen pusztulás jön?” (21-22. vers).

„Ezek is a bölcsek mondásai: Nem jó a személyválogatás a törvénykezésben. Aki igaznak mondja a bűnöst, azt átkozzák a népek, és kárhoztatják a nemzetek. De akik igazságot szolgáltatnak: jó dolguk lesz, és gazdag áldás száll rájuk. Ajkakat csókol az, aki helyes választ ad. Lásd el kinti tennivalódat, és végezd el mezei munkádat, azután építsd házádat!” (23-27. vers).

„Ne tanúskodj ok nélkül embertársad ellen: rászednéd-e beszédeddel? Ne mondd: Ahogy ő bánt velem, én is úgy bánok vele, megfizetek mindenkinek cselekedete szerint!” (28-29. vers) – ne mondd ezt!

Gyerekkoromban mi állandóan ezt hajtogattuk: *„Add vissza neki ugyanazt, amit veled tett!”*. Isten azonban azt mondja, ne ezt hajtogassuk, mert *„enyém a bosszúállás, én megfizetek – így szól az Úr”* (Róma 12:19).

A 30. verstől a lusta emberről olvashatunk: *„Elmentem a lusta ember földje mellett, és az esztelen ember szőlője mellett, és láttam, hogy egészen elfedte a gyom, és kőkerítése összedőlt”* (30-31. vers) –

Akik jártak már Izraelben, biztosan emlékeznek a kőfalakra, amelyek a szőlőskerteket körülveszik. Általában kiváló állapotban vannak, a lusta ember kőkerítése azonban összedőlt.

„Amikor ezt láttam, elgondolkoztam, elnéztem, és ezt az okulást szereztem: még egy kis alvás, egy kis szunnyadás, összetett kézzel fekvés: így tör rád a szegénység, mint az útonálló, és a szűkölködés, mint egy fegyveres ember” (32-34. vers).

Ezt tanulhatjuk a lusta ember példájából.

A 25. fejezetben található példabeszédeket Ezékiás király idejében gyűjtötték, és Ezékiás írnokai csatolták a Példabeszédek könyvéhez.

Ezékiás uralkodása országos ébredést hozott. Ezékiás trónra kerülése előtt az ország elérte mélypontját, uralkodása azonban egy valódi szellemi ébredést eredményezett, és ahogy azt minden ébredés esetében látjuk, újra előtérbe került az emberek életében Isten Igéje. Amikor azt látod, hogy az emberek őszintén érdeklődnek Isten Igéje iránt, tudhatod, hogy ébredés van, mert az ébredés mindig megújult érdeklődést hoz.

Ezékiás írnokai ezért kezdték el felkutatni az Írásokat. Megtalálták a 25. fejezetben szereplő példabeszédeket, és a Példabeszédek könyvéhez csatolták. Az 1. vers mindent megmagyaráz:

„Ezek is Salamon példabeszédei, amelyeket Ezékiásnak, Júda királyának emberei gyűjtöttek össze: Isten dicsősége az, hogy a dolgokat elrejtí. A királyok dicsősége az, hogy a dolgokat kikutatják” (1-2. vers).

Mennyit elrejtett Isten a bölcsességéből, a hatalmából – a világegyetem titkait elrejtette Isten, de „a királyok dicsősége az, hogy a dolgokat kikutatják.”

„Az ég magassága, a föld mélysége és a királyok szíve kikutathatatlan” (3. vers).

A 4. és az 5. vers összetartozik: *„Távolítsd el az ezüstből a salakot: az ötvös edényt készítség belőle. Távolítsd el a bűnöst a király elől, és trónját megerősíti az igazság.”*

Tudjuk, hogy eljön az a nap, amikor Isten tűzben próbálja meg cselekedeteinket, és a salakanyagokat eltávolítja, amikor ott állunk a Király jelenlétében. Azután pedig megalapítja az ő királyságát, ahol igazságban uralkodik. A salakanyagokat tehát egytől egyig eltávolítja majd.

„Ne tetszelegj a király előtt, és az előkelők helyére ne állj, mert jobb, ha azt mondják neked, hogy jöjj előbbre, mint ha megaláznak egy előkelő előtt, akit magad is látsz!” (6-7. vers).

Jézus is azt mondja: *„Ha valaki meghív lakodalomba, ne ülj a főhelyre, mert lehet, hogy nálad érdekesebb ember is meghívott. És ha odamegy hozzád, aki meghívott*

téged is meg őt is, és így szól: Engedd át neki a helyet! – akkor szégyenszemre az utolsó helyre fogsz kerülni. Hanem ha meghívnak, menj el, ülj le az utolsó helyre, hogy amikor jön az, aki meghívott, így szóljon hozzád: Barátom, ülj feljebb! – s akkor becsületed lesz minden asztaltársad előtt. Mert aki felmagasztalja magát, megaláztatik, aki pedig megalázza magát, felmagasztaltatik” (Lukács 14:8-11. vers).

Jézus bizonyos értelemben Salamont idézi: *„mert jobb, ha azt mondják neked, hogy jöjj előbbre, mint ha megaláznak egy előkelő előtt, akit magad is látsz!”*. *„Ne állj ki elhamarkodottan, amikor perelsz, mert mit csinálsz majd a végén, ha ellenfeled megszégyení? A magad perét pereld ellenfeleddel, de a más titkát ne fedd föl, mert aki hallja, szidalmaz téged, és rágalmazásod nem vonhatod vissza!”* (8-10. vers).

11. vers, nagyon érzékletesen fogalmaz: *„Mint az aranyalma ezüstitányéron, olyan a helyén mondott ige.”*

Nem tudom, hogy itt a rendkívül finom Golden almáról van-e szó ezüstitányéron, mert az csodálatos látványt nyújtana, de a lényeg, hogy ilyen a helyén mondott ige.

Egyeseknek megvan az az ajándéka, hogy a megfelelő dolgot mondják a megfelelő időben. Lehet, hogy épp rendkívül feszült a helyzet, és akkor jön valaki, a megfelelő dolgot mondja, és hirtelen feloldja a feszültséget, végre mindenki fellélegezhet.

Uram, add meg nekünk ezt az ajándékot, hogy a megfelelő szavakat szólhassuk a megfelelő pillanatban! Nem tudom, miért van az, hogy gyakran, bár tudjuk, mit kéne mondanunk, nehezünkre esik azt kimondani. Mennyire furcsa ez! Még a feleségemnek is gyakran nehezemre esik azt mondanom, amit mondanom kéne.

Nem tudom megmondani, miért okoz nekem ez nehézséget. Olyan sokszor az egész légkör megváltozhatna, ha hajlandóak volnánk a megfelelő dolgot mondani. Milyen dicsőséges a helyén mondott ige! Gyakran mégsem mondjuk, pedig mondanunk kéne! Ez azonban nem erény, sőt valószínűleg inkább gonosz dolog: engedem elfajulni a helyzetet, pedig egy helyén mondott szóval megállíthatnám. Milyen csalárd a szívünk!

Nem is tudom, hogy van ez, de Isten szeret engem, és ennek nagyon örülök! Néha azonban annyira dühös tudok lenni magamra, mert tudom, mit kéne tennem, mégsem teszem meg.

„Mint az aranyfüggő és a színarany ékszer, olyan a bölcs feddés a szófogadó fülnek” (12. vers).

„Mint a hideg hó aratás idején, olyan a hűséges követ azoknak, akik küldik, mert felüdíti urai lelkét” (13. vers).

„Felhő és szél eső nélkül: ilyen az, aki meg nem adott ajándékkal dicsekszik” (14. vers).

„Türelemmel a fejedelmet is rá lehet beszélni, és a szelíd szó a csökönyösséget is megtör” (15. vers).

„Ha mézet találsz, egyél, amennyi jólesik, de túl sokat ne egyél, mert kihányod!” (16. vers).

A következő példabeszéd érdekes: *„Ritkán tedd lábadat embertársad házába, mert megsokallja, és meggyűlöl” (17. vers)* - amikor csak ott ülsz állandóan, nekik pedig más dolguk is lenne, de te egyszerűen nem mozdulsz.

„Pöröly, kard és éles nyíl az olyan ember, aki hamisan tanúskodik embertársa ellen” (18. vers).

„Mint a rossz fog és a tántorgó láb, olyan lesz a hűtlenek bizakodása a nyomorúság idején” (19. vers).

„Mert aki leveti ruháját hideg időben, vagy mint aki ecetet kever lúggal, olyan az, aki a rosszkedvű ember előtt dalol” (20. vers).

Kevertetek már ecetet szódabikarbónával? Ilyen az, amikor valaki a rosszkedvű ember előtt dalol.

„Ha éhezik, aki gyűlöl téged, adj neki kenyeret” – Pál ezt idézi a Róma 12:15-ben.

„Ha éhezik, aki gyűlöl téged, adj neki kenyeret, és ha szomjazik, adj neki vizet” (21.

vers). *„Mert parazsat gyűjtesz a fejére, az Úr pedig visszafizeti, amit adtál” (22. vers).*

Mit jelent ez? Biztos vagyok benne, hogy a parázsgyűjtés nem volt rossz dolog, biztosan az akkori szokásokhoz kapcsolódott. Ha ismernénk őket, megérthetnénk, mit jelent parazsat gyűjteni valaki fejére, de semmiképp sem jelenthet gonosz dolgot.

Egyesek szerint ez azt jelenti, hogy az ellenséged szégyellni fogja majd magát, amikor ezt teszed.

Más szóval, amikor éhes az ellenséged, te pedig enni adsz neki, amikor pedig szomjas, inni adsz neki, arra indítod, hogy elszégyellje magát. Az Úr pedig visszafizeti, amit adtál. Ne arra gondolj tehát, hogy parazsat gyűjthetsz a fejére, hanem arra, hogy kedves és nagylelkű légy vele.

„Az északi szél esőt szül, a suttogó nyelv pedig haragos arcot” (23. vers).

„Jobb a háztető sarkán lakni, mint zsémbes asszonnyal együtt a házban” (24. vers).

Ezzel a példabeszéddel már foglalkoztunk korábban, de az írnokok idemásolták - úgy tűnik, tetszett nekik!

„Mint hideg víz a tikkadt embernek, olyan a messze földről kapott jó hír” (25. vers).

„Fölkavart forrás és romlott vizű kút: olyan az igaz, ha a bűnös előtt meginog” (26. vers).

„Igen sok mézet enni nem jó, hát a magunk dicsőségét keresni dicsőség?” (27. vers – Károli).

„Mint a város, amelynek csupa rés a kőfala, olyan az az ember, akinek nincs önuralma” (28. vers) – olyan emberről van szó, aki mindig kikel magából.

Uram, adj nekünk önuralmat!

PÉLDABESZÉDEK KÖNYVE

26-31. FEJEZET

Az első tizenkét igevers bizonyosan nem rátok vonatkozik, hiszen az ostobákról szól:

„Mint hó a nyárhoz és eső az aratáshoz, úgy nem illik az ostobához a dicsőség” (1. vers). A hóval nyáron, illetve az esővel aratáskor az a baj, hogy nem illik oda, mint ahogy az ostobához sem illik a dicsőség.

„Ahogyan elszáll a madár, és elrepül a fecske, úgy az ok nélküli átok sem teljesül” (2. vers) – itt azt mondja az Ige, hogy ha valaki ok nélkül meg akar átkozni téged, ne aggódj, mert úgysem teljesül. Sokan aggódnak amiatt, hogy valaki esetleg megátkozza őket, pedig nem kell félnünk, mert „az ok nélküli átok nem teljesül.” Arról nem szól az Ige, hogy mit várhatunk a megérdemelt átok esetében, itt mindenesetre az ok nélküli átokról van szó.

„Ostor való a lónak, zablá a szamárnak, és bot az ostobák hátának” (3. vers) – Salamon tehát nem tartotta túl sokra az ostobát.

A következő két példabeszéd úgy tűnik, ellentmond egymásnak:

„Ne felelj az ostobának a bolondságához illően, mert magad is hasonló leszel hozzá!” (4. vers) – más szóval ne bocsátkozz vitába az ostobával, mert csak az idődet pazarolod.

Vannak olyanok, akikkel egyszerűen nem érdemes vitába bocsátkozni. Így hát ne felelj az ostobának a bolondságához illően: amikor ostoba megjegyzést tesz, ne vágj vissza egy másik ostoba megjegyzéssel, mert akkor téged is saját kategóriájába sorol majd.

Úgy tűnik, a következő példabeszéd pontosan ennek az ellentettjét állítja, valójában azonban nincs köztük ellentmondás:

„Felelj meg az ostobának a bolondságához illően, hogy ne tarthassa magát bölcsnek” (5. vers).

Más szóval tehát, amikor válaszolsz az ostobának, ostoba kijelentéséhez illően felelj, vagyis világíts rá arra, hogy ostobaságot mondott, nehogy azt higgye ostobaságában, hogy bölcs.

„Lábát vágja le, és erőszakot szenved, aki ostobával küldd üzenetet” (6. vers).

„Lóg a béna ember lába, meg a példázat is az ostoba szájában” (7. vers).

„Mint aki követ köt a parittyába, úgy cselekszik, a ki a bolondnak tisztességet tesz” (8. vers).

Ha belegondolunk, ostobaság volna belekötni, beleerősíteni a követ a parittyába, hiszen akkor egy örökkévalóságon át lengethetnénk parittyánkat, mégsem tudnánk vele elhajítani a követ. Ugyanígy butaság volna tiszteletet adni az ostobának.

„Beleakad a tövis a részeg kezébe, meg a példázat is az ostoba szájába” (9. vers).

„Beleakad a tövis a részeg kezébe” – sokak szerint ez nem azt jelenti, hogy tövis áll a részeg ember kezébe anélkül, hogy azt észrevenné, hanem sokkal inkább arra utal, hogy a részeg ember tövissel a kezében veszélyes lehet, hiszen nem tudja irányítani, amit tesz. Ugyanígy lehet veszélyes a példázat is az ostoba szájában.

„Mint egy íjász, aki mindenkit megsebez, olyan az, aki ostobát fogad fel, vagy csavargókat fogad fel” (10. vers).

„Ahogyan a kutya visszatér okádására, úgy ismétli meg bolondságát az ostoba” (11. vers).

Úgy tűnik, Péter is utal erre az igeverstre a 2Péter 2:22-ben.

„Láttál olyan embert, aki bölcsnek tartja magát?” – eddig sok szó esett már az ostobákról, de az az ember, aki bölcsnek tartja magát, még az ostobáknál is rosszabb. „Láttál olyan embert, aki bölcsnek tartja magát? Több reményt fűzhetsz az ostobához, mint hozzá” (12. vers).

Elképzelhetőnek tartom, hogy az első 11 igevers előkészítette a 12. verset, vagyis mire az ember a 11. vershez ér, és látja, milyen szomorú, ha valaki ostoba, a 12. versben szembesülhet azzal, hogy aki bölcsnek tartja magát, még annál is rosszabb.

Salamon most az ostoba emberről a restre tér át. Ahogy a korábbi fejezetekben már láthattuk, Salamon sokat szól a Példabeszédek könyvében a lusta emberekről.

„*Ezt mondja a rest: oroslánkölyök van az úton, oroslán van a tereken!*” (13. vers) – ehhez hasonló példabeszéddel az előző héten is találkoztunk már egy korábbi fejezetben, a lényeg, hogy a lusta ember mindenféle kibúvókat keres, csak hogy ne kelljen dolgoznia.

A következő példabeszéd rendkívül érzékletesen fogalmaz: „*Forog az ajtó a sarkán, a rest meg az ágyán*” (14. vers) – a másik oldalára fordul, és tovább szunyókál.

Itt pedig már a lustaság végső stádiumát látjuk, ha valaki eljut erre a pontra, már nincs sok hátra az életéből, hamarosan belehal lustaságába:

„*Belenyújtja a rest a kezét a tálba, de arra is lusta, hogy a szájához vigye*” (15. vers).

„*Bölcsebbnek tartja magát a rest hét olyannál, aki értelmesen felel*” (16. vers) – más szóval, mennyire vak tud lenni az az ember, aki magát bölcsnek tartja. Bölcsebbnek tartja magát hét értelmes embernél is.

„*Kóbor kutyát ragad fülön, aki olyan perbe avatkozik, amihez semmi köze*” (17. vers) – aki fülön ragadja a kóbor kutyát, bizony bajba kerül.

„*Mint az eszeveszett ember, aki tüzes és halálos nyilakat lövöldöz, olyan az, aki becsapja embertársát, és aztán így szól: Hiszen csak tréfáltam!*” (18. vers).

„*Ha elfogy a fa, kialszik a tűz, ha nincs rágalmazó, megszűnik a viszály*” (19. vers).

A Példabeszédek könyvében a rágalmazóról is sokat olvashatunk.

„*A szén parázslík, a fa lángol, a viszálykodó ember pedig perpatvart szít*” (20. vers).

Ha az ember szeretné meggyújtani a szenet, ennek leggyorsabb módja, ha parázs mellé rakja, mert a szenet önmagában nehéz meggyújtani. Ha pedig fát dobunk a tűzre, akkor még erősebben ég majd a tűz – erről van itt szó. Ilyen a viszálykodó ember - perpatvart szít.

„*A rágalmazó szavai, mint a jó falatok, behatolnak a test belsejébe*” (22. vers).

„*Az ezüstmáz bevonja az agyagedényt, a sima ajak pedig a gonosz szívet*” (22. vers).

Abban az időben az agyagedényeket ezüstmázzal vonták be, hogy az edények csillogjanak tőle. Az edény így kívülről első ránézésre nagyon értékesnek látszott, de nem igazán volt az, hiszen a csillogó rész nem több mint egyszerű bevonat.

„Beszédével álcázza szándékát a gyűlölködő, míg magában alattomoságot gondol” (23. vers).

„Ha kedvesen szól ne higgy neki, mert hét utálatosság van szívében!” (24. vers).

„El lehet takarni a gyűlöletet csalással, de lelepleződik a gonoszság a gyülekezetben” (25. vers).

„Aki vermet ás, beleesik, és aki követ dob el, arra esik vissza” (26. vers) – bűneid következményét viselned kell.

„A hazug nyelvű gyűlöli az általa megrontott embert, és a hízelkedő száj romlást szerez” (27. vers - Károli). Hány embert tett már tönkre a hízelgő száj!

27. fejezet: *„Ne dicsekedj a holnapi nappal, mert nem tudod, mit hoz az a nap!”* (1. vers).

Jakab levele is foglalkozik ezzel a gondolattal: *„Tehát akik azt mondjátok: Ma vagy holnap elmegyünk abba a városba, és ott töltünk egy esztendőt, kereskedünk és nyereséget szerzünk, azt sem tudjátok, mit hoz a holnap! (...) Inkább ezt kellene mondanotok: Ha az Úr akarja és élünk, és azt vagy azt fogjuk cselekedni”* (13-15. vers).

Jézus is szól arról az emberről, aki miután bő termést hozott földje *„így gondolkodott magában: Mit tegyek? Nincs hova betakarítanom a termésemet. Majd így szólt: Ezt teszem: lebontom csűreimet, nagyobbakat építek, oda takarítom be minden gabonámat és javamat, és ezt mondom a lelkemnek: Én lelke, sok javad van sok évre félretéve, pihenj, egyél, igyál, vigadozzál! Isten azonban azt mondta neki: Bolond, még az éjjel elkéri tőled a lelkedet, kié lesz akkor mindaz, amit felhalmoztál?”* (Lukács 12:17-20).

„Ne dicsekedj a holnapi nappal, mert nem tudod, mit hoz az a nap!”. Jézus arra is kér bennünket, hogy ne aggódjunk azon, mit hoz a holnap, illetve hogy mit fogunk enni, inni és magunkra öltetni. *„Ne aggódjatok tehát a holnapért, mert a holnap majd*

aggódik magáért: elég minden napnak a maga baja” (Máté 6:34). Ne aggódj tehát, de ne is dicsekedj a holnappal, hiszen nem tudhatod, mit tartogat számodra az Úr.

A következő példabeszéd nagyszerű:

„Más dicsérjen téged, ne a te szájad, az idegen, és ne a te ajkad!” (2. vers).

„Súlyos a kő, és nehéz a homok, de a bolond bosszantása mindkettőnél nehezebb” (3. vers).

„Kegyetlen indulat a túlradó harag, de ki állhat meg a féltékenységgel szemben?” (4. vers) – a túlradó harag is kegyetlen indulat, de mennyire pusztító tud lenni a féltékenység, vagy az irigység!

„Jobb a nyílt feddés a titkolt szerelemnél” (5. vers).

Milyen erőteljes kijelentés ez: *„Jó szándékúak a baráttól kapott sebek, de csalárd a gyűlölködőknek a csókja”* (6. vers).

„Jóllakott ember még a lépes mézet is eltapossa” – amikor az ember tele van, semmi többre nem vágyik, édes mézre biztosan nem.

„De az éhes embernek még a keserű is édes” (7. vers).

„Mint a madár, amely elhagyja fészkrét, olyan az az ember, aki elhagyja lakóhelyét”

„Az olaj és a jó illat vidámít, de a jó barát lélekből jövő tanácsa is” (9. vers).

Micsoda érték az a barát, aki őszinte tanácsot ad! Sok olyan ember létezik, aki csak látszólag kér mástól tanácsot, valójában azonban nem tanácsra vágyik. Gyakran jönnek oda hozzám is emberek, és azt mondják, beszélniük kell velem. Én pedig megpróbálom elmagyarázni nekik, hogy sajnos folyamatosan nagyon kevés időm van, ami még nincs betáblázva.

A korai egyházban is problémák támadtak, ahogy a gyülekezet elkezdett növekedni, mert az emberek panaszaikkal az apostolokhoz fordultak. Azt mondogatták, hogy a görögül beszélő zsidók özvegyeit mellőzik a gyülekezetben, mert kevesebb segítségben részesülnek. Nagy volt tehát a nyomás, hogy Péter és János és más apostolok szolgáljanak az asztaloknál, és biztosítsák, hogy az említett özvegyek ugyanannyit kapnak, mint a héber özvegyek.

Így hát a vezetők elhatározták, hogy kiválasztanak maguk közül hét férfit, telve Lélekkel és bölcsességgel, hogy ők felügyeljék a gyülekezeti javak elosztását, hogy az apostolok megmaradhassanak az imádkozás és az ige szolgálatánál. Az apostolok istenfélő férfiakat jelöltek ki – Istvánt, Fülöpöt és másokat – hogy az asztaloknál szolgáljanak. Így azzal foglalkozhattak, amire Isten elhívta őket – hogy várjanak az Úrra, hogy imádkozzanak, hogy tanulmányozzák az Igét, hogy tanítani tudják Krisztus testét.

Csodálatos, hogy itt a Golgotában sikerült prioritásokat felállítanunk, ezeken belül pedig Isten engem nem igazán arra hívott el, hogy tanácsadó legyek. Nem erre adott nekem ajándékot, nincs elég türelmem ahhoz, hogy jó tanácsadó lehessen, és nincs elég bölcsességem sem. Isten arra hívott el engem, hogy az Igét hirdessem. Könnyű lenne a nyomásnak engedve betölteni az egész naptáramat hétfőn reggel kilenctől péntek este nyolcig tanácsadási alkalmakkal – egyik jönne a másik után, hiszen sok ember hív fel, hogy szeretne velem beszélni. Így azonban egyáltalán nem maradna időm a családomra, Isten Igéjére, imádságra, és arra, hogy csak várjak az Úrra, úgyhogy amikor kiállnék a gyülekezet elé, nem lenne mit mondanom.

Isten prioritásokat állított fel a testen belül, amikor tehát odajönnek hozzám emberek, és azt mondják, beszélniük kell velem, elmondom nekik, hogy vannak tanácsadóink a gyülekezetben. Erre azt mondják, velük már beszéltek. Itt megállok egy pillanatra, és felteszem nekik a kérdést, hogy ha már beszéltek a tanácsadókkal, miért akarnak velem is beszélni?

Valószínűleg azért akarnak velem is beszélni, mert nem tetszett nekik, amit a tanácsadóktól hallottak, mert nem azt hallották, amit hallani akartak. Így most abban reménykednek, hogy találunk valakit, aki azt mondja, amit hallani akarnak. De az igazi tanácsadás nem erről szól, sokan pedig csak látszólag vágnak tanácsra, valójában azonban megerősítést kívánnak, hogy nyugodt szívvel megtehessek azt az ostobaságot, amire készülnek, és véghezvihessék, amit már egyébként is a fejükbe vettek. „De a jó barát lélekből jövő tanácsa” jó illat.

„Barátodat és apád barátját ne hagyd cserben! Ne menj testvéred házába, mikor bajban vagy! Többet ér a közeli szomszéd a távoli testvérnél.”

Ez azt feltételezi, hogy a testvéred például az ország túlsó felében lakik, így érdekesebb a szomszédhoz, vagy egy barátához fordulni segítségért, mint átutazni az országot. *„Többet ér a közeli szomszéd a távoli testvérnél.”*

„Légy bölcs, fiam, és vidíts fel engem, hogy megfelelhessenek annak, aki gyaláz” (11. vers).

„Ha az okos látja a veszedelmet, elrejtőzik, az együgyűek pedig belekeverednek, és megjárják” (12. vers).

A 22. fejezetben lényegében ugyanezt olvashattuk. Emlékezzünk csak vissza, hogy ezeket a példabeszédeket Ezékiás emberei gyűjtötték, és egyes korábban említett példabeszédeket megismételtek.

„Vedd el ruháját, mert kezességet vállalt másért, és zálogold meg az idegenért!” (13. vers) – ez a példabeszéd is elhangzott már korábban, mégpedig a Pédabeszédek 20:16-ban.

„Aki kora reggel nagy hangon áldja embertársát, átoknak veszik azt tőle” (14. vers) – én bizony nem akarom, hogy például valaki hajnali ötkor hívjon fel telefonon, hogy megáldjon!

A Bibliaiskolában volt egy fiú, aki a mellettünk lévő szobában lakott. Valami énekversenyt nyert évekkor korábban Los Angelesben, és nyert ösztöndíjat is egy zeneakadémiára, hogy operaénekesnek tanulhasson. Amikor otthon volt, mindig énekelt, de voltak más különleges jellemzői is. Többek között neki is sokszor idéztünk ezt a példabeszédet, mert ő is korán szokott kelni, és azonnal rázendített. El sem tudjátok képzelni, milyen hangosan tudott énekelni – volt hangja, az biztos! Mindig azt kiáltotta teli torokból öblös hangján, hogy *„Áldott legyen az Úr!”*. Amikor azonban ezt valaki kora reggel teszi, egyáltalán nem áldásként hat, sokkal inkább átokként.

„A záporoső idején csepegő háztető és a zsémbes asszony egyformák” (15. vers) – idegesítő lehet. Majd így folytatja a zsémbes asszonyról: *„aki feltartóztatja, szelet tartóztat fel, és jobbával olajat fog meg”* (16. vers).

„Vassal formálják a vasat, és az egyik ember formálja a másikat” (17. vers) – mi tehát élesítjük egymást.

„Aki a fügefát gondozza, az eszi a gyümölcsét, és aki gondoskodik uráról, azt megbecsülik” (18. vers).

„Ahogyan a víz tükrözi az arcot, úgy tükröződik a szívben az ember” (19. vers) – mint amikor a tiszta vízben látjuk önmagunk tükörképét.

„Amilyen telhetetlen a halál és az elmúlás helye, éppoly telhetetlen az emberi szem” (20. vers) – ez a példabeszéd nagyon fontos.

Az emberi szem telhetetlen – mindig valami új meghódítandó dolgot keres.

„Ami az ezüstnek az olvasztótégely és az aranyak az olvasztókemence, az az embernek a jó hírneve” (21. vers).

„Ha apróra töröd is a bolondot mozsárban, mozsártörővel, akkor sem megy ki belőle a bolondság” (22. vers).

A következő öt példabeszéd összetartozik: „Ismerd meg juhaidat egyenként, törődj gondosan a nyájakkal, mert a kincs nem marad meg örökké, sem az ékszer nemzedékről nemzedékre! Amikor behordják a szénát, előtűnik a sarjú, és mikor begyűjtik a hegyekről a takarmányt, akkor a bárányokért ruhát, a kecskékért mezőt vehetsz, és elég lesz kecsketejed eledelre, házad népe eledelére és szolgálóid megélhetésére” (23-27. vers) – legyünk tehát szorgalmasak, törődjünk nyájunkkal, vagyonunkkal.

„Futnak a bűnösök, ha nem üldözik is őket, de az igazak biztosnak érzik magukat, mint egy oroszlán” (1. vers) – ez a példabeszéd szembeállítja a bűnöst az igazzal, korábban számos hasonló példabeszéddel találkoztunk már.

„Sok a vezető, ha pártütés van az országban, míg egy értelmes és okos ember soká fenntartja a rendet” (2. vers).

Amikor gonoszság honol az országban, sok a kormányváltás, vagy sok dinasztia váltja egymást, de az értelmes és okos ember hosszú időre megőrzi pozícióját, és fenntartja a rendet.

„Ha a szegény ember a nincstelenek elnyomója, olyan az, mint a felhőszakadás, mely után nincs kenyér” (3. vers).

„Akik elhanyagolják a tanítást, dicsérik a bűnösöket, de akik megfogadják a tanítást, ellenük támadnak” (4. vers).

„A rossz emberek nem értik meg a törvényt, de akik keresik az Urat, egészen megértik” (5. vers) –

Erről az 1Korithus jut eszembe, ahol Pál kijelenti, hogy *„a nem lelki ember pedig nem fogadja el az Isten lelkének dolgait, mert ezeket bolondságnak tekinti, sőt megismerni sem képes: mert csak lelki módon lehet azokat megítélni” (2:14).*

A rossz emberek tehát nem értik meg a törvényt, azoknak azonban, akik keresik az Urat, Isten megértést ad.

„Jobb a feddhetetlenül élő szegény annál, aki gazdag, de görbe utakon jár” (6. vers).

„Aki ügyel a tanításra, értelmes fiú az, de aki a dőzsölőkkel tart, szégyent hoz apjára” (7. vers).

„Aki kamattal és uzsorával gyarapítja vagyonát, annak gyűjt, aki könyörül a nincsteleneken” (8. vers).

„Aki kamattal és uzsorával gyarapítja vagyonát” – Isten elveszi tőle, és szétosztja a szegények között.

„Aki elfordítja a fülét, és nem hallgat a tanításra, annak még az imádsága is utálatos” (9. vers) – bizonyos esetekben tehát az ima utálatos.

Mi úgy tekintünk az imára, mint a keresztény élet talán legfontosabb tevékenységére – az ima a legszorosabb közösség Istennel. Úgy tűnik azonban, hogy imáink utálatosak is lehetnek. Ha ugyanis figyelmen kívül hagyom Isten törvényeit, ha nem engedelmeskedem Istennek, imáim mit sem érnek.

Az Ige azt írja, hogy *„nem az Úr keze rövid ahhoz, hogy megsegítsen, nem az ő füle süket ahhoz, hogy meghallgasson, hanem a ti bűneitek választottak el titeket Istenetektől, a ti vétkeitek miatt rejtette el orcáját előletek, és nem hallgatott meg” (Ézsaiás 59:1-2).*

A zsoltáríró ezt mondja a 66. zsoltárban: *„Ha álnok szándék lett volna szívemben, nem hallgatott volna meg az Úr”* (18. vers). Az ima tehát lehet hamis dolog is – utálatos. Lehet, hogy azt mondod: „Nem vagyok jó ember, de imádkozom!” Ha azonban imádkozol, miközben vér tapad kezedhez, és véres kezeket emelsz fel az Úrhoz, Isten nem fogja meghallani az imád, a bűnöd ugyanis elválaszt Istentől. Nem arról van szó, hogy Isten nem tudja meghallani az imád, hanem arról, hogy nem akarja. Ebben az esetben ugyanis az ima hamis dolog, és utálatos.

„Aki a becsületeseket rossz útra csábítja, maga esik a verembe, de a feddhetetlenekre szép örökség vár” (10. vers).

„A gazdag ember bölcsnek tartja magát, de a nincstelen, ha értelmes, átlát rajta” (11. vers).

„Ha az igazak vigadnak, az nagy dicsőséget jelent, ha a bűnösök kerülnek felül, keresni kell az embereket” (12. vers).

„Aki takargatja vétkeit, annak nem lesz jó vége, aki pedig megvallja és elhagyja, az irgalmat nyer” (13. vers). Sok ember inkább takargatja vétkeit, pedig annak nem lesz jó vége! Isten maga is azt mondja, hogy az embert utoléri bűne. Aki azonban megvallja és elhagyja vétkeit, irgalmat nyer.

János ezt írja: *„Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűnünk, önmagunkat csaljuk meg, és nincs meg bennünk az igazság. Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő, megbocsátja bűneinket, és megtisztít minket minden gonoszságtól”* (1János 1:8-9). Valld meg bűneidet és hagyd el őket, Isten pedig irgalmas lesz hozzád!

Ez a példabeszéd is arra figyelmeztet, hogy ostobaság bűneinket takargatni, mert attól még nem ússzuk meg a dolgot! Akkor tesszük a legjobban, ha megvalljuk és elhagyjuk bűneinket, mert akkor irgalmat találunk, ha azonban ezt nem tesszük meg, felelnünk kell értük.

„Boldog ember az, aki mindig istenfélő, de a kemény szívű bajba esik” (14. vers).

„Olyan a szegény népen uralkodó bűnös, mint a morgó oroszlán és az éhes medve” (15. vers).

„Ha esztelen a fejedelem, nagy lesz az elnyomás, de ha gyűlöli a nyereszkedést, hosszú ideig él” (16. vers).

„Akit vérontás bűne terhel, hadd fusson a síríg, ne segíts neki!” (17. vers).

„Aki feddhetetlenül él, az segítséget kap, de aki görbe utakon jár, egyszer csak elbukik” (18. vers).

„Aki műveli a földjét, annak elég kenyér jut, de aki hiábavalóságokat hajhász, annak szegénység jut” (19. vers).

„A megbízható ember bőven kap áldást, de a gazdagságra törő nem marad büntetlenül” (20. vers).

„A személyválogatás nem jó dolog, egy falat kenyérért is vétékbe viheti az embert” (21. vers).

Jakab is arra int bennünket, hogy ne legyünk személyválogatók. Arra is rámutat, hogy amikor szegény lép be közénk a gyülekezetbe, hajlamosak vagyunk a sarokba tessékelni, ha azonban valaki fényes ruhában érkezik, előkelő helyre ültetjük. Ha te is ezt teszed, személyválogató vagy. Mivel azonban Isten nem személyválogató, részünkről sem helyes, ha ily módon különbséget teszünk ember és ember között.

„Vagyont akar szerezni a kapzsi ember” – gyorsan akar meggazdagodni – „de nem tudja, hogy ínségbe jut” (22. vers).

Számos „hogyan gazdagodjunk meg” – módszer, vagy inkább csalás létezik mindenfelé. Ha azonban gyorsan, ilyen módszerekkel akarsz meggazdagodni, ínségbe jutsz.

Sok ember megy el például Las Vegasba, hogy gyorsan meggazdagodhasson, hiszen néhanapján valaki megüti a jackpotot, ilyenkor az újságok címlapjára kerül, esete pedig mindenki tudomására jut az egész országban.

Arról azonban nem tudósítanak az újságok, hogy további 280 000 ember úgy hagyta el Las Vegast, hogy az óráját is áruba kellett bocsátania, hogy üzemanyagot vegyen, amivel egyáltalán elindulhat hazafelé. Minden nyertesre ezer vesztes jut. Aki tehát gyorsan akar meggazdagodni, csak ínség lesz osztályrésze.

„Aki figyelmezteti az embereket, az végül kedvesebb lesz annál, aki csak hízeleg” (23. vers).

„Aki meglopja apját és anyját, és azt gondolja, hogy az nem bűn, cinkosa az a gonosztevőnek” (24. vers).

„A telhetetlen ember vizályt szít, de aki az Úrban bízik, az gyarapodik” (25. vers) – nagyon tetszik ez nekem!

„Aki a maga eszében bízik, ostoba” – ez érdekes. Vajon miért? Mert az Igében azt olvashatjuk, hogy „csalárdabb a szív mindennél, javíthatatlan, ki tudná kiismerni?” (Jeremiás 17:9). Mivel tehát kiismerhetetlen a szívünk, ostobaság lenne abban bízunk.

„De aki bölcsen él, az megmenekül” (26. vers).

„Nem fog szűkölködni az, aki ad a szegénynek, de aki elfordítja tőle tekintetét, azt sok átok ér” (27. vers).

„Ha fölemelkednek a bűnösök, elrejtőzik az ember, de ha azok elpusztulnak, sokan lesznek az igazak” (28. vers).

„Aki a fenyítés ellenére is nyakas marad, hirtelen gyógyíthatatlanul összetörik” (1. vers) – nagyon súlyos kijelentés ez.

„Aki a fenyítés ellenére is nyakas marad” – hányszor dorgált már meg téged is Isten a bűnödért, te pedig megkeményítetted a szíved, és visszamentél ugyanabba a dologba, újra és újra elkövetted ugyanazt! Ha azonban te megkeményítetted a szíved, hirtelen elpusztulsz, összetörsz gyógyíthatatlanul. Ez bizony nagyon súlyos! Szörnyű, amikor Isten azt mondja, ennyi volt, erre már nincs orvosság, és elengedi azt az embert.

„Ha az igazak jutnak hatalomra, örül a nép, de ha a bűnösök uralkodnak, nyög a nép” (2. vers).

„Aki szereti a bölcsességet, örömet szerez apjának, de aki paráznákkal barátkozik, elpazarolja vagyonát” (3. vers).

„Igazsággal tartja fenn országát a király, de ha ajándékot fogad el, romba dönti azt” (4. vers).

„Aki hízeleg embertársának, hálót vet annak lába elé. A gonosz embert csapdába juttatja vétek, az igaz pedig ujjongva örül” (5-6. vers).

„Az igaz megérti a nincstelenek ügyét, a bűnös azonban nem tudja megérteni” (7. Vers).

„Az öntelt emberek fellázítják a várost, a bölcsek pedig lecsillapítják a haragot” (8. vers) – volt már erre példa korábban a Bibliában, amikor öntelt gúnyolódók harcba vitték a várost, a bölcsek tanácsa azonban megóvta a várost és az embereket a pusztulástól.

Emlékezzünk csak, amikor Dávid ételt kért embereinek Nábáltól. Dávid emberei Nábállal voltak, védelmezték őt, amikor pedig Dávidnak ételre volt szüksége, Nábálhoz fordult, ő azonban így válaszolt: *„Ki az a Dávid, ki az az Isai fia?”* (1Sámuel 25:10). Ennek hallatán feldühödött Dávid, és már indult is embereivel, hogy elpusztítsa Nábált, amikor Nábál felesége, Abigail kereste meg, és így szólt:

„Kérlek, uram, ne törődj Nábállal, ezzel a megátalkodott emberrel, mert olyan ő, amilyen a neve. Bolond a neve és bolondságot csinál” (1Sámuel 25:25). Majd pedig sok étellel ajándékozta meg Dávidot. Akkor ezt mondta Dávid Abigailnak: *„Áldott az Úr, Izráel Istene, hogy elém küldött most téged. Áldott a te okosságod, és áldott vagy te magad is, mert megakadályoztál ma a vérontásban és abban, hogy magam segítsek magamon” (1Sámuel 25:32-33).*

„Az öntelt emberek fellázítják a várost, a bölcsek pedig lecsillapítják a haragot.” „A bölcs ember vitatkozik az ostobával, az pedig hol háborog, hol nevet: nem marad nyugton” (9. vers).

„A vérszomjas emberek gyűlölik a feddhetetlent, a becsületesek pedig gondoskodnak róla” (10. vers).

„Egész indulatát szabadjára ereszti az ostoba, de a bölcs végül is lecsendesíti” (11. vers).

„Ha az uralkodó hallgat a hazug beszédre, minden szolgája bűnössé válik” (12. vers).

„A szegény és zsarnok egymás mellett élnek, de mindkettő az Úrtól kapta szemevilágát” (13. vers).

„Ha a király igazságosan ítéli a nincsteleneket, trónja mindvégig szilárdan áll” (14. vers).

A 15. és a 17. vers a gyermekekre vonatkozik: „A bot és a fenyítés bölccsé tesz, a kényeztetett gyermek pedig szégyent hoz anyjára” (15. vers). „Fegyelmezd fiadat, akkor nyugodt lehetsz felőle, sőt örömet találsz benne” (17. vers).

16. vers: „Sok ott a bűn, ahol sok a bűnös, de az igazak meglátják azok bukását.”

18. vers: „Ha nincs kijelentés, elvadul a nép” – szükség van kijelentésre, vízióra, hogy az Úr munkáját végezhessek. „Ha nincs kijelentés, elvadul a nép, de boldog lesz, ha megfogadja a tanítást” – ennek a példabeszédnek az első felét gyakran idézik.

„Pusztá szóból nem okul a szolga, még ha megérti, akkor sem ad rá semmit” (19. vers).

„Láttál-e már elhamarkodott beszédű embert? Több reményt fűzhetsz az ostobához, mint hozzá” (20. vers).

„A ki lágyan neveli gyermekességétől fogva az ő szolgáját, végre az lesz a fiú” (21. vers – Károl) – olyanná válik, mint saját fiad.

„A haragos ember viszályt szít, az indulatos ember sok bűnt követ el” (22. vers).

„Megalázza kevélysége az embert, az alázatos lelkűt pedig tisztelet övezi” (23. vers).

„Aki a tolvajjal tart, önmaga ellensége, és az is, aki átkozódást hall, de nem jelenti” (24. vers).

„Az emberektől való rettegés csapdába ejt, de aki az Úrban bíz, az oltalmat talál” (25. vers).

„Az emberektől való rettegés csapdába ejt” – még nagy embereket is arra indít, hogy helytelen dolgokat tegyenek. Abímelektől való félelmében tett úgy Ábrahám, mintha Sára a testvére lenne. Az emberektől való rettegés csapdába ejt. Mivel Dávid, aki szememben nagy hős, félt Ákistól, Gát királyától, örültek tetette magát. Láthatjuk tehát, mit művel a félelem még a nagy emberekkel is.

Itt van Dávid, aki az ajtószárnyakra firkált és nyálát szakállára csurgatta, őrjöngött és eszelősként viselkedett, pusztán azért, mert rettegett a királytól. *„Az emberektől való rettegés csapdába ejt, de aki az Úrban bíz, az oltalmat talál.”* Nem kell tehát félnünk az emberektől, viszont mindenképpen az Úrban kell bízunk!

„Sokan igyekeznek az uralkodó elé, pedig az Úr szolgálat igazságot az embernek” (26. vers) – az igazi döntést Isten hozza meg.

„Utálják az igazak az álnok embert, a bűnös meg a helyes úton járót utálja” (27. vers).

Itt fejeződnek be azok a példabeszédek, amelyeket Ezékiás írnokai gyűjtöttek össze.

A 30. fejezetben Ágúr beszédeit olvashatjuk.

„Ágúrnak a masszái Jáke fiának beszéde” – azt sajnos nem tudom, ki is volt ő, vagy hogy ki volt édesapja, Isten azonban úgy látta jónak, hogy ezek a mondások is belekerüljenek az Igébe.

„Így szól ez a férfi: Elfáradtam, Istenem! Elfáradtam, Istenem! Végem van! Mert minden embernél tudatlanabb vagyok, nincs emberhez illő értelmem” (1-2. vers).

„Nem tanultam bölcsességet, és nem ismerem a szent dolgok tudományát” (3. vers).

Ez a férfi tehát nem büszkélkedik semmiféle tudással, doktori címmel, vagy bármi mással. Azt mondja, tudatlanabb minden embernél, nincs emberhez illő értelme, a továbbiakban azonban nagyon komoly kérdéseket tesz fel:

„Ki ment fel az égbe, és ki szállott le onnan?”- az emberek közül vajon bárki is? *„Ki szedte össze markába a szelet, ki kötötte köntösébe a vizet?”* – egy ember sem. *„Ki határozta meg az egész föld határait?”* – egy ember sem, hiszen itt Istenről beszél!

Pál az írja: *„Felment a magasságba, foglyokat vitt magával, ajándékot adott az embereknek”* (Efezus 4:8).

Tehát: „*Ki ment fel az égbe, és ki szállott le onnan? Ki szedte össze markába a szelet, ki kötötte köntösébe a vizet? Ki határozta meg az egész föld határait? Talán tudod, hogy mi a neve, vagy mi a fiának a neve?*” (4. vers).

Érdekes, hogy azt kérdezi, mi a neve, és még érdekesebb, hogy felteszi a kérdést, mi a fiának a neve – és itt Isten fiára utal.

Érdekes, hogy Istenre jellemző dolgokról beszél, majd pedig megkérdezi, mi a neve – a neve természetesen Jahve. És mi fiának neve? Jehova Shua – Jézus.

„*Istennek minden szava színigaz, pajzsa ő a hozzá menekülőknél*” (5. vers).
„*Ne tégy hozzá szavaihoz semmit, mert megcáfol, és hazugságban maradsz!*” (6. vers) – ne tégy hozzá Isten szavaihoz.

Mózes ötödik könyvében, miután Isten megadta a törvényt, arra is figyelmezteti a népet, hogy ne vegyenek el belőle, és ne is adjanak hozzá – a zsidók mégis 60 kötetnyi törvényértelmezést írtak, a Talmudot.

Itt ismét azt olvassuk, hogy Isten szava színigaz, illetve hogy ne tegyünk hozzá semmit szavaihoz, mert Isten megcáfol, és hazugságban maradunk. A Jelenések könyvének végén Isten komoly figyelmeztetést intéz azokhoz, akik hozzátesznek, vagy elvesznek abból, ami a könyvben szerepel: „*Ha valaki hozzátesz ezekhez, arra az Isten azokat a csapásokat bocsátja, amelyek meg vannak írva ebben a könyvben, ha pedig valaki elvesz e prófétai könyv igéiből, attól az Isten elveszi osztályrészét az élet fájából, a szent városból és mindabból, ami meg van írva ebben a könyvben*” (Jel. 22:18-19).

Nagyon komoly dolog az, amikor valaki azt állítja magáról, Isten nevében szól. Jaj annak, aki az Úr nevében szól, amikor nem szólt az Úr! Isten felsorolja az Igéjében, mi vár azokra, akik az Úr nevében szólnak, amikor Isten nem is szólt.

Péter levelében azt írja: „*Az ő isteni ereje megajándékozott minket mindazzal, ami az életre és a kegyességre való*” (2Péter 1:3).

Nincsen tehát többre szükségünk, mint amit Isten Igéje nyújt nekünk, mert mindent megadott nekünk Isten, amire szükségünk van az élethez. Nincsen hát szükségünk valamiféle új kinyilatkoztatásra.

Egyesek azt állítják, Isten nevében szólnak, például a katolikus egyház nagyon magasra emelte a pápát, így sokan őt feddhetetlennek tartják, és úgy elfogadják minden szavát, mintha az egyenesen Istentől származna.

A mormonok esetében is azt látjuk, hogy prófétáik és vezetőjük állítólag Isten szavait szólja, az egyház tagjainak pedig el kell fogadniuk szavaikat mint Isten Igéjét. Ők pedig igazukat érvekkel is alá tudják támasztani. Azt mondják, miért ne szólna ma is Isten az emberekhez stb., sőt azt állítják, hogy napjainkban Isten a prófétákon keresztül szól hozzánk.

A lényeg azonban akkor is az, amit az Igében olvashatunk:

„Ne tégy hozzá szavaihoz semmit, mert megcáfol, és hazugságban maradsz!”

Egyesek tehát azt állítják magukról, hogy Isten szavait szólják. Azután pedig megjelenik valaki más, és gyakran megcáfolja, amit az előző mondott. És ő is azt állítja magáról, hogy Isten szavát szólja.

Brigham Young például, a mormon egyház egyik prófétája és vezetője, állítólag Isten szavait szólva sok olyan radikális kijelentést tett, amit ma már tagad az egyház.

Young azt tanította, hogy Ádám az ő istenük, az egyetlen isten, akihez közük van. Azt is kijelentette, hogy vannak olyan bűnök, amelyek kiengesztelésére nem elég Jézus Krisztus vére, így az embernek saját vérét is ki kell ontania ahhoz, hogy bizonyos bűnökre bocsánatot nyerjen. Sőt hozzátette, hogy barátainak szívességet tesz az azzal, ha ontod a vérüket, mert így bűneik megbocsáttatnak.

A mormonok ma már tagadják, hogy saját vérünket kellene ontanunk ahhoz, hogy bűnbocsánatot nyerjünk, korábban azonban éppen saját prófétájuk hirdette ezt. Tudjuk, hogy Isten nem gondolja meg magát egyik pillanatról a másikra, így amikor valaki azt állítja magáról, hogy Isten szavait szólja, amikor Isten nem is szólt, arról az emberről általában kiderül, hogy hazudik. Istennek tehát minden szava színgáz, nem változik, az emberek azonban sokszor állítólagosan Isten szavait szólják, amikor Isten nem is szólt.

„Két dolgot kérek tőled, mielőtt meghalok, ne tagadd meg tőlem: Óvj meg a hiábavaló és hazug beszédőt!” – ez Ágúr imádsága Istenhez – „se szegénységet, se gazdagságot ne adj nekem! Adj annyi eledelt, amennyi szükséges, hogy jóllakva

meg ne tagadjalak, és ne mondjam: Kicsoda az Úr? Él se szegényedjek, hogy ne lopjak, és ne gyalázzam Istenem nevét!” (7-9. vers).

Ágúr egy átlagos életet kér az Úrtól – nem szeretne gazdagságot, nehogy megtagadja Istent, de nem szeretne elszegényedni sem, nehogy lopnia kelljen, hogy szükségleteiről gondoskodni tudjon.

„Ne rágalmazd a szolgát ura előtt, mert megátkoz, és bűnhődni fogsz!” (10. vers). „Micsoda népség az, amely átkozza apját, és anyját nem áldja! Micsoda népség az, amely tisztának tartja magát, pedig ki sem mosták szennyéből! Micsoda népség az, amely kevély szemű és fennhéjázó tekintetű! Micsoda népség az, amelynek fogai kardok és agyari kések! Megennék a nyomorultakat a földön, a szegényeket az emberek között!” (11-14. vers).

„A piócának két lánya van: add ide, add ide! Ez a három nem lakik jól, sőt négy nem mondja, hogy elég: A holtak hazája” – hiszen minden nap hálnak meg emberek – „és a meddő asszony, a föld, amely sohasem telik el vízzel, és a tűz, mely nem mondja, hogy elég” (15-16. vers).

„Aki gúnyolja apját, vagy engedetlenül megveti anyját, annak szemét kivájják a patak menti hollók, vagy megeszik a sasok” (17. vers).

„Ez a három dolog csodálatos előttem, sőt négy dolgot nem értek: A sasnak az útját az égen, a kígyó útját a kősziklán, a hajó útját a mély tengeren és a férfi útját a leánnya” (18-19. vers).

„Ilyen a házasságtörő nő útja: eszik aztán megtörli a száját, és ezt mondja: ne tettem semmi rosszat!” (20. vers).

„Három dolog miatt rendül meg a föld, sőt négyet nem bír elviselni: Ha szolgából király lesz, ha a bolond teleeszi magát, ha a megvetett nő férjhez megy, és ha a szolgáló úrnője örökébe lép” (21-23. vers).

„Van négy kicsi állat a földön, amelyek mégis nagyon okosak” (24. vers) – négy apró állat, akik mégis okosak.

„Nem erős a hangyák népe, mégis beszerzik nyáron az eledelüket. Nem hatalmas a mormoták népe, mégis sziklák közt építenek házat. Nincs királyuk a

sáskáknak, mégis rendezetten vonulnak mindnyájan. Kézze is megfogható a gyík, mégis ott van a királyi palotákban” (25-28. vers).

A hangyáktól azt tanuljuk, hogy bölcs dolog felkészülni a jövőre – a hangyák gyűjtögetnek nyáron, mert valahogy érzik, hogy eljön az idő, amikor nem lesz mit enniük, így időben feltöltik raktárkészleteiket.

Jézus is arra buzdít bennünket egyik érdekes példabeszédében, hogy használjuk azt, amink most van, mégpedig fektessük be az örökkévalóságba - bölcs ember az, aki így tesz. A hangyák is erre tanítanak bennünket – készüljünk fel a jövőre.

A mormotáktól azt tanulhatjuk, hogy ismerjük fel saját gyengeségünket, és oda meneküljünk, oda bújjunk, ami erősebb nálunk. A mormoták a sziklák között építenek házat – mi is tudatosítsuk hát, hogy védtelenek vagyunk, és építsük házunkat a kősziklára, Jézus Krisztusra.

A sáskák azért bölcssek, mert együttműködnek. Egymagában a sáska nem képes pusztítani, de amikor hatalmas falkákban vonulnak, mindent letarolnak. Bárcsak a gyülekezet is megtanulná, milyen fontos lenne együttműködni, és együtt előremozdítani Isten országát.

Végül pedig a gyík is említésre kerül – kézzel is megfogható, ott van a királyi palotákban. Nekünk is meg kell ragadnunk Isten ígéreteit, ahogy az Ószövetségben is tették, hogy egy napon mi is a király palotájában lakhassunk.

„Ez a három lépked szépen, sőt négynek szép a járása: Az oroszlán a legerősebb állat, mely nem riad vissza senkitől, a fölingerelt ló meg a kecskebak és a hadserege élén álló király” (30-31. vers).

„Ha fennhéjazásból bolondságot követtél el, és rájöttél, tedd kezedet a szádra! Ha tejfölt köpülnek, vaj lesz belőle, ha az orrot erősen fújják, vér jön belőle, és ha haragot szítanak, per lesz belőle” (32-33. vers).

Ezek tehát Ágúrnak, Jáke fiának szavai, aki nem büszkélkedik saját bölcsességével.

„Lemúél masszái király beszéde, amelyre anyja tanította” (1. vers) – itt tehát egy istenfélő édesanya tanácsairól van szó, amelyeket fiának ad.

Egyesek szerint Lemúél Salamon, ezek a példabeszédek pedig Betsabé Salamonhoz intézett szavai, de a teológusok véleménye ebben a kérdésben mind a mai napig megoszlik.

„Lemúél masszái király beszéde, amelyre anyja tanította. Mit mondjak, fiam, méhemnek gyermeke, akiért fogadalmat tettem? Ne vesztegesd erődöt nőkre, ne járj azokhoz, akik királyokat rontanak meg! Lemúél! Nem illik a királyokhoz a borivás, sem a fejedelmekhez a szeszes ital kívánása” (1-4. vers).

Az Újszövetségben azt találjuk, hogy aki vezető volt a gyülekezetben, nem fogyaszthatott bort. „Igaz ez a beszéd: Ha valaki püspökséget kíván, jó dolgot kíván. Szükséges annakáért, hogy a püspök feddhetetlen legyen (...) nem borozó” (1Tim. 3:1-3).

A bor tehát tiltva volt a gyülekezeti vezető számára.

Itt pedig azt írja az Ige, hogy nem illik a királyokhoz a borivás – vagyis a vezető pozícióban lévőkhöz. Vajon miért? Mert Isten nem akarja, hogy bármiféle hamis ösztönző ködösítse az elménket, nem akarja, hogy bármi is elhomályosítsa elménket és ítélőképességünket, hanem azt akarja, hogy tisztán tudjunk gondolkodni.

Isten nem akar egy ködös elmével kommunikálni. Nehéz is olyan emberrel kommunikálni, aki úgy jön oda hozzád, hogy be van löve, vagy részeg, mert tudod, hogy nem igazán tudja, mit beszél, tudod, hogy nem is gondolja komolyan, amit mond, te pedig nem tudod, kivel beszélsz, nem a valódi emberrel van dolgod. Nincs értelme tehát megpróbálni tanácsolni őt, mert nem is tudsz a valós kérdésekkel foglalkozni, és nem az igazi ember áll előtted, amíg teljesen ki nem tisztul az elméje.

Úgy élvezem, hogy tiszta fejjel tudok gondolkodni! Nem is értem, miért akarná bárki is eltompítani saját elméjét, és megváltoztatni tudatállapotát. Annyira élvezem,

hogy képes vagyok tisztán gondolkodni. Nem akarom magam eltompítani, hiszen akkor esetleg az ítélőképességemet is elveszítem.

A bor tehát ily módon nem illik a királyhoz, mert megváltoztathatja az ember tudatállapotát. Ugyanez vonatkozott a püspökre is, a vezetőre a gyülekezetben, illetve a papokra is az ószövetségi időkben, akik áldozatokat mutattak be az Úr előtt – nekik sem szabadott bort inni, nehogy valamiféle hamis tűzzel áldozzanak Istennek, nehogy egy hamis szer hatása alatt szolgálják az Urat. Áron fiai azért pusztultak el, mert hamis tűzzel áldoztak az Úrnak, Isten pedig nem kér az idegen tűzből.

„Nem illik a királyokhoz a borivás, nem illik az a királyokhoz, sem a fejedelmekhez” (4. vers). „Mert ha iszik, elfeledkezik a rendeletekről, és helytelenül ítélkezik a nyomorultak ügyében” (5. vers) – nehogy megváltozzon a tudatállapotod az itálnak köszönhetően, így pedig nem tudsz majd igazságos ítéletet hozni.

„Adjatok szeszes italt a veszendőnek, és bort az elkeseredett embernek. Igyék, hogy megfeledkezzék szegénységéről, és ne gondoljon tovább nyomorúságára” (6-7. vers).

„Nyisd meg szádat a némáért, a mulandó emberek ügyéért! Nyisd meg szádat, ítélkezz igazságosan, ítélj meg a nyomorultnak és szegénynek a jogát!” (8-9. vers). Így biztatja tehát Lemúelt édesanyja, és királyi felelősségére emlékezteti, aki ítélkezni fog majd.

„Derék asszonyt kicsoda találhat? Értéke sokkal drágább az igazgyöngynél” (10. vers).

Ha itt valóban Salamonról van szó, érdekes lenne megtudni, hogy sok felesége között akadt-e derék asszony.

A továbbiakban pedig a derék asszony jellemzését olvashatjuk: *„Értéke sokkal drágább az igazgyöngynél. Ura szívből bízik benne, vagyona el nem fogy” (11. vers).* Milyen dicsőséges egy olyan feleség, akiben tökéletesen bízhat az ember! Nem kell folyamatosan gyanakodnia, megkérdőjeleznie tetteit, hanem tudhatja teljes

bizonyossággal, hogy felesége megbízható és őszinte. A derék asszony sokkal drágább az igazgyöngynél!

„Egész életen át javát munkálja urának, nem kárát. Szerez gyapjút és lent, és jókedvűen dolgozik kezével. Hasonló a kereskedők hajóihoz: távolból is hoz eledelt” (12-14. vers).

„Fölkel még éjjel, ételt ad háza népének, és rendelkezést szolgálóinak” (15. vers) – nagyon szorgalmas.

„Ha az a szándéka, mezőt vásárol, keze munkájával szőlőt telepít. Megkeményíti derekát, megfeszíti karjait. Érti, milyen hasznos tevékenysége, éjjel sem alszik el mécsese” (16-18. vers) – egyszerűen csak egy rendkívül szorgalmas, keményen dolgozó asszony ő.

„Ügyesen kezeli a guzsalyt, tenyerében tartja az orsót. Tenyere nyitva van a nyomorult előtt, kezét nyújtja a szegényeknek. Nem félti háza népét a hóeséskor sem, mert egész háza népe meleg ruhába öltözött. Színes szőtteket készít magának, lenvászon és bíbor az öltözete. Férjét jól ismerik a városkapuban, ahol az ország véneivel ül együtt” (19-23. vers).

A városkapu fontos hely volt a városban, ott hozták meg ugyanis az ítéleteket. Ha két embernek bármiféle jogi rendeznivalója volt egymással, mindig a város kapujába mentek, ahol a város ismert emberei ültek, hozzájuk lehetett döntésért folyamodni egy ügyben. Ennek a derék asszonynak a férjét is jól ismerik a város kapujában – az ország véneivel együtt ül ott.

„Finom inget készít, és eladja, övet is ad el a kalmárnak. Erő és méltóság árad róla, és nevetve néz a holnap elé. Szája bölcsességre nyílik, és nyelve szeretetre tanít. Ügyel háza népe dolgaira, nem kenyerre a semmittevés. Fölkelnek előtte fiai, és boldognak mondják, ura pedig így dicséri: Sok nő végez derék munkát, de te felülmúlod mindegyiket! Csalóka a báj, mulandó a szépség, de az Urat féltő asszony dicséretre méltó. Hadd élvezze munkája gyümölcsét, dicsérjék tetteiért minden helyen!” (24–31. vers).

Csodálatos tisztelgés ez a nő előtt – egy valóban csodálatos nő előtt, akit tisztel az Úr, mert ő is tiszteli az Urat. Fölkelnek előtte fiai és boldognak mondják, ura pedig dicséri őt.

Hát nem vagyunk szerencsések, hogy mindannyian csodálatos asszonyokat találtunk! Milyen hálások lehetünk Istennek feleségünkért! Mekkora áldás, öröm, ajándék a feleségünk – milliószor értékeesebb az igazgyöngynél! Adjunk hálát Istennek derék feleségünkért! Én is folyamatosan hálát adok feleségemért, Kay-ért – azért, amit jelent nekem és családnknak.

Hadd bátorítsalak benneteket is arra, hogy ahogy feleségetekre néztek, akit Isten adott nektek, lássátok meg, hogy felbecsülhetetlen értékű igazgyöngy ő!

Az Ige azt írja: „*Férfiak! Úgy szeressétek feleségeteket, ahogyan Krisztus is szerette az egyházat, és önmagát adta érte*” (Efezus 5:25). Adj hálát Istennek! Milyen csodálatos ez a jellemzés.

Ez az ígérés pedig nektek szól, fiatal hölgyek: „*Csalóka a báj, mulandó a szépség*” – egyesek közöttetek azon sajnálkoznak, hogy nem elég szépek. Úgy tűnik azonban, hogy nagyon kevés olyan hölgy él a világban, aki meg van elégedve külsejével. A legtöbb nő inkább csúnyának tartja magát, és igen hiányos az önértékelése.

Akadnak ugyan páran, akik azt gondolják magukról, gyönyörűek, de ezek általában kellemetlen emberek, nehéz velük lenni, mert elviselhetetlenek.

Ne aggódj, ha Isten nem adta meg neked a tökéletes arcot, hiszen a báj csalóka, a szépség mulandó és üres.

Milyen igaz ez, amikor az ember a hollywoodi szépségek szavait hallja – nincs is annál üresebb, mint egy ilyen szépség feje! Kívülről ugyan szépek, de nincs semmi a fejükben – hiszen soha nem kellett gondolkodniuk, mindenki mindig kedvükben próbált járni, nekik pedig soha nem kellett igazán mély személyiséggé válniuk, rendkívül sekélyesek.

A szépség üres és mulandó, de az Urat féltő asszonynál, aki szereti az Urat – nincs is annál szebb a világon!

Ti fiúk, ha társat kerestek, ne a szép arcot keressétek, mert lehet, hogy üres fej társul hozzá. Inkább azt a hölgyet keressétek, aki tud imádkozni, akit az Úr dolgai érdekelnek, aki Istent keresi, és arra vágyik, hogy egyre inkább hasonló lehessen Jézus Krisztushoz. Akkor olyan feleséged lesz, aki hűséges, kitartó, szerető és dicsőséges – és boldog leszel egész életedben.

Ő az, akire vágysz, ő dicséretre méltó. De tudod, Isten olyan jó! Olyannak teremti társunkat, hogy szemünkben szebb ő mindenki másnál. Isten még a habot is megadja a tortán!

Uram köszönjük a bölcsességet, az útmutatást, a tudást, amit nekünk adtál ezekben a példabeszédekben is. Köszönjük, hogy Igéből megtanulhatjuk, hogyan éljünk, mire törekedjünk, és mitől tartózkodjunk. Segítség, Urunk, hogy téged keressünk, a te országodat, a te igazságodat mindenek fölött. Kérlek, rejtse el ezeket az igazságokat a szívünkben, hadd váljanak életünk vezérelveivé.

Jézus nevében, ámen.